

SUOMEN RIDGEBACK -YHDISTYS RY

**RHODESIANKOIRIEN
JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
2013 - 2017**

RHODESIANKOIRIEN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2013 - 2017

Laatinut rotua harrastavan yhdistyksen, Suomen Ridgeback – yhdistys ry:n jalostustoimikunta.
Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen, Suomen Ridgeback – yhdistys ry:n yleiskokouksessa
4.3.2012.

Hyväksytty rotujärjestön, Suomen Seurakoirayhdistys ry:n yleiskokouksessa 23.4.2012.
Hyväksytty Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 28.08.2012.

SISÄLLYSLUETTELO

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	5
2.1 Rodun tulo Suomeen	5
2.2 Käyttötarkoitus	6
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
3.1 Jalostustoimikunta.....	7
4. RODUN NYKYTILANNE	9
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja	9
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	11
4.1.1.1 Suomeen tuodut rhodesiankoirat sekä jalostukseen käytetyt ulkomaiset urokset.....	12
4.1.2 Jalostuspohja	17
4.1.2.1 Suomessa jalostukseen käytettyjen koirien lähisukulaisuudet	19
4.1.2.2 Tehollinen populaatiokoko	23
4.1.3 Rodun populaatio muissa maissa	25
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	26
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	27
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	27
4.2.2 Jakautuminen näyttely/käyttö/tms -linjoihin.....	29
4.2.3 PEVISA –ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	29
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteessa	29
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	35
4.2.6 Käyttäytyminen kotona ja lisääntymiskäyttäytyminen	37
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista.....	37
4.3 Terveys ja lisääntyminen	38
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	39
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet.....	46
4.3.2.1 Tukirangan muutokset.....	46
4.3.2.2 Immunologiset eli elimistön vastustuskykyyn liittyvät sairaudet.....	49
4.3.2.3 Muita rodussa esiintyviä vikoja ja sairauksia	52
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	56
4.3.4 Lisääntyminen	58
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	59
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	59
4.4 Ulkomuoto	60
4.4.1 Rotumääritelmä (liite 1)	60
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	60
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus.....	61

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	61
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	62
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	62
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	63
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	64
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	64
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	65
6.2.1 Geenipohjan laajuus.....	65
6.2.2 Terveys	65
6.2.3 Luonne	65
6.2.4 Ulkomuoto.....	65
6.2.5 Yleiset jalostusohjeet.....	66
6.2.6 Uroksen omistajan vastuu.....	66
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	67
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	67
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	69
7. LÄHTEET	71
8. LIITTEET	72

Kannen kuva: National Geographic 1944, by Walter A. Weber, <http://www.nationalgeographicstock.com/>.

1. YHTEENVETO

Suomen Ridgeback -yhdistys ry:n jalostuksen tavoiteohjelma pyrkii käsittelemään rhodesiankoiran jalostukseen liittyviä seikkoja mahdollisimman kattavasti. Jalostuksessa on tärkeää ymmärtää rodun tausta. Jalostuksella pyritään karsimaan/poistamaan epätoivottuja ominaisuuksia sekä yhtenäistämään rodun ulkomuotoa säilyttäen sen luonne ja käyttöominaisuudet. Rotua jalostettaessa populaation koko asettaa kuitenkin omat rajoituksensa. Sisäsiittoisuuden aiheuttamien ongelmien välttämiseksi on tärkeää ylläpitää mahdollisimman laajaa geenipohjaa. Tämän jalostuksen tavoiteohjelman osalta tarkastelujaksoksi tilastojen ja erilaisten tietojen osalta on otettu pääsääntöisesti viimeiset kymmenen vuotta, vuodet 2002 – 2011.

Rodun terveystilanteen seuraaminen on välttämätöntä. Tätä työtä yhdistyksessä tekee jalostustoimikunta kasvattajien ja koirien omistajien avustuksella. Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu tiedon keruu ohella kasvattajille ja jäsenistölle tiedottaminen, ja jalostukseen liittyvissä asioissa neuvominen. Lisäksi rodunomaisen luonne ja käyttöominaisuuksien seuranta on oleellista. Suomen Ridgeback -yhdistyksen tavoitteena on edistää jäsenistönsä aktiivista osallistumista kokeisiin, terveystarkastuksiin ja ulkomuodon tarkastuksiin sekä luonnetesteihin/-kuvauksiin.

Rodun terveystilannetta ja luonneominaisuuksia/käyttäytymistä on seurattu viime vuodet aktiivisesti ja kokonaisuutena tilanne on kohtuullisen hyvä. Koirien harrastuskäyttö on lisääntynyt, rodun edustajat menestyvät näyttelyissä ja osallistuvat enenevässä määrin luonnetesteihin/-kuvauksiin. Nykypäivän rhodesiankoira on yhteiskuntakelpoinen ja monipuolinen harrastuskoira. Rhodesiankoirien kanssa harrastetaan eri lajeja monipuolisesti ja suhteellisen aktiivisesti. Toistaiseksi rodun rakenne eikä luonne aseta näille rajoituksia. Pääsääntöisesti tilanne rakenteen ja luonteen osalta on vielä hyvä.

Yhteenvetona jalostuspohjan laajuudesta voidaan todeta, että rhodesiankoirien tehollinen populaatiokoko on liian pieni. Tähän vaikuttaa erityisesti erilaisten sukulinjojen ja jalostukseen käytettävien koirien vähäinen määrä. Jo pelkästään ridge-virheelliset tai ridgettömät koirat poistavat jalostuspotentiaalista käytännössä 18,8 %.

Rhodesiankoirien terveystilanne lonkkanivel- ja kyynärniveldysplasian osalta on hyvä. Tukirangan muutoksiin tulee kiinnittää huomiota. Rodun tehollisen populaation pienuus vaikuttaa siihen, että immunologiset sairaudet ovat lisääntyneet.

Rotu ei ole jakautunut käyttö- ja näyttölinjoihin. Ulkomuodon ja liikkeiden osalta tulee kiinnittää huomiota siihen, että rhodesiankoira säilyy rotumääritelmän ja käyttötarkoituksen mukaisena.

2. RODUN TAUSTA¹

Rhodesiankoira on kotoisin eteläisestä Afrikasta. Rhodesiankoiran historia juontaa juurensa alkukantaisiin hottentottikoiriin, jotka ajoivat suurriistaa kuten leijonia, gepardeja ja paviaaneja. Jo monta sataa vuotta sitten, kun ensimmäiset eurooppalaiset saapuivat Etelä-Afrikkaan, käyttivät hottentotit rhodesiankoiraa muistuttavaa koiraa metsästyksessä. Nämä koirat olivat arvostettuja metsästystaitojensa ja uskollisuutensa vuoksi. Hottentottikoirat olivat melkoisesti pienempiä kuin nykyiset rhodesiankoirat. Ne olivat rungoltaan sakaalin näköisiä pidempikarvaisia otuksia, joilla oli selässään karvaharjanne ”ridge”. Hottentottikoira luultavasti risteytyi Bakalahari-heimon koirien kanssa, jotka olivat sulavampirunkoisia englanninvinttikoiran tyyppisiä koiria. Uudisasukkaat kiinnostuivat enenevässä määrin metsästyksessä ja tuottivat maahan eräitä eurooppalaisia rotukoiria täydentämään hottentottikoiran ominaisuuksia. Varhaisessa jalostuksessa pyrittiin ulkomuotoseikkojen ohella parantamaan koiran metsästysviettiä ja -taipumuksia.

Vuonna 1870 lähetyssaarnaaja Charles Helm toi kaksi ridgelistä narttua, ”Powder” ja ”Lorna”, Swellendamista Hope Fountainin lähetyksasemalle Rhodesiaan (nykyinen Zimbabwe). Siellä suurriistanmetsästäjä Cornelis van Rooyen tapasi ensimmäiset ridgelliset koiransa ja ihastui niiden fysiikkaan ja vartiointitaitoihin. Van Rooyen päätti risteyttää omia metsästyskoiriaan näihin koiriin ja risteytyksen seurauksena syntyi ridgellisiä koiria, joilla oli punainen karva ja puolipitkä häntä. Van Rooyen jalosti näitä koiria seuraavat 35 vuotta luodakseen koiran, jolla on synnynnäinen kyky ajaa leijonaa ja muuta suurriistaa. Koiraa kutsuttiin myös leijonakoiraksi, koska monet suurriistan metsästäjistä huomasivat sen olevan parhaimmillaan juuri leijonan metsästyksessä. Nimityksen vuoksi ihmiset luulivat koiran tappavan leijonia. On kuitenkin selvää ettei mikään koira pysty voittamaan leijonaa kaksintaistelussa. Rhodesiankoira ärsyttää ja väsyttää leijonaa, jolloin metsästäjä pääsee lähietäisyydeltä ampumaan tarkan tappavan laukauksen.

Koirat metsästivät yleensä 3-5 koiran ryhmässä, joskus käytettiin kuitenkin vain yhtä koiraa. Jäljestäessä lauma hajaantui suurelle alueelle ja yksi koirista juoksi suoraan kohti riistaeläintä, samalla kun muut koirat piirittivät saalista. Koirien rohkeus, kyky tehdä äkkikäännöksiä ja loikkia sivusuuntaan sekä juosta pitkiäkin matkoja tuli selvästi esille. Ne työskentelivät itsenäisesti ja kehittivät vuosien kuluessa älykkäiksi ja voimakasluonteisiksi koiriksi, joilla on tarkoitukseen sopiva rakenne. Mashonamaan pioneeri Francis Barnesin tietoisuus rotumääritelmän tarpeellisuudesta kasvoi hänen tavatessaan hyvin erityyppisiä ja kokoisia rhodesiankoiria. Rotumääritelmä työstettiin vuonna 1924 ja se tukeutui dalmatiankoiran rotumääritelmään. Leijonakoira tunnustettiin virallisesti Etelä-Afrikan Kennel Unionissa ja ensimmäiset rhodesiankoirat rekisteröitiin syyskuussa vuonna 1924. Rhodesiankoira on Etelä-Afrikan kansallisrotu.

Ensimmäinen rhodesiankoira tuotiin Afrikasta Englantiin jo vuonna 1914 eli ennen ensimmäisen rotumääritelmän muokkaamista. Ruotsiin ensimmäiset rhodesiankoirat tuotiin 1920-luvulla, mutta koiria oli hyvin vähän aina 1950-luvulle asti. Useimpiin Euroopan maihin ja USA:han ensimmäiset rhodesiankoirat tuotiin vasta maailmansotien jälkeen 1940-luvulla tai tätäkin myöhemmin.

2.1 Rodun tulo Suomeen

Carl-Henrik Lucander toi ensimmäisen rhodesiankoiran Suomeen vuonna 1965 Ruotsista. Carl-Henrik Lucander tuotti tämän uroksen seuraksi myös nartun Englannista vuonna 1967. Koirat saivat pentueen vuonna 1968, mutta sitä ei tiettävästi rekisteröity Suomeen. Suomeen tuotiin tämän jälkeen muitakin koiria, mutta niitä ei käytetty jalostukseen. Ensimmäisiä rodun harrastajia Suomessa olivat Leni Finne, Maria Björkas, Marianne Gellin ja Päivi Rantasalo. Kasvattajina heistä ovat näihin päiviin asti jatkaneet Maria Björkas ja Marianne Gellin. Rhodesiankoirien rekisteröintiluvut pysyivät Suomessa hyvin pieninä

¹ Marianne Gellin, Satu Laakso.

vuoteen 1990 asti. Vuosina 1992 -1998 rekisteröitiin 111 koiraa, joista tuontikoiria oli 18. Tuonnit olivat pääasiallisesti Ruotsista, Englannista ja Amerikasta. Vuoden 1999 jälkeen rhodesiankoirien rekisteröinnit ovat lähteneet nousuun. Nykyisin rodussa on noin 20 kasvattajaa, joista kaikki eivät ole aktiivisia.²

Suomessa rhodesiankoira kuului aluksi seurakoiraryhmään. Vuoden 1994 alusta rotu siirtyi kuuluvaksi FCI:n (Kansainvälinen koiranjalostusliitto – Fédération Cynologique Internationale) ryhmään 8 vesikoirat ja noutajat ja vuoden 1995 alusta se siirtyi ryhmään 6 ajavat koirat.

2.2 Käyttötarkoitus

Rhodesiankoiran nykyinen käyttötarkoitus on toimia monipuolisena harrastus- ja seurakoirana, jota käytetään myös metsästykseseen. Rhodesiankoira sai palveluskoiraoikeudet Suomessa vuonna 1999 ja tuloksia on saavutettu jäljestyksessä ja haussa. Näiden lajien lisäksi tuloksia on saavutettu erityisesti metsästyskoirien jäljestyksökokeissa (oikeudet 1997), valjakkohiihdossa, agilyssä sekä TOKOssa. Lisäksi vinttikoirien maastajuoksua sekä ratajuoksua on harrastettu suhteellisen aktiivisesti epävirallisina oikeuksin. Maastajuoksun osalta rotu sai viralliset oikeudet näöllä ajavien koirien maastajuoksuun vuonna 2010.

Afrikassa rotua käytetään seurakoirana, riistanvartijan työkoirina, vartiointiin sekä riistan metsästykseseen. Australiassa rhodesiankoirat ovat pääasiassa seurakoiria, mutta niitä käytetään yhä myös mm. villivuohen ja villisian metsästykseseen. Ruotsissa rhodesiankoiria käytetään myös metsästykseseen.

Rotu ei ole jakautunut näyttö- ja käyttölinjoihin.

² Gellin, Marianne.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Yhdistyksen perustava kokous pidettiin 21.11.1988. Kokouksessa yhdistyksen nimeksi päätettiin Suomen Rhodesian Ridgeback -yhdistys. Nimi muutettiin 1.3.1993 muotoon Suomen Ridgeback -yhdistys - Finska Ridgeback -föreningen ry (tästä eteenpäin tässä dokumentissa käytetään muotoa Suomen Ridgeback -yhdistys). Yhdistys toimii Suomen Seurakoirayhdistys ry:n alaisena ja sen toiminta kattaa koko maan. Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben ry (SKL) hyväksyi yhdistyksen jäsenekseen sekä rotua harrastavaksi yhdistykseksi vuonna 1998. Suomen Ridgeback -yhdistys on ollut Suomen Vinttikoiraliitto ry:n (SVKL) jäsen vuodesta 2010.

Suomen rhodesiankoirakanta vuoden 2011 lopussa on arviolta noin 710 koiraa. Suomen Ridgeback -yhdistyksellä oli vuoden 2011 lopussa 311 jäsentä. Edellä mainitun perusteella voidaan päätellä, että todennäköisesti yli 60 % rekisteröityjen rhodesiankoirien omistajista kuuluu rotua harrastavaan yhdistykseen. Moni rodun harrastaja omistaa myös kaksi tai useampia koiria.

3.1 Jalostustoimikunta³

Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustoimikunta perustettiin vuonna 1999 ja se kerää ja jakaa rhodesiankoiran jalostukseen liittyvää tietoa. Kasvattajat voivat halutessaan kysyä neuvoa jalostusvalintoihin liittyvissä asioissa.

Jalostustoimikunta valitaan hallituksen kokouksessa kahdeksi vuodeksi kerrallaan siten, että yksi jäsen on vuosittain erovuorossa, ensi kerran arvalla ja sen jälkeen kukin vuorollaan. Erovuorossa oleva jäsen voidaan valita myös uudelleen. Toimikunta työskentelee hallituksen alaisuudessa ja raportoi toiminnastaan hallitukselle. Toimintaohjeita päivitetään tarpeen ja rodussa vallitsevan tilanteen mukaan. Jalostustoimikunnan muodostaa neljä (4) henkilöä, jotka kollegiaalisesti hoitavat tehtävän. Toimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan sekä sihteerin. Jalostustoimikunta pitää kokouksia tarvittaessa ja on päätösvaltainen kolmen (3) jäsenen ollessa läsnä. Jalostustoimikunta voi tarvittaessa käyttää työssään asiantuntija-apua.

Jalostustoimikunta toimii yhteistyössä kasvattajien kanssa ja pyrkii toiminnallaan edistämään avoimuutta ja rehellistä kommunikaatiota. Toimikunnalla on oikeus tiedon keräämiseksi lähettää kyselyitä kasvattajille ja omistajille. Lisäksi jalostustoimikunta kerää tiedot tehdyistä astutuksista rodun tilanteen seuraamiseksi ja tiedostojen ylläpitämiseksi. Jalostustoimikunnan keskeisimmät tehtävät ovat seuraavat:

- seurata rodun kehitystä Suomessa ja ulkomailla ja rodun kotimaassa ja jakaa rotutietoutta
- toimia puolueettomasti, objektiivisesti ja rodun parhaaksi huomioiden koko käytettävissä oleva koiramateriaali
- kerätä ja jakaa tietoa kokonaisvaltaisesti rodun terveydestä, luonteesta, käyttöominaisuuksista ja ulkomuotoseikoista, järjestämällä mm. ulkomuodontarkastuksia (jalostustarkastus) ja jälkeläiskatselmuksia
- pitää yhteyttä kotimaisiin ja ulkomaisiin rotuyhdistyksiin sekä kasvattajiin ja ohjata ja neuvoa uusia kasvattajia ja urosten omistajia
- järjestää koulutustilaisuuksia ja valmistaa koulutusmateriaalia sekä jalostusta käsitteleviä artikkeleita
- seurata rodussa tapahtuvia muutoksia ja tiedottaa rotujärjestölle ja jäsenistölle niiden mahdollisista vaikutuksista rotuun
- kantaa päävastuu JTO:n ja PEVISA-ohjelman laatimisesta, päivityksestä ja sen seurannasta

³ Suomen Ridgeback -yhdistys ry:n jalostustoimikunnan toimintaohje, Suomen Ridgeback -yhdistys ry:n nettisivut, www.ridgeback.fi, 01/2012.

- käsitellä viiveettä rodun poikkeuslupa-anomukset ja muut lausuntoa vaativat asiat sekä vastata näihin kirjallisesti ja tarvittaessa perustella kantansa
- seurata viranomaisten sekä kennelkattojärjestöjen koiranjalostusta koskevia määräyksiä ja tiedottaa niistä.

Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustoimikunnan toimintaohje on päivitetty viimeksi 23.1.2012.

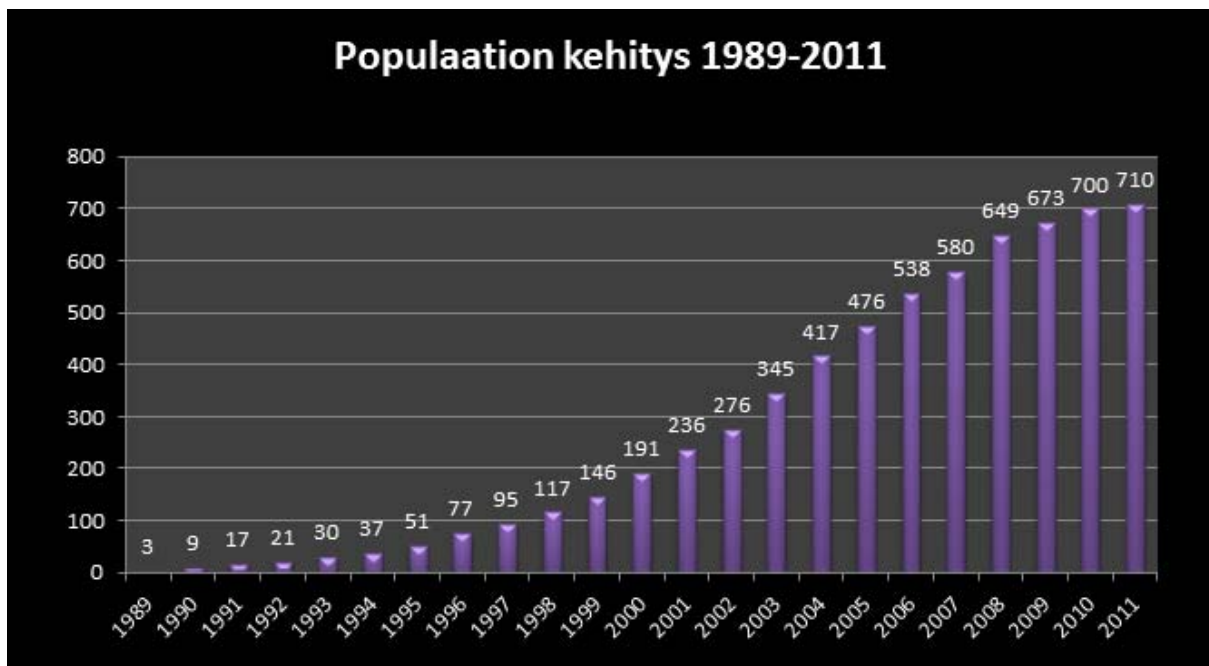
4. RODUN NYKYTILANNE

Rhodesiankoiria rekisteröitiin 69 kappaletta vuonna 2011. Vaikka koiramäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut, eivät rodun rekisteröintimäärät kuitenkaan ole lähteneet nopeaan tai räjähdysmäiseen kasvuun.

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rhodesiankoirien rekisteröinnit Suomessa ovat lähteneet 2000-luvulla nousuun. Vuosittainen rekisteröintimäärä on kuitenkin viimeisen 10 vuoden aikana pysynyt tasaisina. Vuosina 2002–2011 on Suomessa rekisteröity yhteensä 760 rhodesiankoiraa, joista 53 on tuontikoiria. Tuontikoirien osalta tulee huomioda, että kaikkia Suomeen tuotuja rhodesiankoiria ei ole rekisteröity Suomen Kennelliittoon. Vientejä tuona ajanjaksona on arviolta ollut alle 50 kappaletta. Eniten koiria on rekisteröity vuonna 2008, jolloin rekisteröitiin yhteensä 96 rhodesiankoiraa. Huomattavan suuri osa rhodesiankoirista (27,1 %) on tarkastelujakson aikana rekisteröity eri virheiden vuoksi EJ – rekisteriin (ei jalostukseen –rekisteri). Rhodesiankoirien arvioidaan yleensä elävän keskimäärin noin 10-vuotiaaksi. Näin saadaan nykyisen rhodesiankoirapopulaation kooksi Suomessa noin 710 yksilöä.

Alla olevassa kuvassa on esitetty rhodesiankoirien populaation kehitys Suomessa vuosina 1989 – 2011:

Rhodesiankoirapopulaation perinnöllistä monimuotoisuutta ei ole tutkittu. Rodun perinnöllisellä monimuotoisuudella tarkoitetaan sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin

jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole. ⁴

Vain pientä osaa rhodesiankoirista on käytetty Suomessa jalostukseen. Muiden jalostuskarsintaan vaikuttavien tekijöiden (kuten esim. terveys, luonne, rakenne, kasvattajien vähäinen määrä jne.) lisäksi erittäin tiukkaan määritellyt rajaukset rodun ominaispiirteestä, selässä olevasta vastakarvapiirrosta, ridgestä rajoittavat rodun yksilöiden jalostuskäyttöä merkittävästi. Ridgettömiä tai ridge-virheellisiä koiria ei käytetä jalostukseen (kts. liitteet: rotumääritelmä sekä rotumääritelmän tulkintaohje). Rhodesiankoirille syntyy pentueita, joista jo pelkästään erilaisten ridge-vikojen vuoksi voi jäädä suurin osa tai jopa koko pentue pois jalostuskäytöstä. Suomen Ridgeback -yhdistyksen pentueseurannan mukaan 8,1 % tarkastelujakson aikana syntyneistä pennuista on ollut ridgettömiä ja 10,7 % ridge-virheellisiä, yhteensä 18,8 % pennuista. Eri mailla on erilaiset käytännöt ja kulttuurit ridge -virheellisten pentujen suhteen: monessa maassa yhä edelleen virheelliset pennut lopetetaan. Suomessa ridge-virheelliset pennut on rekisteröity EJ-rekisteriin ja myyty ns. kotikoiriksi.

Tarkastelujaksolla 8.3 % syntyneistä rhodesiankoirapennuista on rekisteröity EJ-rekisteriin muiden kuin ridge-virheiden, kuten häntämutkien, väri- tai purentavirheiden sekä dermoid sinusten vuoksi.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista: Kennelliiton KoiraNet -jalostustietojärjestelmän mukainen rhodesiankoirien keskimääräinen pentuekoko 8,2 - 2 jaettuna $8,2=0,24$, eli 24 %.⁵ Rhodesiankoirilla pentueista suljetaan huomattavan suuri määrä pois jalostuksesta. Niin Suomessa kuin muualla tulisikin pohtia, olisiko tarvetta löyhentää tulkintoja rotumääritelmästä ja erityisesti sen asettamista vaatimuksista ridgelle. Löyhentämällä jalostusvaatimuksia jo pelkästään ridgen osalta, olisi rodun geneettistä monipuolisuutta mahdollista kasvattaa. Suomessa jalostusvaatimuksia ridgen osalta on tämän jalostuksen tavoiteohjelman myötä löyhennetty ja kasvattaja voi harkintansa mukaan rekisteröidä ridgevirheellisen pennun joko EJ - tai FI -rekisteriin. FI -rekisteröityä koiraa voi näin ollen perustelluista syistä käyttää jalostukseen, mikäli se täyttää jalostussuositukset ja -vaatimukset muilta osin. Jalostukseen käytettävä ridgevirheellinen koira tulee lisäksi myös tarkastaa ulkomuodon osalta Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustoimikunnan ja rodun ulkomuototuomarin toimesta sekä luonnetestata/-kuvata.

Geenitesti, jolla voitaisiin tunnistaa ridge-mutaation hetero- (Rr) tai homotsygotia (RR) ridgellisellä koiralla mahdollistaisi myös ridgettömien koirien jalostuskäytön. Parittamalla ridgetön koira (rr) ridgen suhteen homotsygotiin (RR) koiran kanssa, tuottaisi tämä yhdistelmä vain ridgellisiä yksilöitä. Saatujen tietojen mukaan Australiassa tällainen testi olisi mahdollisesti jo kehitetty. Tällaisen geenitestin lisäksi ridgettömien jalostuskäyttö edellyttäisi laajempaa kansainvälistä yhteistyötä.

Rodun perinnöllistä monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin.⁶

Rhodesiankoiria on neljän viime vuoden aikana rekisteröity yhteensä 284 koiraa. Tästä 5 % tarkoittaa noin 14 pentua (14,2). Yksittäinen koira ei näin ollen saisi olla vanhempana kuin 14 pennulle, ja toisessa polvessa jälkeläisiä saisi olla 28 (28,4). Rhodesiankoira on hyvin lisääntyvä rotu, ja rodun keskimääräinen pentuekoko on suuri. Monimuotoisuutta turvaava rajoitus voi käytännössä tarkoittaa rhodesiankoirien osalta sitä, että koiraa voi käyttää jalostukseen vain kerran. Koiran todellinen jalostusarvo ei kuitenkaan käy ilmi yhdestä pentueesta.

⁴ SKL:n nettisivut www.kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki 14.12.2011.

⁵ Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustoimikunnan pentueseurannan mukaan keskimääräinen pentuekoko on 8,8, mutta siinä on mukana niin lopetetut kuin kuolleena syntyneet pennut.

⁶ SKL:n nettisivut www.kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki 14.12.2011.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 1: Alla oleva taulukko kuvaa rhodesiankoirien populaation rakennetta vuosina 2002 - 2011⁷:

Vuositilasto - rekisteröinnit

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Pennut (kotimaiset)	62	78	53	91	61	90	76	73	77	46
Tuonnit	7	8	8	5	5	2	2	10	4	2
Rekisteröinnit yht.	69	86	61	96	66	92	78	83	81	48
Pentueet	8	10	6	10	6	11	10	9	11	6
Pentuekoko	7,8	7,8	8,8	9,1	10,2	8,2	7,6	8,1	7,0	7,7
Kasvattajat	8	8	6	8	6	10	6	7	7	5
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	8	8	5	9	5	10	8	8	9	6
- kotimaiset	2	2	3	2	2	3	3		3	1
- tuonnit	1			1	1			3	1	2
- ulkomaiset	5			6	2				5	3
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 5 kk	4 v 8 kk	3 v 10 kk	3 v 7 kk	4 v 4 kk	5 v 2 kk	3 v 7 kk	3 v 3 kk	8 v	3 v
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	8	10	6	10	6	11	10	9	11	6
- kotimaiset	7	9	6	9	6	10	10	9	10	5
- tuonnit	1	1		1		1			1	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 1 kk	4 v 7 kk	3 v 10 kk	3 v 11 kk	3 v 7 kk	3 v 6 kk	3 v 4 kk	4 v	4 v 5 kk	4 v 4 kk
Isoisät	14	17	9	17	10	20	17	17	18	11
Isoäidit	16	17	10	16	9	19	14	16	19	11
Sukusiitosprosentti	0,35%	0,04%	0,50%	0,45%	0,17%	0,79%	1,72%	0,36%	0,36%	0,66%

(Taulukon osalta tulee huomioida seuraavaa: Koiranetin tietojen mukaan Kennelliittoon on rekisteröity vuonna 2010 7 tuontia, mutta tässä yhteenvedossa tuontejä näkyy kuitenkin 8. Tämä johtuu siitä, että yksi tuontikoira kuoli ennen kuin rekisteröinti saatiin loppuun. Jalostustietojärjestelmässä on myös puutteita ja virheitä jalostukseen käytettyjen urosten osalta; mm. osa uroksista puuttuu, osa merkitty väärin kohtiin⁸.)

Kuten yllä oleva taulukko 1 osoittaa ovat rhodesiankoirien rekisteröinnit hieman nousseet vuosina 2002–2011. Rhodesiankoirien rekisteröintimäärä ei kuitenkaan ole lähtenyt suureen nousuun Suomessa. Pentueita on ollut vuosittain 6-11, keskimääräisen pentuekoon ollessa 8,2. Suomeen tuotujen rhodesiankoirien määrä on tarkastellulla ajanjaksolla lisääntynyt. Näistä koirista jalostukseen on käytetty 19 %. Kaikkia tuotuja ei alun perinkään ole tuotu jalostuskäyttöön ja osa tuoduista koirista ei soveltunut jalostuskäyttöön. Tarkastelujakson loppupuolella tuodut koirat ovat vielä liian nuoria jalostukseen.

Keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on pysynyt suhteellisen samana, ja se on urosten sekä narttujen osalta n. 3-5 vuotta. Vain vuonna 2003 on käytettyjen urosten keskimääräinen ikä ollut korkeampi, 8 vuotta. Kyseisenä vuonna keski-ikä nostaa se, että silloin käytettiin iäkkäiden tai jo kuolleiden urosten pakastespermaa. Jalostuskäyttöä ajatellen vanhempia tai vanhaksi eläneitä uroksia tulisi suosia. Jalostukseen käytetyt urokset –kohdassa kuvataan jalostukseen ko. vuonna käytettyjen eri urosten määrää, lähes joka vuonna on jollain uroksella/joillain uroksilla ollut enemmän kuin yksi pentue.

⁷ SKL KoiraNet–jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 1/2012.

⁸ SRB ry ollut yhteydessä SKL:oon näistä järjestelmän virheistä ja pyytänyt korjaamaan ne.

SKL:n Koiranetin tilastojen mukaan rhodesiankoirien sukusiitosprosentti näyttäisi olevan erittäin pieni vuonna 2010, ainoastaan 0,04 % ja vuonna 2011 0,35 %. Sukusiitosprosentti on Koiranetin tietojen mukaan pääsääntöisesti laskenut vuodesta 2001. Suomalaisten rhodesiankoirien sukusiitosprosenttia tarkasteltaessa tulee kuitenkin huomioida, että Suomessa on käytetty jalostukseen pääasiassa ulkomaisia koiria. Ulkomaisista koirista tallennetaan Suomen Kennelliiton rekisteriin vain 3 sukupolvea ja tämä vääristää rhodesiankoirien sukusiitosprosentteja huomattavasti pienemmiksi kuin ne todellisuudessa ovat. Myös tarkasteltaessa näiden koirien sukutauluja kauemmas, sukutauluista löytyy täysin samoja sukulinjoja sekä myös samoja yksittäisiä koiria.

Sukusiitoksella tarkoitetaan seuraavaa:

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole. Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.⁹

4.1.1.1 Suomeen tuodut rhodesiankoirat sekä jalostukseen käytetyt ulkomaiset urokset

Suurin osa Suomessa rodun jalostukseen käytetyistä uroksista on ulkomaisia. Suomeen tuotuja rhodesiankoirauroksia on kuitenkin käytetty jalostukseen todella vähän. Erityisen merkittävää on myös se, että kotimaisia rhodesiankoirauroksia on Suomessa käytetty jalostukseen vähän.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on syntynyt yhteensä 88 rhodesiankoirapentuetta, joissa 63:llä on isänä ulkomainen tai tuontiurossa (72 % pentueista) ja 25:llä (28 %) kotimainen uros. Vain viittä Suomeen tuotua urosta on käytetty viimeisen kymmenen vuoden aikana jalostukseen: näillä uroksilla on yhteensä 11 pentuetta (n. 12,5 % kaikista pentueista). Yhteensä vuosina 2002–2011 on jalostukseen käytetty 69 eri rhodesiankoiraurosta, joista 45 on ulkomaista, 5 tuontea ja 19 Suomessa syntyntä. Suomen Ridgeback

⁹ SKL:n nettisivut, www.kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki, 2011.

-yhdistyksen jalostustoimikunnan ylläpitämän seurannan mukaan viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana, vuosina 1991-2011 on jalostukseen käytetty Suomessa kaikkiaan 88 eri urosta.

Kotimaisten, Suomessa syntyneiden urosten käyttö on lisääntynyt hieman viimeisinä vuosina. Aiemmin koiramäärän ollessa pieni rhodesiankoirakasvattajat hakivat ulkomailta jalostukseen uusia linjoja, ja jalostukseen käytettiin pääasiassa ulkomaisia koiria. Nyt kun Suomen rhodesiankoirakanta on kasvanut jo jonkin verran, on myös kotimaisia koiria käytetty hieman enemmän. Tavoitteeksi asetetaan, että kotimaisten urosten käyttöä lisätään. Kotimaisten koirien osalta on saatavilla enemmän luotettavaa tietoa niin linjoista, terveydestä kun luonteestakin.

Taulukko 2: Oheinen taulukko osoittaa vuosina 2002 -2011 Suomen Kennelliittoon rekisteröidyt Suomeen tuodut rhodesiankoirat maittain, yhteensä 52 koiraa¹⁰:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Yht
Australia			2	1	1	1			1		6
Etelä-Afrikka		1	2					1			4
Norja	1	3							1		5
Puola			2							1	3
Ruotsi			2		1	2	4	5	1		15
Tanska	1										1
Venäjä			1						2	1	4
Yhdysvallat			1							1	2
Hollanti				1							1
Iso-Britannia						1					1
Tšekki						1	1				2
Saksa								1		1	2
Latvia								1		1	2
Espanja									1		1
Viro									1		1
Israel										1	1
Belgia										1	1
Yhteensä	2	4	10	2	2	5	5	8	7¹¹	7	52

Eniten koiria on viimeisen kymmenen vuoden aikana tuotu Ruotsista (15kpl), Australiasta (6kpl) sekä Norjasta (5kpl). Myös tuonnit Venäjältä ovat lisääntyneet viime vuosina.

¹⁰ SKL:n KoiraNet-jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 01/2012.

¹¹ Huom: SKL:n Koiranet antaa 7 eri tuontikoiraa vuodelle 2010, kuitenkin vuositilastossa näkyy virheellisesti yhteensä 8 tuontia vuonna 2010. Yhden tuontikoiran rekisteröinti jäi kesken koiran kuoltua, ja tämä keskeneräinen rekisteröinti näkyy kuitenkin kokonaismäärässä (8).

Taulukko 3: kaikki Suomessa jalostukseen käytetyt rhodesiankoiraurokset vuosina 1991-2011¹²:

Tummennetulla merkityt ovat tavoiteohjelman tarkastelujaksolla 2002 – 2011 Suomessa jalostukseen käytetyt urokset.

Kaikki urokset 1991-2011 88 kpl	Synnyinmaa	Pentueita
African Hunter's Amazing Baskerville	Ruotsi	1
Afrikana's Kazai af M'Zungu	Ruotsi	1
Afrikana's Zulu	Ruotsi	1
Apalachee Umqolo of Pronkberg	Etelä-Afrikka	3
Arvis Iris Garden	Tsekki	2
Bartess Wild Triumph	Australia	2
Bawabu Mpenzi Mwezangu	Suomi	1
Bearstar Ko	Australia	2
Blomsterängens Charm By Merten	Ruotsi	2
Camelot's Technical Knockout	Yhdysvallat	2
Caprivi Cool Hand Luke	Australia	2
Ceasar V.D. Jack Bulls Hoeve	Saksa	1
Chipangali's Kadani	Itävalta	1
Corleo's Cat Walker	Ruotsi	1
Corleo's Courage	Ruotsi	1
Dahari Endeleo	Suomi	1
Dahari Fahari	Suomi	1
Dea Decora's Argos	Ruotsi	1
Djungelkattens Imbue Ridged Isak	Ruotsi	1
Djungelkattens Neatridged Nembo	Ruotsi	1
Djungelkattens Superridged Sauvage	Ruotsi	1
Dumela Ra Espire	Ruotsi	1
Dumela Ra Leo	Ruotsi	1
Emoyenis Legendary Zeb	Ruotsi	1
Emoyenis Loyal Leopold	Ruotsi	1
Glenaffric Ulanyo of Zuritamu	Etelä- Afrikka	1
Globe Ca-Abi Reign on Teaser	Yhdysvallat	2
Harjaselän N'Tanneri	Suomi	1
Hasani Of Ka-U-Li's Ridges	Saksa	1
Hayawani Cheko Zulayhka	Ruotsi	1
Hayawani Zazazela Moyo	Ruotsi	1
Ikimba Dhoruba	Suomi	1
Ikimba Nembo	Suomi	1
Ikimba Shadyridge Okoa	Suomi	3
Ikimba Tumomak Sheikh	Suomi	3
Inanda Mellberg Edelrood	Ruotsi	1
Jockular Borus Kabisa	Hollanti	1

¹² Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustoimikunta – arkisto.

Kangelanis Gentle Thanzi by Clay	Norja	1
Karoskloof B to Harjaselän	Etelä-Afrikka	3
Kingiza Azali Heri	Suomi	1
Kinyemi Fora C'Huluku	Tanska	2
KoDust RV Touch O Chilli	Australia	1
Leoridge Mkai	Australia	1
Lionsbane Hes The Boss	Australia	2
Malabari Chimba	Englanti	1
Malozi Capanga	Suomi	1
Malozi Juburu	Suomi	1
Mankoya's Great Gambo	Ruotsi	1
Mashaba's Harubah	Sveitsi	2
Masithela's Irresistible Chango	Norja	1
Mbwasimba Maulana Saburi	Suomi	1
Mbwasimba Mbayana Umbo	Suomi	1
Mbwasimba Mbingu Chipu	Suomi	1
Mbwasimba Mtawala Ukingo	Suomi	1
Mbwasimba Mwuji Fabayo	Suomi	1
Mohaget's Maskot	Ruotsi	2
Mufudzi Mocha Magic	Australia	1
Ngai Zamu of Ginba's Hero	Saksa	1
Noldor Majestic Sinbest	Latvia	1
Nyaka Yesevani of Cartouche	Etelä-Afrikka	2
Ozrhode Ari Mystic Fate	Australia	1
Ozrhode Tarujen Magic	Australia	2
Ozubis Royal Gala	Englanti	3
Parih's Ghali-M'Zungu	Ruotsi	1
Rachral Abayomi Hinza	Saksa	1
Rapidan's Malabari Rif	Yhdysvallat	1
Rex Ventors Corregidor	Ruotsi	1
Rex Ventors Hero to Evergrace	Ruotsi	1
Rijstone Diesel N Dust	Australia	1
Rijstone War Lord	Australia	1
Sagwazi Lightning Ridge	Englanti	1
Shadyridge Mabruki Mbili	Yhdysvallat	3
Shadyridge Waziri	Yhdysvallat	1
Shavano's Boss Quentin	Norja	1
Shelridge Aussie Rebel	Australia	1
Spring Valley's Great Gatsby	Yhdysvallat	2
Tappinskis Razzle Dazzle	Ruotsi	1
Tarujen Mabaruru	Suomi	1
Tarujen Okeyo	Suomi	1
Tarujen Penzi	Suomi	2
Tarujen Rifarii	Suomi	2
Tarujen Samir	Suomi	1
Tarujen Shombay	Suomi	2
Tarujen Simba	Suomi	2
Tarujen Uwayo	Suomi	1
Tolanas Sitanka	Ruotsi	2

Tropaco Troyan Argos of Coso	Kanada	1
Tusani Ani Johnie W	Tsekki	1
Tusani Big Ben	Tsekki	2
Witches LeCreme's Trick	Yhdysvallat	1
		88

4.1.2 Jalostuspohja

Jalostukseen käytettävien rhodesiankoirien määrä on edelleen Suomessa rajallinen, tehollisen populaation ollessa todella alhainen. Liian tiukka jalostusmateriaalin rajaaminen jo pikkupentuvaiheessa esim. lievien ridge-virheiden osalta pienentää entisestään niiden mahdollisesti jalostukseen käytettävien yksilöiden määrää, jotka saattavat olla terveyden ja ulkomuodon osalta hyviä jalostuskoiria sekä tärkeitä jopa geneettisen monimuotoisuuden kannalta tarkasteltuna.

Taulukko 4: suomalaisten rhodesiankoirien jalostuspohja per sukupolvi vuosilta 2002 - 2011¹³:

Vuositilasto - jalostuspohja

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Per vuosi										
- pentueet	8	10	6	10	6	11	10	9	11	6
- jalostukseen käytetyt eri urokset	8	8	5	9	5	10	8	8	9	6
- jalostukseen käytetyt eri nartut	8	10	6	10	6	11	10	9	11	6
- isät/emät	1,00	0,80	0,83	0,90	0,83	0,91	0,80	0,89	0,82	1,00
- tehollinen populaatio	11 (69%)	12 (60%)	8 (67%)	13 (65%)	8 (67%)	14 (64%)	12 (60%)	12 (67%)	14 (64%)	8 (67%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	4%	3%	10%	12%	4%	8%	4%
- nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	4%	15%	10%	16%	13%	25%	27%
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	34	32	33	37	36	41	36	33	30	23
- jalostukseen käytetyt eri urokset	29	24	27	30	28	30	28	25	25	21
- jalostukseen käytetyt eri nartut	28	27	29	33	32	33	25	21	20	17
- isät/emät	1,04	0,89	0,93	0,91	0,88	0,91	1,12	1,19	1,25	1,24
- tehollinen populaatio	38 (56%)	35 (55%)	38 (58%)	43 (58%)	41 (57%)	43 (52%)	35 (49%)	30 (45%)	29 (48%)	24 (52%)
- uroksista käytetty jalostukseen	1%	2%	5%	7%	7%	8%	7%	6%	7%	7%
- nartuista käytetty jalostukseen	1%	5%	8%	11%	14%	16%	20%	22%	22%	23%

Suomessa syntyneistä ja Suomeen rekisteröidyistä uroksista on käytetty jalostukseen huomioitavan pieni osa. Näillä käytetyillä uroksilla on Suomeen rekisteröity 1-2 pentuetta. Jalostustoimikunnan suositusten mukaan yhdellä uroksella voi olla kolme pentuetta Suomessa. Vain kuudella uroksella on kolme

¹³ SKL:n KoiraNet-jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 01/2012.

pentuetta; näidenkin urosten osalta tulee huomioida, että kun sukutauluja tarkastellaan kauemmas, löytyy sieltä samoja linjoja sekä samoja koiria.

4.1.2.1 Suomessa jalostukseen käytettyjen koirien lähisukulaisuudet

Alla olevissa taulukoissa on kuvattu Suomessa vuosina 1991 - 2011 eniten jalostukseen käytettyjen rhodesiankoirien sukulaisuudet. Taulukoihin on valittu koirat, joilla on vähintään 20 jälkeläistä ensimmäisessä ja toisessa sukupolvessa yhteenlaskettuna.

Taulukko 5: Suomessa eniten jalostukseen käytettyjen rhodesiankoiraurosten lähisukulaisuudet. Kursiivilla merkityt koirat eivät näy isänä vuosien 2002 - 2011 tilastossa. Sukulaisuudet on merkitty väreillä: sama koira on merkitty samalla värillä tilastojen eri kohdissa ja värit liitävät näin yhteen myös uros- ja narttutilastot.

Vähintään 20 jälkeläistä 1. ja 2. polvessa, viimeisimmät synt. 2011
Suluissa olevat ovat tuontikoiria (muut Suomessa syntyneitä jälkeläisiä) 1991 - 2011

	Synt.aika	Pennut	2. polvi
SPRING VALLEY'S GREAT GATSBY	04.08.1998	17	77
APALACHEE UMQOLO OF PRONKBERG	08.08.1991	22	73
<i>SHADYRIDGE MABRUKI MBILI</i>	1992	14	53
<i>RIJSTONE DIESEL N DUST</i>	13.12.1992	9	48
<i>MASHABA'S HARUBAH</i>	1992	9	47
<i>IKIMBA SHADYRIDGE OKOA</i>	22.03.1998	26	45
<i>i. Apalachee Umqolo of Pronkberg/e. Dahari Dafina</i>			
<i>RAPIDAN'S MALABARI RIF</i>	14.10.1991	8	36
BEARSTAR KO C.D.	20.01.1992	22	34
IKIMBA TUMOMAK SHEIKH	18.12.2000	21	33
<i>i. Rijstone Diesel N Dust/e. Aslan's Dolly of Ikimba</i>			
CAMELOT'S TECHNICAL KNOCKOUT	1990	13	33
<i>CHIPANGALI'S KADANI</i>	15.08.1998	6	29
KINYEMI FORA C'HULUKU	21.01.2003	16	28
<i>i. Chipangali's Kadani</i>			
<i>WITCHES LE CREME'S TRICK</i>	1999	7(+1)	28
LIONSBANE HES THE BOSS	25.09.2001	15	25
DAHARI FAHARI			
<i>i. Dahari Darubini/e. Mohaget's Maskot</i>	6.3.1999	6	24
RIJSTONE WAR LORD	19.03.1999	12(+1)	23(+3)
OZUBI'S ROYAL GALA	24.04.2000	29	22
NGAI ZAMU OF GIMBA'S HERO	20.04.2002	12(+2)	21
DUMELA RA ESPRIE	14.05.2000	7	18
DEA DECORA'S ARGOS	2000	6	18
TARUJEN MABARU	17.08.2002	9(+3)	15
<i>i. Rijstone War Lord / e. Tarujen Jamila</i>			
OZRHODE ARI MYSTIC FATE	14.10.1998	13(+1)	14
BARTESS WILD TRIUMPH	05.10.2000	20	13
CAPRIVI COOL HAND LUKE	07.10.1997	11	13
TARUJEN PENZI			
<i>i. Ngai Zamu of Ginba's Hero/e. Tarujen Jamila</i>	26.2.2005	21	11
TARUJEN RIFARII	19.04.2005	20	9
<i>i. Spring Valley's Great Gatsby/e. Tarujen Mwendani</i>			
CORLEO'S CAT WALKER	12.07.2003	13	9
NYAKA YESEKANI OF CARTOUCHE	17.07.1998	13(+1)	8
BLOMSTERÄNGENS CHARM BY MERTEN	19.4.1999	15	5 (+2)
ARVIS IRIS GARDEN	02.09.2006	18	3

Taulukko 6: Suomessa eniten jalostukseen käytettyjen rhodesiankoiranarttujen lähisukulaisuudet. Kursiivilla merkityt koirat eivät näy emänä vuosien 2002 - 2011 tilastossa. Sukulaisuudet on merkitty väreillä: sama koira on merkitty samalla värillä tilastojen eri kohdissa ja värit liitävät näin yhteen myös uros- ja narttutilastot.

Vähintään 20 jälkeläistä 1. ja 2. polvessa, viimeisimmät synt. 2011
Suluissa olevat ovat tuontikoiria (muut Suomessa syntyneitä jälkeläisiä)

	Synt.aika	Pennut	2. polvi
ASLAN'S DOLLY OF IKIMBA	10.05.1997	22	80
TARUJEN JAMILA	08.09.1999	32	77(+3)
<i>i. Apalachee Umqolo of Pronkberg/e. Aslans Dolly of Ikimba</i>			
TARUJEN OSEI	10.10.2003	24	59
<i>i. Camelot's Technical Knockout/ e. Tarujen Jamila</i>			
MBWASIMBA MALABARI TAMBA	02.06.1996	13	54
<i>i. Globe Ca-Abi Reign on Teaser/e. Globe's Malabari Chuma</i>			
TARUJEN MWENDANI	17.08.2002	14	49
<i>i. Rijstone War Lord/e. Tarujen Jamila</i>			
MBWASIMBA MURUA RUFFINI	28.02.1996	29	45
<i>i. Rapidan's Malabari Rif/e. Mbwasiimba Malakia Uzuri</i>			
MALOZI ADIMIKA	14.7.1998	14	40
<i>i. Shadyridge Mabruki Mbili/e. Maridadis Jiwe la Thamani</i>			
GLOBE'S MALABARI CHUMA	01.04.1990	19	36
IKIMBA ROLANDA	23.07.2000	12	34
<i>i. Ikimba Shadyridge Okoa/e. Ikimba Nambi</i>			
MBWASIMBA MALABARI LENGA	24.11.1998	15	33
<i>i. Dumela Ra Leo/e. Mbwasiimba Malabari Tamba</i>			
IMBALI KHANGAOYO	17.04.1992	15	33
IKIMBA MARIMBA	13.08.1996	31	29
<i>i. Mashaba's Harubah/e. Shadyridge Penda of Ikimba</i>			
IKIMBA PERSINNA	17.02.1999	16	28
<i>i. Apalachee Umqolo of Pronkberg/e. Ikimba Latifa</i>			
MALOZI FAHAMIKA	03.07.2003	8	27
<i>i. Nyaka Yesekani of Cartouche/e. Malozi Adimika</i>			
DAHARI DAFINA			
<i>i. Shadyridge Mabruki Mbili/e. Imbali Khangayo</i>	12.06.1995	5	26
BAWABU MBALA MWEZI			
<i>i. Djungelkattens Imbueridged Isak/e. Mbwasiimba Murua Ruffini</i>	07.05.1998	3	22
MARIDADIS JIWE LA THAMANI	14.06.1995	13	22
BAWABU MAFUKU MATUNDA	07.05.1998	11	20
<i>i. Djungelkattens Imbueridged Isak/e. Mbwasiimba Murua Ruffini</i>			
SHADYRIDGE IMARA OF IKIMBA	06.06.1995	10	19
MALOZI CHAMCHELA	01.04.2001	20	18
<i>i. Ikimba Shadyridge Okoa/e. Malozi Adimika</i>			
MBWASIMBA MAHIRI RETTA	28.02.1996	7	18
<i>Rapidan's Malabari Rif/Mbwasiimba Malakia Uzuri</i>			
MVLIONWOLF MY LITTLE CIA	28.04.2000	6	18
<i>i. Mbwasiimba Maulana Saburi/e. Corleo'S My Fair Lady</i>			
IKIMBA LATIFA			
<i>i. Mashaba's Harubah/e. Shadyridge Penda of Ikimba</i>	19.12.1995	8	16

ISABIS ABIONA AWENDELA <i>i. Sagwazi Lightning Ridge/e. Bawabu Mbala Mwezi</i>	07.04.2001	11	13
LLOYEREN AFRIKAN TÄHTI <i>IKIMBA NAMBI</i>	06.07.1995	15	12
<i>i. Shadyridge Imara of Ikimba/e. Mohaget's Maskot</i>	04.06.1997	10	12
MAHIRI RETTA's KIAZIKUU <i>i. Dumela Ra Esprie/e. Mbwasiimba Mahiri Retta</i>	06.12.2003	18	11
HARJASELÄN JALOKIVI <i>i. Witches LeCreme's Trick/e. Ikimba Persinna</i>	28.01.2003	17	11
ZIMBALOOPA IKIMBA MTILDA <i>DAHARI DARUBINI</i>	10.6.2006	26	9
<i>i. Shadyridge Mabruki Mbil/e. Imbali Khangayo</i>	12.6.1995	17	6

Kun tarkastellaan koko ajanjaksoa, jona rhodesiankoiria on Suomessa kasvatettu, nousee kaksi urosta selvästi yli muiden. Suluisia olevat luvut kertovat kyseisen koiran jälkeläisten määrän ensimmäisessä/toisessa polvessa.

Laitettaessa urokset järjestykseen sen mukaan kuinka paljon niillä on jälkeläisiä toisessa polvessa, muodostuu järjestys osittain erilaiseksi kuin jos mukaan otetaan vain ensimmäisen polven jälkeläiset. Toisessa polvessa ylivoimaisesti suurin jälkeläismäärä on kahdella uroksella, **SPRING VALLEY'S GREAT GATSBY** s. 1998 Yhdysvallat (17/77) ja **APALACHEE UMQOLO OF PRONKBERG** s.1991 Etelä-Afrikka (22/73).

Näistä ensimmäisen uroksen pojista neljällä (**Tarujen Rifarii** s.2005 sekä **Tarujen Samir**, **Tarujen Shombay** ja **Tarujen Simba** s.2006) on yhteensä 60 vuosina 2009 – 2010 syntyntä ensimmäisen polven jälkeläistä, joten tämän uroksen lopullinen merkitys selviää vasta tulevina vuosina.

Toisena olevaa urosta on käytetty jalostukseen 1998 – 1999 ja kun kolmantena oleva **IKIMBA SHADYRIDGE OKOA** s.1998 (26/42) on sen poika, on tämän uroksen merkitys suomalaisessa rhodesiankoirajalostuksessa ollut erittäin suuri. **IKIMBA SHADYRIDGE OKOAn** tytär **Ikimba Rolandan** s. 2000 (12/34) kahdesta pentueesta yhteensä neljällä nartulla on jälkeläisiä, joista toistaiseksi sukua on jatkanut yksi tytär.

IKIMBA SHADYRIDGE OKOAn emänisä, Yhdysvalloista 1992 tuotu **Shadyridge Mbruki Mbili** (14/53) löytyy kauempaa sukutauluista myös tyttäriensä **Dahari Darubinin** s.1995 (17/6) sekä **Malozi Adimikan** s. 1998 (7/13) kautta. Tätä linjaa on jatkanut Malozi kennel käyttämällä **Ikimba Shadyridge Okoaa** Malozi Adimikan ensimmäiselle pentueelle ja Okoan poikaa **Mankoyas Great Gamboa** toiselle pentueelle. Mbwasiimba kennel on jatkanut tätä sukulinjaa Dahari Darubinin pojan **Dahari Faharin** tyttären ja pojan kautta.

APALACHEE UMQOLO OF PRONKBERG -linja jatkuu myös sen tyttären **Ikimba Persinnan** s. 1999 (16/28) kautta, jolla on Harjaselän kennelissä kaksi pentuetta. Toisesta pentueesta kaksi narttua on jatkanut sukua ja toinen näistä on Okawe kennelin kantanarttu, jolla on jälkeläisiä jo toisessa polvessa.

Kun tarkastellaan tilannetta jalostukseen käytettyjen narttujen kautta, tulee mainita vielä yksi uros, **CAMELOT'S TECHNICAL KNOCKOUT** s. 1990 Yhdysvallat (13/33), jonka merkitys tyttärensä **TARUJEN OSEIn** s. 2003 (24/49) kautta muodostuu merkitseväksi, koska se on edellä mainittujen **Tarujen S-**pentujen emä. Narttujen osalta yhteensä kahdessa polvessa eniten jälkeläisiä on **TARUJEN JAMILA** s. 1999 (31/77), joka taas on edellä mainitun **APALACHEE UMQOLO OF PRONKBERG:n** tytär ja Tarujen S-pentujen emän emä. Tarujen Jamilan toisella tyttärellä **Tarujen Mwendanilla** s. 2002 on toisessa polvessa 51 jälkeläistä. Hyvin suuri merkitys Suomen rhodesiankoirakannalle on siis Tarujen kennelin kantanarttu **ASLAN'S DOLLY OF IKIMBA** s. 1997 (23/58), joka on myös Ikimba kennelin S-pentueen emänä ja monen tämän päivän rhodesiankoiran sukutaulussa. Sekä Tarujen M-pentueen että Ikimba S-pentueen isät ovat tuoneet Suomeen kahta, osittain erillistä, australialaista linjaa.

Yhdysvalloista 1993 tuotu Mbwasiimba kennelin kantanarttu **CLOBE'S MALABARI CHUMA** s. (19/36) on myös erittäin merkityksellinen mm. tyttäriensä, **Mbwasiimba Malabari Tamba:n** s. 1996 (13/54) ja

Bawabu kennelin kantanarttu **Mbwasimba Murua Ruffini**:n s.1996 (29/45) kautta. Kaikki Mbwasimba kennelin pentueet polveutuvat tästä samasta nartusta (Clobe`s Malabari Chuma) ja linja on jatkunut sekä narttujen että urosten kautta. Tätä linjaa tarkastellessa pitää mainita myös edellä mainittujen sisarusten isä **RAPIDAN'S MALABARI RIF** s.1991 (8/36).

Bawabu kennelin vuonna 2000 Englannista tuoma uros **OZUBI'S ROYAL GALA** s. 2000 (29/22) näkyy sukutauluissa neljän tyttärensä kautta, mutta näistä vain yksi linja on jatkunut pidemmälle.

Vaikka edellä olevan tarkastelun pohjalta äkkiä näyttäisi, että Suomen rhodesiankoirat ovat läheistä sukua keskenään, on tilanne kuitenkin käytännössä huomattavasti parempi. Kasvattajat ovat aina käyttäneet ja käyttävät edelleen uusia ulkomaisia uroksia Suomessa syntyneille nartuilleen, (kts. taulukot 5 ja 6) ja sukusiitosaste kolmen sukupolven mukaan laskettuna on erittäin pieni. Mikään edellä mainituista koirista, joilla on paljon toisen polven jälkeläisiä, ei enää itse ole jalostuskäytössä Suomessa vaan tämän päivän jalostuskoirat (lähinnä nartut) ovat pääasiassa niiden jälkeläisiä ensimmäisessä, toisessa tai kolmannessa polvessa. Kasvattajat ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana edelleen käyttäneet urosvalinnoissaan suurelta osin (72 %:lla pentueista) ulkomaisia uroksia ja yhdellä uroksella on korkeintaan kolme mutta useimmin vain yksi pentue.

4.1.2.2 Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta, ja se määrittää jalostuspohjan laajuutta. Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu. Tällöin monia geenejä menetetään populaatiosta, mikä kaventaa jalostuspohjaa peruuttamattomasti. Lisäksi se alentaa populaation vastustuskykyä erilaisia uhkatekijöitä, kuten perinnöllisiä sairauksia, vastaan.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla neljä ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräiseen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Jos aineisto ei ole sukupuiltaan tarpeeksi täydellinen, voidaan käyttää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentaa, joka on käytössä myös Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä.

Rhodesiankoirien tehollinen populaatiokoko on laskettu Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä seuraavalla peruskaavalla:

Tehollinen populaatiokoko (N_e) = $4 * N_u * N_n / (2 * N_u + N_n)$
 N_u = lisääntyvien urosten määrä, N_n = lisääntyvien narttujen määrä

Yllämainittu kaava huomioi ainoastaan sen, montako kertaa koiraa on käytetty jalostukseen, mutta ei sitä, että koirilla on hyvin erilaisia jälkeläismääriä. On syytä korostaa, että tällä kaavalla laskettu tehollinen populaatiokoko on ylioptimistinen arvio, sillä tämä menetelmä antaa oikean kuvan vain ideaalin populaation tehollisesta koosta. Ideaalissa populaatiossa kaikilla yksilöillä on mahdollisuus paritua keskenään (ei valintaa, satunnaisparitus), populaation koko säilyy vakiona, jokainen yksilö lisääntyy vain kerran ja sen jälkeläisistä vain yksi uros- ja yksi naaraspuolinen yksilö. Käytetyssä kaavassa ei myöskään oteta huomioon jalostukseen käytettyjen yksilöiden keskinäisiä sukulaisuussuhteita. Koska rhodesiankoirat polveutuvat pienestä kantakoirien määrästä ja jalostukseen käytetään pientä, toisilleen sukua olevaa materiaalia, on todellinen tehollinen populaatiokoko huomattavasti pienempi kuin kaavalla laskettu luku. Jalostuspohjaa voi ylläpitää vain käyttämällä jalostukseen tasaisesti ja laajasti sekä uroksia että narttuja.¹⁴

Peruskaavalla laskettua tehollista kannan kokoa kannattaa tarkastella lähinnä sukupolvittain. Taulukon 4 perusteella näyttää, että rhodesiankoirien tehollinen populaatiokoko on hieman kasvanut, mutta kannattaa huomioida, että se on edelleen liian pieni ja jalostukseen käytetään aivan liian suppeaa osaa kannasta. Vuonna 2011 laskettu viimeisen 4 vuoden tehollinen populaatiokoko on vain 38 koiraa. Koska monet koirista ovat toisilleen sukua, on todellinen jalostuspohjan laajuus huomattavasti tätä suppeampi.

Jalostuspohjan laajuuden ylläpitäminen on rhodesiankoiran keskeinen jalostuksen haaste. Se on välttämätöntä, jotta rotu säilyttäisi elinkykyisyytensä ja jalostettavuutensa.¹⁵

Toteutuneiden yhdistelmien myötä on hyödynnetty noin puolet mahdollisesta maksimaalisesta monimuotoisuudesta.

¹⁴ SKL:n nettisivut, www.kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki, 12/2011.

¹⁵ SKL:n nettisivut, www.kennelliitto.fi, 12/2011.

Taulukko 7: Eniten Suomessa jalostukseen käytetyt rhodesiankoiraurokset vuosina 2002-2011¹⁶:

#	Uros	Syntynyt	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	OZUBI'S ROYAL GALA	24.4.2000	3	29	4,10%	4%	4	22	3	29
2	KAROSKLOOF B TO HARJASELAN	14.9.2002	3	27	3,82%	8%	0	0	3	27
3	BEARSTAR KO C.D.	20.1.1992	2	22	3,11%	11%	8	28	2	22
4	IKIMBA TUMOMAK SHEIKH	18.12.2000	3	21	2,97%	14%	5	33	3	21
5	TARUJEN PENZI	26.2.2005	2	21	2,97%	17%	1	11	2	21
6	TARUJEN RIFARIJ	19.4.2005	2	20	2,83%	20%	1	9	2	20
7	BARTESS WILD TRIUMPH	5.10.2000	2	20	2,83%	23%	1	13	2	20
8	ARVIS IRIS GARDEN	2.9.2006	2	18	2,55%	25%	1	3	2	18
9	TARUJEN SHOMBAY	7.8.2006	2	17	2,40%	28%			2	17
10	KINYEMI FORA C'HULUKU	21.1.2003	2	17	2,40%	30%	4	28	2	17
11	TUSANI BIG BEN	27.5.2005	2	17	2,40%	32%			2	17
12	SPRING VALLEY'S GREAT GATSBY	4.8.1998	2	17	2,40%	35%	10	77	2	17
13	LIONSBANE HES THE BOSS	25.9.2001	2	15	2,12%	37%	4	26	2	15
14	TARUJEN SIMBA	7.8.2006	2	14	1,98%	39%			2	14
15	CORLEO'S CAT WALKER	12.7.2003	1	13	1,84%	41%	1	9	1	13

Tässä tavoiteohjelmassa tarkastellulla ajanjaksolla 2002 - 2011 Suomessa on käytetty 20 eri urosta tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

¹⁶ SKL:n KoiraNet-jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 12/ 2011.

Taulukko 8: Eniten Suomessa jalostukseen käytetyt rhodesiankoiranartut vuosina 2002-2011¹⁷:

#	Narttu	Syntynyt	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	TARUJEN JAMILA	8.9.1999	3	32	4,53%	11	80	3	32
2	MBWASIMBA MALABARI NUMA	21.11.2002	3	28	3,96%	0	0	3	28
3	IKIMBA SAMBAMBA	18.12.2000	3	27	3,82%	1	1	3	27
4	ZIMBALOoba IKIMBA MTILDA	10.6.2006	2	26	3,68%	1	9	2	26
5	TARUJEN OSEI	10.10.2003	2	24	3,39%	6	49	2	24
6	MALOZI CHAMCHELA	1.4.2001	2	20	2,83%	2	17	2	20
7	MBWASIMBA MURUA RUFFINI	28.2.1996	2	19	2,69%	6	45	3	29
8	MAHIRI RETTA'S KIAZIKIKUU	6.12.2003	2	18	2,55%	1	11	2	18
9	MVLIONWOLF MY LITTLE ALLY	10.3.2006	2	18	2,55%			2	18
10	IKIMBA YABA MOYO	11.6.2005	2	17	2,40%	0	0	2	17
11	HARJASELÄN JALOKIVI	28.1.2003	2	17	2,40%	0	0	2	17
12	HARJASELÄN IJUMAA ILIZI	18.5.2001	2	17	2,40%	0	0	2	17
13	MBWASIMBA MPINGO FAYOLA	7.2.2003	2	16	2,26%	0	0	2	16
14	IKIMBA PERSINNA	17.2.1999	2	16	2,26%	3	28	2	16
15	MALOZI JASIRIKA	9.4.2006	2	16	2,26%			2	16

4.1.3 Rodun populaatio muissa maissa

Rhodesiankoirapopulaatio on huomattavasti Suomen populaatiota suurempi mm. Ruotsissa, Saksassa, Yhdysvalloissa sekä Australiassa. Ruotsissa on viimeisen kymmenen vuoden aikana rekisteröity yhteensä 3300 rhodesiankoiraa, vuonna 2010 rekisteröitiin 377 koiraa¹⁸. Vuonna 2010 Saksassa rekisteröitiin 939 rhodesiankoiraa¹⁹. Yhdysvalloissa on rekisteröity vuosina 2002–2010 (tietoja ei ollut saatavilla vielä vuodesta 2011) jopa 20104 rhodesiankoiraa, vuonna 2010 rekisteröityjä koiria oli 2149²⁰. Rekisteröintimäärät näyttävät pysyneen niin Ruotsissa kuin Yhdysvalloissakin tasaisina viimeisen kymmenen vuoden aikana. Australiasta saatujen tietojen mukaan rekisteröintimäärät ovat siellä myös pysyneet 2000-luvulla suhteellisen tasaisina, vuosittain on rekisteröity noin 1000 rhodesiankoiraa²¹.

Rhodesiankoirien sukusiitosprosentti on sekä Yhdysvalloissa ja Australiassa korkeampi kuin suomalaisten rhodesiankoirien. Yhdysvalloissa sukusiitosprosentti on 15,2 % kymmenen sukupolven

¹⁷ SKL:n KoiraNet-jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 12/2011.

¹⁸ SKK, avelsdata, <http://kennet.skk.se/avelldata/>, 01/2012.

¹⁹ VDH (Vereinigung für das Deutsche Hundewesen), 01/2012.

²⁰ AKC (American Kennel Club), 01/2012.

²¹ ANKC (Australian National Kennel Club), 01/2012.

mukaan laskettuna. Australiassa on laskettu 23253 rhodesiankoiran sukusiitosprosentti kymmenen sukupolven mukaan vuosilta 1967-2007 ja populaation sukusiitosprosentiksi on saatu 12.5 %.²² Vertailussa tulee huomioida se, että suomalaisten rhodesiankoirien sukusiitosprosenttia tarkasteltaessa ei ole käytettävissä tietoa yhtä monelta sukupolvelta kuin Australiassa ja Yhdysvalloissa.

4.1.4 Yhteenvedo populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Vuosina 2002–2011 on Suomessa rekisteröity yhteensä 760 rhodesiankoiraa, joista 52 on tuontikoiria. Rhodesiankoiria rekisteröitiin 69 kappaletta vuonna 2011. Vaikka koiramäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut, vuosittainen rekisteröintimäärä on kuitenkin pysynyt tasaisena.

SKL:n Koiranetin tilastojen mukaan rhodesiankoirien sukusiitosprosentti näyttäisi olevan erittäin pieni vuonna 2010, ainoastaan 0,04 % ja vuonna 2011 0,35 %. Sukusiitosprosentti on Koiranetin tietojen mukaan pääsääntöisesti laskenut vuodesta 2001. Ulkomaisista Suomessa jalostukseen käytetyistä koirista tallennetaan SKL:n rekisteriin vain 3 sukupolvea ja tämä vääristää rhodesiankoirien sukusiitosprosentteja huomattavasti pienemmiksi kuin ne todellisuudessa ovat. Myös tarkasteltaessa näiden koirien sukutauluja kauemmas, sukutauluista löytyy täysin samoja sukulinjoja sekä myös samoja yksittäisiä koiria. Erillisiä sukulinjoja on hyvin vaikea löytää.

Rodussa jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen jalostukseen käyttöiässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia tarkastelujakson aikana.

Rodun tehollinen populaatio on tarkastelujakson aikana hieman kasvanut, mutta on huomioitava, että se on edelleen liian pieni ja jalostukseen käytetään aivan liian suppeaa osaa kannasta. Vuonna 2011 laskettu viimeisen 4 vuoden tehollinen populaatiokoko on vain 38 koiraa.

Suomessa jalostukseen käytettyjen koirien isät/emät –suhde on ollut tarkastelujakson alkupuolella hieman parempi, jolloin rodun perinnöllinen vaihtelu on todennäköisesti säilynyt tehokkaimmin. Vuosina 2006-2010 isät/emät –suhde oli huonompi, kun taas vuonna 2011 se näyttäisi hieman parantuneen. Suhdeluku tulee pyrkiä pitämään lähellä lukua 1.

Suomessa syntyneistä ja Suomeen rekisteröidyistä uroksista jalostukseen on käytetty huomattavan pieni osa. Nartuista on käytetty jalostukseen keskimäärin 18 %. Tarkastelujakson aikana rodussa ei ole toistettu samoja yhdistelmiä.

Yhteenvedona jalostuspohjan laajuudesta voidaan todeta, että rhodesiankoirien tehollinen populaatiokoko on liian pieni. Tähän vaikuttaa erityisesti erilaisten sukulinjojen ja jalostukseen käytettävien koirien vähäinen määrä. Jo pelkästään ridge-virheelliset tai ridgettömät koirat poistavat jalostuspotentiaalista käytännössä 18,8 %.

²² Moritz, V., http://www.ridgeback.net/Documents/COI_Register_0001.pdf.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Alla olevissa luvuissa kuvataan rhodesiankoirien rotumääritelmän mukaista luonnetta, siinä tapahtuneita muutoksia, sekä luonnetestien tuloksia. Lisäksi kuvataan rodun käyttöominaisuuksia sekä käyttäytymistä niin päivittäistilanteissa kuin lisääntymisen osalta.

Luotettavaa, systemaattisesti kerättyä, dokumentoitua tietoa luonteista rodun alkuperämaassa (Zimbabwe/Etelä-Afrikka) ei ole saatavissa. Myöskään kahdesta muusta rodun ”suurmaasta”, Yhdysvalloista ja Australiasta ei ole olemassa tilastoitua tietoa rodun luonteesta tai sen muuttumisesta suhteessa rotumääritelmään. Sen sijaan Ruotsissa on vuonna 2002 – 2010 MH- luonnekuvattu yhteensä 1408 rhodesiankoiraa. Tilastosta puuttuu vuosi 2011. Ihanneprofiilia ei rhodesiankoiralle ole tehty Suomessa eikä myöskään Ruotsissa. Ruotsin Ridgeback –yhdistykseltä saadun tiedon mukaan luonnetoimikunta on kuitenkin työstänyt ihanneprofiilia vuonna 2011.

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän mukaan koiran alkuperäinen tehtävä oli riistan, erityisesti leijonan jäljittäminen ja suuren ketteryytensä avulla sen aloillaan pitäminen kunnes metsästäjä saapui paikalle. Rhodesiankoirat eli leijonakoirat metsästivät pääasiassa kahden tai kolmen koiran ryhmissä. Rotumääritelmän mukaan rhodesiankoiraa käytetään edelleen metsästyskoirana eri puolilla maailmaa, mutta se on erityisen arvostettu vahti- ja seurakoirana. Käyttäytymisestä ja luonteesta rhodesiankoiran rotumääritelmä sanoo seuraavasti: ”Kunnioitusta herättävä ja älykäs, varautunut vieraita kohtaan mutta ei aggressiivinen eikä arka.” (kts. liite 1.)

Taulukko 9: Ruotsissa vuosina 2002 – 2011 MH –luonnekuvatut rhodesiankoirat²³:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Syntyneet koirat	411	343	410	449	354	466	384	416	375	304
Luonnekuvattuja koiria	161	163	177	184	157	204	155	133	27	-
- joista uroksia	85	82	89	105	78	95	75	65	17	-
- joista narttuja	76	81	88	79	79	109	80	68	10	-
1a. Kontakti tervehtiminen	3,6	3,7	3,8	3,7	3,8	3,7	3,6	3,6	4,0	-
1b. Kontakti yhteistyö	3,0	3,2	3,2	3,1	3,2	3,2	3,1	3,0	3,7	-
1c. Kontakti käsittely	3,0	3,0	3,1	3,0	3,0	2,9	2,8	3,0	3,0	-
2a. Leikki 1, leikkihalu	3,1	3,2	3,1	3,1	3,4	3,2	3,4	3,3	3,3	-
2b. Leikki 1, tarttuminen	2,5	2,7	2,4	2,6	2,7	2,7	2,9	2,8	2,8	-
2c. Leikki 1, taistelu	1,8	1,9	1,8	1,9	1,9	1,9	2,1	1,9	2,1	-
3a 1. Vieheen seuraaminen	2,6	2,6	2,6	2,5	2,6	2,8	3,0	2,6	2,4	-
3a 2. Vieheen seuraaminen	2,2	2,1	2,3	2,1	2,3	2,7	2,8	2,5	2,4	-
3b 1. Tarttuminen	1,6	1,6	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,6	1,5	-
3b 2. Tarttuminen	1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	1,7	1,6	-
4. Aktiviteetti	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	3,0	2,9	2,9	2,9	-
5a. Etäleikki, kiinnostus	2,5	2,8	2,7	2,8	2,7	2,7	2,8	2,7	2,8	-

²³ SKK Avelsdata, <http://kennet.skk.se/avelldata/>, 01/2012.

5b. Etäleikki, uhka, aggressio	1,5	1,9	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7	1,5	1,8	-
5c. Etäleikki, uteliaisuus	1,5	1,7	1,9	1,4	1,6	1,6	1,6	1,8	1,6	-
5d. Etäleikki, leikkihalu	1,3	1,5	1,5	1,3	1,4	1,3	1,4	1,6	1,3	-
5e. Etäleikki, yhteistyö	1,3	1,4	1,4	1,2	1,3	1,2	1,3	1,4	1,2	-
6a. Yllätys, pelko	3,2	3,3	3,1	3,2	3,3	3,5	3,6	3,2	3,3	-
6b. Yllätys, uhka, aggressio	1,8	1,9	1,7	1,8	1,7	1,8	1,9	1,7	2,3	-
6c. Yllätys, uteliaisuus	2,8	2,5	2,5	2,3	2,6	2,4	2,4	2,5	2,4	-
6d. Yllätys, jäljelle jäävä pelko	2,0	1,8	1,8	2,0	1,8	2,1	1,9	1,8	1,7	-
6e. Yllätys, jäljelle jäävä kiinnostus	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,4	1,6	1,3	-
7a. Ääniherkkyys, pelko	3,0	2,9	2,7	2,8	2,6	3,0	3,0	2,6	2,6	-
7b. Ääniherkkyys, uteliaisuus	3,5	3,1	3,2	3,2	3,5	3,5	3,5	3,7	3,6	-
7c. Ääniherkkyys, jäljelle jäävä pelko	1,7	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5	1,5	1,3	1,3	-
7d. Ääniherkkyys, jäljelle jäävä kiinnostus	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4	1,6	1,5	1,5	1,3	-
8a. Aaveet, uhka, aggressio	2,6	2,6	2,4	2,5	2,6	2,4	2,4	2,3	2,7	-
8b. Aaveet, kontrolli	3,7	3,9	3,7	3,8	3,8	3,7	3,8	3,7	3,9	-
8c. Aaveet, pelko	3,1	3,4	3,4	3,3	3,4	3,6	3,4	3,0	3,8	-
8d. Aaveet, uteliaisuus	2,6	2,5	2,6	2,1	2,7	2,4	2,5	2,7	2,0	-
8e. Aaveet, kontakti	3,3	3,2	3,1	3,0	3,4	3,1	3,0	3,1	2,9	-
9a. Leikki 2, leikkihalu	2,6	2,6	2,3	2,4	2,7	2,7	2,9	2,9	2,5	-
9b. Leikki 2, tarttuminen	2,1	2,2	1,9	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,1	-
10. Laukaukset	2,2	2,0	2,1	2,2	1,8	2,2	2,1	1,8	1,9	-

Tilastossa olevan yhdeksän vuoden aikana ei suurta muutosta rhodesiankoirien käytöksessä näytä tapahtuneen. Sen perusteella rhodesiankoirat Ruotsissa ovat kohtuullisen luoksepäästäviä ja avoimia, vuonna 2010 avoimuus ja luoksepäästävyys ovat lisääntyneet. Testien mukaan ruotsalaiset rhodesiankoirat hyväksyvät vieraan käsittelyn vastaamatta siihen, mikä vastaa rotumääritelmää suhtautumisesta vieraisiin. Niiden leikki ei ole kovin innostunutta ja ne joko vain nuuskivat leikkiesinettä tai tarttuvat siihen viiveellä/varovasti, eivätkä ne innostu vetoleikkiin vieraan kanssa mikä sekin on hyvin rodunomaista käytöstä.

Vieheen ajaminen ei kiinnosta ruotsalaisia rhodesiankoiria ja tässä onkin suurin eroavaisuus Suomen kantaan verrattuna, kuten taulukko 9 sekä myöhemmin luvussa 4.2.4 suomalaisista rhodesiankoirista tehty analyysi myös osoittavat. Tämä on mielenkiintoista varsinkin kun suuren osan suomalaisia koiria takana on joko ruotsalainen uros (taulukko 3) tai niin ruotsalaisten kuin suomalaisten rhodesiankoirien sukutauluissa kauempana löytyy samoja koiria.

Aktiviteettiosiossa rhodesiankoira on pääasiassa tarkkaavainen ja rauhallinen, joitain yksittäisiä toimintoja voi olla. 40 metrin etäisyydellä liikkuvaa etäleikkijää koirat seuraavat tarkkaavaisena ja saattavat osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä. Ne joko eivät ole lainkaan kiinnostuneita tekemään tuttavuutta

etäleikkijän kanssa tai käyvät katsomassa leikkijää avustajaa, mutta eivät innostu leikistä tai tee yhteistyötä hänen kanssaan. Koirien keskimääräinen käytös myös näissä osioissa on hyvin rodunomaista.

Pelästyessään rhodesiankoira väistää kääntämättä pois katsettaan tai pakenee pienen matkan päähän ja osoittaa yksittäisiä uhkaelkeitä. Tutustumiseen se tarvitsee hieman aikaa sekä ohjaajan tukea, mutta selvitettyään tilanteen ei jäljelle jäävää pelkoa paljon ole ja kiinnostusta tuskin ollenkaan. Yllättävään ääneen rhodesiankoira reagoi vähemmän voimakkaasti ja selvittää tilanteen nopeammin sekä itsenäisemmin. Jäljelle jäävää pelkoa tai kiinnostusta on hyvin vähän.

Äänettä hitaasti lähestyvää uhkaa rhodesiankoira yrittää torjua useammilla uhkaeleillä ja kontrollilla, mutta uhan lähestyessä alkaa vaihtelu kontrollin ja paon välillä. Kun uhka poistuu, se tarvitsee jonkin verran aikaa tai ohjaajan tukea ottaakseen selvää uhkasta. Selvitettyään uhan aiheuttajan, vastaan rhodesiankoira tarjottuun kontaktiin tai ottaa itse kontaktin.

Jonkin verran koirat ovat paineistuneet kuvauksen aikana koska leikkihalu on vähentynyt alkuleikkiin verrattuna. Sen sijaan laukauksen sietokyky rhodesiankoirilla on hyvä, eikä mahdollinen pieni paineistuminen näy laukauksen sietokykyä testattaessa. Ne joko eivät reagoi lainkaan tai häiriintyvät hieman mutta ovat sen jälkeen välinpitämättömiä. Tämän osalta testattujen koirien tilanne on samanlainen niin Ruotsissa kuin Suomessakin (kts. taulukot 9 ja 10).²⁴

4.2.2 Jakautuminen näyttely/käyttö/tms -linjoihin

Rhodesiankoira ei ole rotuna jakautunut eri linjoihin (näyttely/käyttö).

4.2.3 PEVISA -ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Rodun PEVISA - ohjelmaan ei ole sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien osalta testi- tai kuvausvaatimuksia.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteessa

2001 loppuun mennessä oli rhodesiankoiria käynyt suomalaisessa luonnetestissä yhteensä 14 kpl:tta. Koiranomistajien/kasvattajien mielestä suomalainen testi ei jostain syystä sopinut oman rodun testaukseen tai sen vaikutuksia koiraan pelättiin. Siitä jalostustoimikunnalla ei ole tietoa, että kuinka paljon tästä suhtautumisesta oli vain ”mutu”-tuntemaa ja kuulopuheisiin perustuvaa luuloa, tai moniko oli henkilökohtaisesti käynyt seuraamassa luonnetestejä Suomessa. Suomen Ridgeback -yhdistys halusi saada kerättyä huomattavasti enemmän tietoa rodun luonteesta ja ruotsalainen MH- luonnekuvaus sekä samassa yhteydessä tehtävä luonnetesti, joka osittain on identtinen MH- luonnekuvauksen kanssa, haluttiin tarjota yhtenä vaihtoehtona. Ensimmäiseen epäviralliseen yhdistyksen luonnetestiviikonloppuun vuonna 2002 suhtauduttiin myös varauksella, mutta siitä saatiin erittäin hyvät kokemukset. Näistä testeistä ja positiivisista kokemuksista sana levisi ja jatkossa testeihin jonotettiin. Ridgeback -yhdistys on lähes vuosittain testannut 22 - 27 rhodesiankoiraa mikä on 20 - 40 % vuosittain syntyneistä pennuista. Testaajana on toiminut ruotsalainen Barbro Börjesson.

Ensimmäisinä vuosina alle 2- vuotiaat koirat tekivät MH:n ja 2 vuotta täyttäneet luonnetestin. Luonnetestissä arvioidaan samoja ominaisuuksia kuin suomalaisessa testissäkin, mutta siitä puuttuvat ne osiot, joissa ihminen selvästi tunnistettavana uhkaa koira/koiran omistajaa. Testi alkaa tervehtimisellä ja koiran pois ohjaajalta viemisellä. Tämän jälkeen koiran kanssa leikitään samoin kuin suomalaisessa testissä. Seuraavana on pikkuviehe, joka tehdään koirasta riippuen kerran tai kaksi, pääasiassa kerran koska suurin osa rhodesiankoirista lähtee vieheen perään hyvin innoissaan. Seuraavana on suurempaa ”riistaa” jäljittelevä iso viehe eli peittävään kankaaseen piiloutunut ihminen, joka juoksee pois päin koirasta isolla siksak- liikkeellä ja lopuksi juoksee piiloon. Koiran kanssa toimitaan kuten pikkuvieheellä. Seuraavana on ”peikkometsä”, jossa 15 kpl puolikkaita, tuijottavilla silmillä varustettuja ihmishahmoja on sijoiteltu metsään pienelle alueelle. Koiranomistaja jättää koiran testinohjaajalle ja juoksee peikkometsän

²⁴ SKK Avelsdata, <http://kennet.sk.se/avelldata/>, 01/2012.

läpin piiloon kutsuen alkumatkasta koiraa. Kun omistaja on ehtinyt piiloon, päästetään koira hänen peräänsä. Koiran tulee siis selvitä peikkometsän läpi ja löytää omistaja piilosta. Se voi myös ratkaista ongelman monella muullakin tavalla esim. etsiä muita reittejä kiertämällä ihmishahmot. Seuraavana tulevat haalari ja räminä aivan kuten MH:ssa, joskin ohitukset tehdään vain tarpeen vaatiessa ja koiran mukaan. Näiden jälkeen tehdään puolustushyökkäys, mutta metsästä tuleva hahmo on pukeutunut niin, ettei koira automaattisesti tunnista hahmoa ihmiseksi. Hahmo tekee sekä leikkiin kutsuja että uhkaavia eleitä, näitäkin koiran reaktioita seuraten. Tämän jälkeen on kelkka aivan kuten suomalaisessa testissä ja sitä vedetään koiraa kohti koiran reaktioiden mukaan. Viimeistä edellinen osio ovat aaveet, jonka jälkeen on loppuleikki ja ampuminen

Suomessa on virallisen luonnetestin tehnyt vuosina 2002 – 2011 36 rhodesiankoiraa. Koirien saamat pisteet ovat yhtä lukuun ottamatta olleet plussalla ja pisteiden keskiarvo on 119 kuitenkin niin että 21 koiran pisteet ovat enemmän kuin 120 ja vain yhden pisteet ovat miinuksella. Lisäksi Suomen Ridgeback-yhdistys ry:n oman epävirallisen testin (kuvattu yllä) on samana aikana tehnyt 161 rhodesiankoiraa ja epävirallisen MH- luonnekuvauksen 39 rhodesiankoiraa. Testattujen koirien suhteellinen osuus kaikista koirista on noin 25 %. Alla olevassa tilastossa vuosilta 2002 – 2011 on mukana 154 rhodesiankoiraa, 7 koiran tulos puuttuu tilastosta.

Taulukko 10: suomalaisten rhodesiankoirien epäviralliset luonnetestit vuosina 2002–2011²⁵:

Barbro Börjessonin luonnetestiprotokolla, yhteensä 154 koiraa						
Luoksepäästävyys	Kavala, arka -3	Agressiivinen -2	Varautunut +1	Vähemmän luoksepäästävä +2	Avoin ja luoksepäästävä +3	Liioitellun luoksepäästävä -1
Kiinnostus vieraista ihmisistä	On ensin luoksepäästävä, muuttuu aggressiiviseksi	Torjuu kontaktin aggressiivisesti	Väistää, on epävarma	Ei vastaa kontaktiin, hyväksyy, välinpitämätön	Helppo saada kontakti	Ottaa kontaktin liian inteesiivisesti, mielistelee
Yhteensä 154		1	2	51	100	
Saalisvietti	Ei osoita -3	Merkityksetön -2	Pieni -1	Kohtuullinen +2	Suuri +3	Hyvin suuri +1
Halu seurata ja kiinnostua vieheestä		Vain vähän kiinnostunut alussa, keskeyttää	Seuraa viehettä innotta, ei piittaa vieheestä	Seuraa nopeasti, ei kovin kiinnostunut vieheestä	Seuraa nopeasti, kiinnostunut vieheestä	Korkea intensiteetti ei kiinnostunut vieheestä
Yhteensä 154	6	12	16	48	72	
Sosiaalinen taistelutahto	Ei osoita -3	Merkityksetön -2	Pieni +1	Kohtuullinen +3	Suuri +2	Hyvin suuri +1
Halu taistella tai kilpailla jonkun kanssa / jotakin vastaan		Vaikea saada innostumaan missään taistelutilanteissa	Vastaa voimattomasti leikki/ taistelu pyyntöön, kiinnostus voi lisääntyä	Vastaa heti ja voimakkaasti helppo kontrolloida	Vastaa voimakkaasti, yrittää taistella jopa ilman syytä	Haluaa taistella ilman syytä, vaikea lopettaa/hallitsematon
Yhteensä 154	18	25	62	48		1
Temperamentti	Välinpitämätön, laiska -3	Hieman välinpitämätön -2	Vähemmän vilkas +2	Vilkas +3	Hyvin vilkas +1	Impulsiivinen -1
Sopeutumiskyky, uteliaisuus	Ei ole kiinnostunut testitilanteissa	Vaikea aloittaa, hidas ja välinpitämätön	Aloittaa vaisusti, voi muuttua tarkkaavaisiksi ja pirteäksi	Uteliias ja sopeutuva Aloittaa nopeasti	Häiriintyy usein ympäristöstä uteliaisuutensa vuoksi	Häiriintyy ympäristöstä Toiminta vaihtelee jatkuvasti ja suunnittelematta
Yhteensä 154		3	46	100	5	
Terävyys	Ei osoita -2	Merkityksetön -1	Pieni +1	Kohtuullinen +3	Suuri +2	Pysyvä, jäljelle jäävä -3
Kyky suuttua		Joitakin yksittäisiä aggressiivisiä signaaleja	Agressiivisiä signaaleja ilman painokkuutta	Oikein suunnattu tasapainoinen aggressiivisuus	Liioiteltu aggressiivisuus Näkyy vaikei uhkaa ole	Agressiivinen vaikei uhkaa enää ole
Yhteensä 154	13	15	47	66	10	3
Puolustushalu	Ei osoita -3	Merkityksetön -2	Pieni +1	Kohtuullinen +3	Suuri +2	Hyvin suuri -1
Kyky vastata uhkaaviin signaaleihin		Vastaa epäroiden, peräytyä tai peräytyä	Vastaa muutaman keinon puolustaa luovuttamatta	Vastaa voimakkaasti, ei peräännä	Vastaa voimakkaasti, torjuu hyökkäyksillä	Voimakas uhkaava käytös myös ilman syytä
Yhteensä 154	14	19	46	54	19	2

²⁵ Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustoimikunta - arkisto, 01/2012.

Hermorakenne	Erittäin hermostunut -3	Hermostunut -2	Hieman hermostunut -1	Taipumusta hermostua +1	Suhtellisen hyvähermoinen +2	Hyvähermoinen +3
Perusstressitaso, keskittymiskyky, palautumiskyky	Hyvin rauhaton heti alussa, ei palaudu, keskeyttää testin	Rauhaton ja levoton, vaikea palautua, sulkeutunut tai muuttuu apaattiseksi, mahdollisesti keskeyttää	Rauhattomuus lisääntyy jälkikäteen, puutteellinen keskittymiskyky, läpi testin hidas palautuminen	Hieman keskittymätön ja/ tai hidas palautuminen voi esiintyä useita sijais-toimintoja	Rauhallinen ja keskittynyt nopea palautuminen, yksittäisiä sijaistoimintoja	Rauhallinen ja keskittynyt Ei sijaistoimintoja palautuu nopeasti
Yhteensä 154	5	3	24	38	76	8
Kovuus	Hyvin pehmeä -2	Pehmeä -1	Hieman pehmeä +2	Kohtuullisen kova +3	Kova +1	Erittäin kova -3
Itsenäisyys "yhteiskunnallinen" asema, muisti	Hyvin alistuva, epäitsenäisyys ja pentumaisuus rajoittavat, häiriintyy jatkuvasti muistikuvista "	Alistuva ja "pentumainen" häiritsevät välillä	Hieman alistuva, nöyryys tai muistikuvat eivät häiritse	Itsenäinen ilman että se häiritsee, ei häiriinny muistikuvista	Itsenäinen ja riippumaton Voi ottaa avun vastaan joskus Unohtaa nopeasti	Riippumaton jaitsenäinen iijhdonmukaisen välinpitämätön, kykenemätön muistikuviin
Yhteensä 154	20	50	54	25	5	
Rohkeus	Olematon -3	Merkityksetön -2	Pieni -1	Kohtuullinen +1	Suuri +2	Hyvin suuri +3
Kyky voittaa pelkonsa, toimintakyky	Ei voita pelkoansa ohj. tuesta huolimatta	Voittaa epäroiden, tarvitsee paljon tukea ohjaajalta	Tarvitsee ohj. tukea useimmissa tilanteissa	Tarvitsee aikaa, mutta ratkaisee ilman ohjaajan tukea	Ei tarvitse tukea ohjaajalta, voi tarvita hieman aikaa	Ratkaisee kaikki tilanteet nopeasti ja epäroimättä ilman ohjaajan tukea
Yhteensä 154	15	32	61	28	15	3
Keskittymiskyky	Hyvin rauhaton	Rauhaton	Hieman rauhaton	Hyväksyttävä	Hyvä	Erittäin hyvä
Testitilanteissa sekä niiden välissä	Ei keskity edes alussa eikä koko testin aikana	Ei pysty keskittymään vaikka olisi kiinnostunut, voi selvittää jonkun tilanteen	Keskittymiskyky puutteellinen useimmissa tilanteissa	Keskittymiskyvyn puutetta silloin tällöin yksittäisissä tilanteissa	Keskittyy testitilanteissa mutta välillä keskittymätön niiden välissä	Hyvä keskittymiskyky koko testiradan ajan, myös tehtävien välissä
Yhteensä 154	1	5	23	31	76	18
Palautumiskyky	Ei pysty palautumaan	Hyvin hidas	Hidas	Hieman viivästynyt	Nopea	Hyvin nopea
Kyky laskea stressitasoaan testitilanteen jälkeen	Ei pysty ratkaisemaan yhtä ja/tai useampaa tilannetta	Poistuu ensin paikalta mutta ratkaisee saatuaan paljon apua ohjaajalta	Tarvitsee useimmiten paljon apua ja/tai aikaa ratkaistakseen tilanteet	Ratkaisee kaikki tilanteet paikan päällä, voi välillä tarvita apua/aikaa	Ratkaisee kaikki tilanteet paikan päällä, voi välillä tarvita hieman aikaa	Ratkaisee kaikki tilanteet heti itsenäisesti
Yhteensä 154	8	11	17	46	49	23
Laukausvarmuus	Laukasuvarma	Laukausvarma	Reaktio	Reaktio	Reaktio	Paukuuarka
Reaktio ampumiseen	Ei reaktiota	Reaktio joka häviää	Reaktio jokaisella	Aktiviteettitaso nousee	Aktiviteettitaso laskee	Haluaa paeta/ei ammuta
Yhteensä 125	65	46	1		6	7

Luoksepäästävydessä ei myöskään suomalaisilla rhodesiankoirilla ole ongelmia. Suurin osa (65 %) koirista on avoimia ja luokse päästäviä mikä tarkoittaa, että ne vastaavat tarjottuun kontaktiin tai ottavat itse kontaktin. 33 % ovat vähemmän luokse päästäviä eli suhtautuvat tarjottuun kontaktiin välinpitämättömästi mutta eivät väistä. Rotumääritelmän kuvaus luonteesta (varautunut, ei koskaan aggressiivinen) ei siis enää täysin kuvaa tämän päivän rhodesiankoiraa. Vain 3 koiraa ovat olleet varautuneita tai aggressiivisia.

Saalisivietillä kuvataan koiran kiinnostusta ja halua seurata liikkuvaa esinettä (saalista) sekä tarttua siihen. Koska yksi rhodesiankoiran alkuperäisistä tarkoituksista oli metsästys (sekä suurriistan, mutta

myös pienriistan), pitäisi tämän vietin olla kohtuullisen suuri. Jos peritty vietti on suuri, ei sitä myöskään pysty koulutuksella täysin poistamaan mikä näkyy hyvin myös testituloksissa. Suurimmalla osalla testatuista koirista takaa-ajovietti on joko suuri (47 %) tai kohtuullinen (31 %). Koirat seuraavat viehettä nopeasti ja innokkaasti mutta kohtuullisen vietin omaava koira ei ole kovin kiinnostunut itse saaliista. 8 % koirista vietti on pieni tai merkityksetön, vain 6 koira ei osoita mitään kiinnostusta takaa-ajoon. Jos siis haluaa itselleen koiran jota huoletta voi pitää irti tilanteessa kuin tilanteessa ja joka mieluummin pysyttelee omistajan välittömässä läheisyydessä, ei rhodesiankoira ehkä ole se sopivin vaihtoehto.

Pitäessään leijonaa paikalla metsästäjää varten sekä vahtiessaan tiluksia, on rhodesiankoira tarvinnut *taistelutahtoa*. Tahto ei ole sama asia kuin kyky, mihin tarvitaan jo muitakin luonneominaisuuksia. Suuri ja varsinkin hyvin suuri taistelutahto tuskin oli toivottava ominaisuus koska vaarana oli, että koira esimerkiksi meni vaarallisen lähelle suurriistaa. Testatuilla rhodesiankoirilla 32 % koirista on kohtuullinen ja 40 % pieni taistelutahto mikä tarkoittaa, että koira vastaa ”leikki- tai taistelukutsuun” mutta pystyy kontrolloimaan käytöstään tai vastaa voimattomasti vaikkakin kiinnostus voi lisääntyä. 28 % koirista taistelutahtoa on merkityksettömän vähän tai ei lainkaan. Testituloksiin perustuen taistelutahto ei rhodesiankoirilla synnynnäisesti ole kovinkaan suuri. Niiden puruote taistellessa ei myöskään usein ole kovin voimakas vaan ne tarttuvat esineeseen etuhampailla sekä korjailevat otettaan ja irrottavat helposti. Toki poikkeuksiakin löytyy.

Temperamentiltaan nykypäivän koirat ovat pääsääntöisesti vilkkaita (68 %) tai vähemmän vilkkaita (30 %) mikä tarkoittaa, että ne ovat tasapainoisia, sopivan uteliaita ja tarkkaavaisia eivätkä häiriinny ympäristöstä liiallisen uteliaisuutensa tai keskittymiskyvyn puutteen vuoksi.

Historiassaan rhodesiankoirat ovat varmasti tarvinneet terävyyttä, mutta liian suuri terävyys olisi jälleen kerran saattanut ne vaaratilanteisiin, aivan kuten olisi tehnyt myös liian suuri taistelutahto sekä liika rohkeus tai kovuus. Suurella osalla testatuista rhodesiankoirista terävyys on kohtuullinen (43 %) tai pieni (30,5 %). Aggressiivinen käytös on oikein suunnattua ja tasapainoista ja ilman jäljelle jäävää puolustushalua uhkan poistuessa. 6,5 % koirista terävyys on suuri mikä tarkoittaa, että ne käyttäytyvät aggressiivisesti vaikkei näkyvää uhkaa ole ja 3 koiralla oli jäljelle jäävää aggressiivisuutta vaikka uhka oli poistettu.

Puolustushalu kuvaa koiran kykyä vastata uhkaaviin signaaleihin tai puolustaa esim. reviiriään. Tässä suhteessa jakauma on erittäin tasainen eli noin puolella koirista on joko kohtuullinen (35 %) tai suuri (12 %) puolustushalu, ja puolella pieni (30 %), merkityksetön (12 %) tai olematon (9 %). Käytännössä tämä tarkoittaa, että 50 %:lla testatuista koirista on paljon tai kohtuullisesti sekä kykyä että halua tarvittaessa puolustaa itseään ja omistajaansa, ja 30 %:lla olisi kyllä halua mutta ei niinkään kykyä.

Koiran *kovuus/pehmeys* kertoo sekä koiran ”itsenäisyydestä” että ”muistista”. Hyvin pehmeä koira on ”pentumainen” ja turvautuu kaikessa omistajaansa. Sillä on myös erittäin hyvä ”muisti” ja siksi muistikuvat häiritsevät pahasti sen palautumista. Erittäin kova koira taas on itsenäinen ja riippumaton eikä huoli/tarvitse omistajan apua missään tilanteessa. Sillä on myös huono ”muisti” eli se unohtaa saman tien sitä uhanneet asiat/tilanteet, mutta myös positiiviset vahvistet ja voi siksi olla vaikeasti koulutettava. Rhodesiankoirat ovat pääasiassa hieman pehmeitä (35 %) tai pehmeitä (32,5 %), mutta valitettavasti erittäin pehmeiden koirien osuus on lisääntynyt ollen kokonaisuudessaan 13 %. Erittäin pehmeistä koirista suurin osa on ollut 2009, 2010 sekä 2011 testeissä (17 koira). Testatuista koirista vain 5 ovat kovia ja kohtuullisen kovia on 16 %; tämä lienee tarkoituksenmukaista jos pitää mielessä alkuperäisen käyttötarkoituksen, selviämisen hengissä suurriistan kanssa. Nyky-yhteiskuntaan hieman pehmeä koira sopii hyvin koska se on kiitollinen kouluttaa, eikä reagoi liikaa väistämättä vastaantuleviin negatiivisiin ärsykkeisiin.

Koiran *rohkeudella* kuvataan sen toimintakykyä ja kykyä voittaa pelkonsa. Rotumääritelmän mukaan rhodesiankoira on rohkea mutta ei tyhmänrohkea; testitulosten valossa näyttää siltä että tämän päivän rhodesiankoirat ovat menettäneet paljon rohkeudestaan ja eroavatkin ehkä juuri tältä osin eniten esi-isistään. Ne tarvitsevat apua/paljon apua omistajaltaan sekä aikaa pelkonsa voittamiseen. Peräti 70 %:lla koirista rohkeus on olematon (10 %), merkityksetön (21 %) tai pieni (39,5 %). 18 % on kohtuullisen rohkeita ja vain 11,5 %:lla rohkeus on suuri tai hyvin suuri! Kuitenkin vain rohkea ja toimintakykyinen koira pystyy tekemään oikeita päätöksiä niissä tilanteissa missä pelokas koira voi käyttäytyä hyvinkin arvaamattomasti. Se, että koira rähjää vastaantuleville koirille tai osoittaa dominoivalta näyttävää

käytöstä, ei ole merkki rohkeudesta vaan pikemminkin päinvastoin. Kasvattajien tulee kiinnittää huomiota rohkeuden puutteeseen jalostusvalintoja tehdessään.

Rhodesiankoiran vahvuus testien perusteella on sen hermoissa. *Hermorakenteesta* kertoo koiran perusstressitaso, keskittymiskyky sekä palautumiskyky ja sitä seurataan koko testin ajan. Hyvät hermot auttavat koiraa selviämään jokapäiväisessä elämässä ja korvaavat mahdollisia puutteita muissa luonneominaisuuksissa. Hyvähermoinen koira on rauhallinen ja keskittynyt, se palautuu nopeasti eikä sillä ole sijaistoimintoja. 49 % testatuista koirista on suhteellisen hyvähermoisia ja jopa 8 koiralla hermorakenne on ns. +3 eli hyvä. Lisäksi vielä 24,5 % hermorakenne on +1 eli taipumusta hermostua joissain tilanteissa. 15 % oli hieman hermostuneita. 61 % koirista keskittyy testitilanteissa hyvin tai erittäin hyvin ja 47 % palautuu nopeasti tai erittäin nopeasti ja vain hieman apua/aikaa palautumiseen tarvitsee 30 % koirista. Suomalaisessa luonnetestissä vain yhden testatun rhodesiankoiran hermot ovat olleet miinuksella.

Paukkuarkuus voi olla merkki huonosta hermorakenteesta mutta joissain tapauksissa se voi olla myös ”opittua” eli johtua yhdestä tai useammasta kovaan ääneen liittyneestä negatiivisesta kokemuksesta. Paukkuarkuus ei ole rhodesiankoirien ongelma, vaan suurin osa koirista on täysin laukausvarmoja eli reagoivat nopeasti laukaukseen tai eivät reagoi lainkaan. Luonnetestissä oleva ääniherkkyysosio ei myöskään aiheuttanut voimakkaita reaktioita suurimmassa osassa koiria. Paukkuarkuus on siinä mielessä erittäin ikävä ominaisuus, että sillä on taipumus lisääntyä iän myötä ja loppujen lopuksi tarvitaan vain hyvin pieni ärsyke voimakkaan reaktion aikaansaamiseksi. Onkin erittäin tärkeää, että pyrimme säilyttämään laukausvarmuuden koirissamme välttämällä paukkuarkojen yksilöiden käyttöä jalostukseen, koska tämän ominaisuuden periytymisaste on suhteellisen korkea. Kaikista suomalaisen luonnetestin tehneistä 50 rhodesiankoirasta (vuosina 1992-2011) neljä (4) reagoi pelokkaasti laukaukseen.

Käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Dokumentoitua tietoa rhodesiankoirien käyttäytymisestä jokapäiväisessä arjessa ei ole saatavissa. Ainoa toistaiseksi tehty käytöskysely tehtiin vuonna 2006, jolloin rotu oli vielä harvinaisempi, ja siihen saatiin vain 35 vastausta, mikä on riittämätön määrä johtopäätösten tekemiseksi. Jalostustoimikunta pyrkii tulevaisuudessa joko tekemään jäsenistöllemme oman käytöskyselyn, tai kehottaa jäsenistöään vastaamaan Kennelliiton sivuille tulevaan käytöskyselyyn. Jalostustoimikunta on jäänyt odottamaan Kennelliiton sivuille tulevaa käytöskyselyä, eikä siksi ole vielä toistaiseksi tehnyt uutta omaa käytöskyselyä. Joitain asioita rhodesiankoirien käyttäytymisestä voidaan kuitenkin ottaa esiin jo ennen käytöskyselyä.

Nuori rhodesiankoira on usein hyvin energinen ja aktiivinen, joten esim. koti-irtaimiston tuhoilta ei aina voida välttyä. Omistajat ovat kertoneet myös eriaistisesta eroahdistuksesta, joka usein kuitenkin helpottuu koiran aikuistuesssa. Aggressiivista käytöstä lajitovereita kohtaan esiintyy jonkin verran, mutta ihmiseen kohdistuva aggressiivinen käytös on erittäin harvinaista. Rhodesiankoira vahtii reviiriään voimakkaasti, mutta vahtiminen on pääasiassa haukkumalla ilmaisemista ja joskus tunkeilijan pysäyttämistä ilman kiinni käymistä. Sisätiloissa rhodesiankoira on rauhallinen ja huomaamaton eikä vaadi omistajaltaan huomioita. Kohtuullinen tai suuri saalisvietti, sekä riistavietti asettavat rajoituksia koiran ulkoiluttamiselle vapaana sekä vaativat johdonmukaista luoksetulon opettamista sekä sen säännöllistä vahvistamista ja ylläpitämistä.

Rhodesiankoiralla on vähän jos lainkaan miellyttämisen- ja palveluhalua ja se on suhteellisen itsenäinen. Älykkäänä koirana se kuitenkin oppii nopeasti asioita ja kun oikea motivointikeino löytyy, ei sen kouluttaminen yhteiskuntakelpoiseksi ole kohtuuttoman vaikeaa. Ikävä kyllä se oppii nopeasti myös väärät käyttäytymismallit ja nopeana ja voimakkaana koirana voi aiheuttaa omistajalleen harmaita hiuksia. Toisaalta liian pehmeitä koiria ei pidä suosia jalostuksessa sillä pehmeät koirat eivät helposti unohda koulutuksessa tehtyjä virheitä. Jonkin verran lisääntynyttä arkuutta ei pidä sekoittaa rotumääritelmän varautuneisuuteen vaan on kiinnitettävä huomiota, ettei jalostukseen valita arkoja tai arkoja jälkeläisiä jättäneitä yksilöitä.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Luonteeltaan rhodesiankoiran tulisi olla toimintakykyinen, ja tämän vuoksi rotu saavutti aikoinaan leijonan- ja leopardinmetsästäjien vankkumattoman suosion. Rhodesiankoira on metsästystavaltaan pysäyttävä koira, joka ärsytti ja väsytti saaliseläimen mahdollistaen metsästäjän pääsyn ampumaetäisyydelle. Rhodesiankoiran tulisi olla kunnioitusta herättävä ja älykäs ja uskollinen. Se on pidättyväinen vieraita kohtaan, mutta se ei saa olla aggressiivinen tai arka.

Koiria ei ole Suomessa käytetty alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Afrikassa nykyinen käyttötarkoitus on lähinnä vahtikoirana toimiminen. Rhodesiankoiria käytetään jonkin verran myös villivuohen ja villisian metsästykseseen. Eri maiden rotuun liittyvien julkaisuissa on myös todettu, että rhodesiankoiria on koulutettu ja käytetty joissain maissa mm. poliisi- ja miinakoirina, mutta tämän päivän tilanteesta ei ole kerättyä ja luotettavaa tietoa saatavilla. Suomessa rhodesiankoiria ei käytetä virka- tai hyötykoirina vaan ne ovat seura- ja harrastuskoiria.

Rhodesiankoiran sanotaan olevan hyvä yhteistyökumppani, mutta ei käskyjä noudattava orja. Suomessa rotua on käytetty mm. agilityssa, MEJÄssä, rata- ja maastajuoksussa, TOKOssa, PK-haussa sekä – jäljellä, valjakkohiihdossa, sekä pelastuskoiratoiminnassa. Rodulle on myönnetty MEJÄ-koeoikeudet vuonna 1997, PK-oikeudet vuonna 1999 ja näöllä ajavien koirien maastajuoksu oikeudet vuonna 2010. Rhodesiankoiria on myös osallistunut epäviralliseen konekarhukokeeseen. Rhodesiankoirien käyttö- ja harrastustuloksia on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 11: suomalaisten rhodesiankoirien käyttö- ja harrastustuloksia vuosina 2002-2011²⁶:

HARRASTUS/TULOS	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
AGILITY										
Osallistujat							16	14	20	17
Kilpailut							82	62	108	80
KOIRATANSSI										
Osallistujat										1
Kilpailut										1
MAASTOJUOKSU										
Osallistujat									56	49
Kilpailut									15	13
Valiot									1	
MEJÄ										
Osallistujat		2	5	6	7	8	9	15	20	24
Kilpailut		2	8	12	16	14	11	18	32	21
Valiot					1				5	1
PK-LAJIT										
PAKK										
Osallistujat		3	7	3	3	4	6	8	1	4
Hyväksytyt		1	5	1	0	3	6	4	0	1
PAJÄ										
Osallistujat	1		1		1	2	1	1	1	1
Kilpailut	4		1		3	5	1	3	2	1
PAHA										
Osallistujat						1	1	1	1	1
Kilpailut						1	1	1	1	1
VALJAKKOHIIHTO										
Osallistujat									1	1
Kilpailut									2	3
TOKO										
Osallistujat	2	4	4	10	15	23	23	19	13	11
Kilpailut	2	6	15	35	51	67	28	34	31	32
Valiot						1				
VESIPELASTUS										
Osallistujat										1
Kilpailut										1
NÄYTTELYT										
Osallistumiskerrat 1)	397	415	598	588	577	876	698	600	641	684
FI MVA 2)	8	13	13	14	11	23	22	16	18	11

* = näöllään ajavien koirien maastokoe

1) Luvut sisältävät myös ulkomaalaiset osallistujat sekä virallisten näyttelyiden pentuluokkiin osallistuneet koirat.

2) Luvut sisältävät vain Suomessa rekisteröityjen koirien FI MVA - tulokset.

²⁶ SKL:n KoiraNet -jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 01/2012.

Taulukkoon on koottu ne lajit, joissa rhodesiankoira voi kilpailla virallisesti. Taulukon osallistujamäärät, kilpailumäärät ja valionarvot perustuvat Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmään kirjattuihin tietoihin. Taulukkoon kerättyjä eri lajien suorituksia ei ole tarkoitus verrata keskenään vaan ne havainnollistavat harrastavien koirien määriä. Taulukosta käy hyvin ilmi se, kuinka monipuolinen harrastuskoira rhodesiankoira on. Agility, maastajuoksu, metsästysjälki ja tottelevaisuuskokeet näyttävät olevan rodun harrastajien piirissä suosituimpia. Agilitya harrastavien määrä on pysynyt viimeisen viiden vuoden aikana suhteellisen vakiona. Metsästysjäljelle osallistuvien koirien määrä taas on selvästi noussut viime vuosina. Vuonna 2010 rhodesiankoira sai myös viralliset maastajuoksuoikeudet (virallisesti näöllään ajavien koirien maastokoe). Tottelevaisuuskokeiden osallistujamäärissä vuodet 2007–2009 ovat olleet muita vuosia parempia. Noina vuosina yhdistyksen koulutukset pyörivät aktiivisimmin ja yhdistys järjesti myös vuosina 2008 ja 2009 omat tottelevaisuuskokeet. Palveluskoirakokeiden osallistujamäärät ovat olleet, käyttäytymiskoeita lukuun ottamatta, muutaman koiran varassa. Uusina harrastuksina mukaan ovat tulleet koiratanssi, valjakkohiihto ja vesipelastus. Taulukko osoittaa myös sen, että harrastusten pääpaino on edelleenkin koiranäyttelyissä.

Rhodesiankoiran osalta mikään testi tai koemuoto ei varsinaisesti tuo esiin rodunomaista luonnetta. Käyttäytymistarpeiden tyydytys tapahtuu nykyisin ennemminkin tarjoamalla koirille monipuolista liikuntaa ja eri harrastusten kautta.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona ja lisääntymiskäyttäytyminen

Rodussa ei ole sellaisia rakenteellisia seikkoja, jotka voivat vaikuttaa käyttäytymiseen. Rhodesiankoiralla ei myöskään ole sellaisia anatomisia piirteitä, jotka aiheuttaisivat ongelmia lisääntymiskäyttäytymisessä.

Lisääntyminen on yleensä rhodesiankoirilla ongelmatonta. Kiimaväli on yleensä 6-8 kk. Astutustilanteet eivät tuota ongelmia. Keisarinleikkauksia on vähän. Yliseksuaalisuutta ei juuri esiinny. Osa omistajista kokee nartun valeraskauden ongelmaksi. Nartut hoitavat pentunsa hyvin. Lisääntymiskäyttäytymistä on kuvattu myös luvussa 4.3.4.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista

Dokumentoidun tiedon sekä koirien omistajilta saadun dokumentoimattoman tiedon perusteella keskeisimmät ongelmakohdat rhodesiankoirien luonteessa ja käyttäytymisessä liittyvät sen ”murrosikään”. Yleisimpiä rhodesiankoirien käytösongelmia ovat kodin irtaimiston tuhoaminen sekä remmirähjäminen. Koiran aikuistuuessa ja itsevarmuuden lisääntyessä suurin osa ongelmakäyttäytymisestä kuitenkin häviää.

Rotumääritelmässä mainittu varautuneisuus kehittyy koiralle kuitenkin vasta sen aikuistuuessa eikä pennun/nuoren koiran arkuutta pidä sekoittaa varautuneisuuteen. Arasti käyttäytyvien koirien osuus on jonkin verran lisääntynyt ja onkin kiinnitettävä huomiota, ettei jalostukseen valita arkoja yksilöitä tai arkoja jälkeläisiä jättäneitä yksilöitä.

Epävirallisten luonnetestien ja -kuvausten perusteella liian pehmeiden koirien osuus on kasvanut. Lisäksi koirien rohkeus on pienentynyt. Luonnetta on kuvattu tarkemmin edellä luvussa 4.2.4.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

Koirien perinnöllisen monimuotoisuuden seuraaminen ja sen merkitys

Koirilla esiintyy spontaanisti useita erilaisia perinnöllisiä sairauksia samalla tavalla kuin ihmisilläkin. Useiden sairauksien yleisyys rodussa saattaa olla kuitenkin jopa kymmenkertainen ihmiseen verrattuna. Tämä ilmiö juontuu puhdasrotuisten koirien rotuhistoriasta. Puhtaat rodut on luotu usein muutamasta yksilöstä ja niiden taustalla on aina voimakkaasti sisäsiitosta eli jalostukseen käytetään lähisukulaisia tai ylen määrin samoja yksilöitä. Lähisukulaisten käyttäminen lisää rodulle tyypillisten sairauksien kantajien ja sitä kautta myös sairastuvien yksilöiden määrää.

Sisäsiitos kaventaa myös koiran perimän monimuotoisuutta ja se on uhka rodun terveydelle. Eräs tärkeä perimän geenialue on MHC-kompleksi (Major Histocompatibility Complex). Tässä geenialueessa on suuri määrä yksilön immuunivasteeseen vaikuttavia geenejä ja aluetta kutsutaan myös luokan II leukosyytti antigenei (DLA) alueeksi. Nämä geenit vastaavat mm. koiran omien kudosten tunnistamisesta ja vieraiden patogeenien tunnistamisesta ja tuhoamisesta. Näitä immunogeenejä pidetäänkin alueella monimuotoisina, jotta ne kykenevät reagoimaan erilaisiin viruksiin, bakteereihin ja muihin vieraisiin tunkeilijoihin. Useat tutkimukset tukevat MHC-alueen heterogeenisyyttä ja sen monimuotoisuuden ylläpitämistä vähintäänkin kohtuullisella tasolla.

Joidenkin koirarotujen DLA-monimuotoisuus on varsin niukka ja tämä saattaa altistaa ne erilaisille autoimmuunisairauksille. Tällaisia sairauksia tunnetaan kymmeniä erilaisia mm. diabetes, lupus, reuma, polyartriitti, kilpirauhasen vajaatoiminta, immuunivälitteinen hemolyyttinen anemia, Addisonin tauti ja periaanaalifistelia. Koirillakin on osoitettu jo useassa autoimmuunisairaudessa yhteys näihin DLA-geeneihin. Niiden testaaminen on tärkeää sairauksien vastustamiseksi ja DLA-monimuotoisuuden ylläpitämiseksi omassa kasvatuslinjassa ja koko rodussa.

DLA-alueen monimuotoisuutta voidaan nykyisin seurata koirien DNA:sta. DLA-monimuotoisuuden ideana on testata koiran immunogeenien (3 eri geeniä) alleelit ja käyttää saatua geenitietoa hyväksi jalostuksessa niin, että astutuspartneriksi valittaisiin muutoin jalostukseen sopiva yksilö, jolla on erilaiset DLA-geenit. Tällöin tulevat pennut perisivät vanhemmiltaan mahdollisimman monta erilaista immunogeeniyhdistelmää ja tämä monimuotoistaisi linjan ja vähitellen koko rodun alleelikirjoa. Samalla kertaa selviää kantavatko testatut koirat mahdollisesti jotakin tunnettua rodun autoimmuunisairauteen altistavaa riskialleelia, jos sellainen on rodulle tunnistettu. Autoimmuunisairauksien kohdalla on huomattava, että niiden taustalla on aina useita riskigeenejä. DLA-geenit ovat yksi osa niistä. Useimpiin sairauksiin kaikkia riskigeenejä ei tunneta ja todellisen riskin tai riskikertoimen arvioiminen on vaikeaa. Myös ympäristö- ja ravintotekijät vaikuttavat asiaan. Yksilö joka kantaa riskigeeniä ei välttämättä sairastu. Tämä kannattaa muistaa jalostusvalintoja pohdittaessa.

Heterotsygotia on tärkeämpää kuin haplotyyppien lukumäärä. Jos narttu ja uros ovat molemmat samaa genotyyppiä, pennut perivät vanhemmiltaan vain samat geenimuodot ja tämä saattaa kaventaa linjan sekä rodun perimää DLA-geenien suhteen. Yksittäisten jalostusyhdistelmien suunnittelussa on edullista, jos rodun DLA-profiili on tiedossa. Silloin on mahdollista verrata omien koirien tulosta koko rodun profiiliin.

DLA-monimuotoisuuden testaaminen ja huomioiminen osana jalostusta voi olla hyödyllistä, mutta jalostuksen pitää aina perustua kokonaisvaltaiseen arvioon yksilön sopivuudesta. Valinta ei voi perustua yksistään DLA-geenitietoon.²⁷

Suomessa ei ole kartoitettu rhodesiankoirien DLA –monimuotoisuutta.

²⁷ Genoscooper Oy, www.genoscooper.com, 01/2012.

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Rhodesiankoira kuuluu Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustusohjelmaan, PEVISA:an. PEVISA –ohjelman tavoitteena on ennaltaehkäistä tai vähentää sellaisten perinnöllisten vikojen ja sairauksien leviämistä rodussa, jotka:

- alentavat koiran elinkykyä tai – toimintoja
- aiheuttavat koiran elämänlaadun huonontumisen
- vähentävät koiran jalostuskelpoisuutta.

Lisäksi PEVISA:n tavoitteena on turvata rodun geneettinen monimuotoisuus, jotta saataisiin rajoitettua haitallisten geenien leviäminen ja tuettua rodun kestävä kehitystä. PEVISA –ohjelmassa asetetaan jalostukseen liittyviä lisäehtoja pentueen rekisteröinnille. Ohjelman mukaiset tutkimustulokset ovat julkisia, jolloin ne ovat Kennelliiton, rotujärjestöjen, yksittäisten kasvattajien ja koiranomistajien käytössä.²⁸

Rhodesiankoirien osalta ensimmäinen PEVISA astui voimaan 1.1.1996 alkaen, jolloin koirille asetettiin lonkkakuvauspakko, ja koirien kuvausiän tuli olla vähintään 12 kk. Vuoden 2001 alusta alkaen rhodesiankoirien PEVISA:an sisällytettiin kyynärnivelten kuvauspakko, sekä muutettiin lonkkakuvausikä vähintään 18 kk:si.

Tällä hetkellä rhodesiankoirien PEVISA- ohjelma asettaa ehtoja sekä lonkkien että kyynärnivelten osalta:

Jotta pennut rekisteröidään, tulee pentujen vanhemmista olla astutushetkellä virallinen lonkkakuvaus- ja kyynärnivelkuvauslausunto. Raja-arvo on lonkkien osalta C ja kyynärnivelten osalta 1. Minimi-ikä kuvaushetkellä on 18 kk. Jos koiran lonkkakuvaustulos on C, tulee parituskumppanin olla A- tai B-lonkkainen. Jos kyynärnivelkuvaustulos on 1, tulee parituskumppanilla olla 0-kyynärniveltulos.

Suomen Kennelliitto on myöntänyt pysyvän poikkeusluvan ulkomaisten urosten kyynärnivelkuvaustulosten osalta: lupa koskee ulkomailla tapahtuvaa astutusta sekä ulkomaisen uroksen sperman käyttöä.

Seuraavissa kappaleissa kuvataan rhodesiankoirien PEVISA- ohjelmaan sisällytetyt sairaudet sekä niistä aiheutuvat terveydelliset ongelmat.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD²⁹

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutuminen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

²⁸ Suomen Kennelliitto, Perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamissääntö, www.kennelliitto.fi, 01/2012.

²⁹ SKL:n nettisivut, www.kennelliitto.fi, ELL Anu Lappalainen, 12/2011.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppelely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvin sairaksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Rhodesiankoiria ei vielä ole kuvattu tarpeeksi, jotta jalostusindeksi saataisiin rodulle laskettua.

Taulukko 12: Rhodesiankoirien lonkkakuvaustilastot vuosilta 2002 – 2011 (koirien rekisteröintivuosien mukaan)³⁰:

Kappalemäärittäin esitettynä:

Vuosi	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2002	48	15	8	4	2	0	29
2003	81	23	20	7	1	0	51
2004	83	33	8	3	0	0	44
2005	78	25	18	1	3	0	47
2006	92	37	16	5	1	0	59
2007	66	17	13	1	0	0	31
2008	96	33	6	6	1	0	46
2009	61	10	13	4	1	0	28
2010	86	7	4	1	0	0	12
2011	69	0	1	0	0	0	1
Yhteensä	760	200	107	32	9	0	348

³⁰ SKL:n Koiranet-jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 01/2012.

Prosenttiluvuin esitettyinä:

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2002	60%	52%	28%	14%	7%	0%
2003	63%	45%	39%	14%	2%	0%
2004	53%	75%	18%	7%	0%	0%
2005	60%	53%	38%	2%	6%	0%
2006	64%	63%	27%	8%	2%	0%
2007	47%	55%	42%	3%	0%	0%
2008	48%	72%	13%	13%	2%	0%
2009	46%	36%	46%	14%	4%	0%
2010	14%	58%	33%	8%	0%	0%
2011	1%	0%	100%	0%	0%	0%
Yhteensä	46%	57%	31%	9%	3%	0%

Lonkkaniveldysplasian osalta tilanne rhodesiankoirilla on verrattain hyvä. Kuitenkin vain vuonna 2002, 2003 ja 2005 sekä 2006 rekisteröidyistä koirista on lonkkakuvattu yli 60 %. Keskimäärin viimeisen 10 vuoden aikana rekisteröidyistä koirista on kuvattu alle puolet, 46 %. Tämän osalta tulee tosin huomioida, että kuvauksille asetettu 18kk ikäraja ei ole vielä mahdollistanut esim. vuonna 2010 tai 2011 syntyneiden ja rekisteröityjen koirien kuvausta. Vaikka lonkkakuvattujen koirien määrät ovat kohtuullisen pieniä, tulokset näyttävät olevan hieman huonompia nuoremmilla koirilla. Käytettävissä olevan tiedon perusteella terveiden tulosten (tulos A tai B) osuus on laskenut vuonna 1999 syntyneiden 100 %:sta vuonna 2009 syntyneiden 88 %:iin. Samana aikana A-tulosten osuus on pysynyt lähes samana (75 % - 76 %), mutta B tulosten osuus on laskenut 25 %:sta 10 %:iin, C tuloksia ollen 15 %. Rhodesiankoiran suuri koko ja erityisesti varhain kehittyvä massa saattavat altistaa lonkkavioille sekä voivat tuoda dysplasian esiin sille geneettisesti alttiilla yksilöillä. Luotettavamman kuvan saamiseksi suurempi osa rhodesiankoirista tulee lonkkakuvata, jolloin yksittäisen kuvattun koiran tuloksen merkitys ei muodostuisi prosentuaalisesti selvästi suuremmaksi kuin mitä sen tulisi olla huomioiden koirakannan koko. Rhodesiankoirien osalta asetetaan tavoitteeksi, että yli 50 % koirista lonkkakuvataan. Vaikka lonkkaniveldysplasian osalta tilanne rodussa vaikuttaakin yleisesti hyvältä, tulee kasvattajien kiinnittää jalostusvalinnoissa huomioita siihen, että tilanne myös säilyy hyvänä.

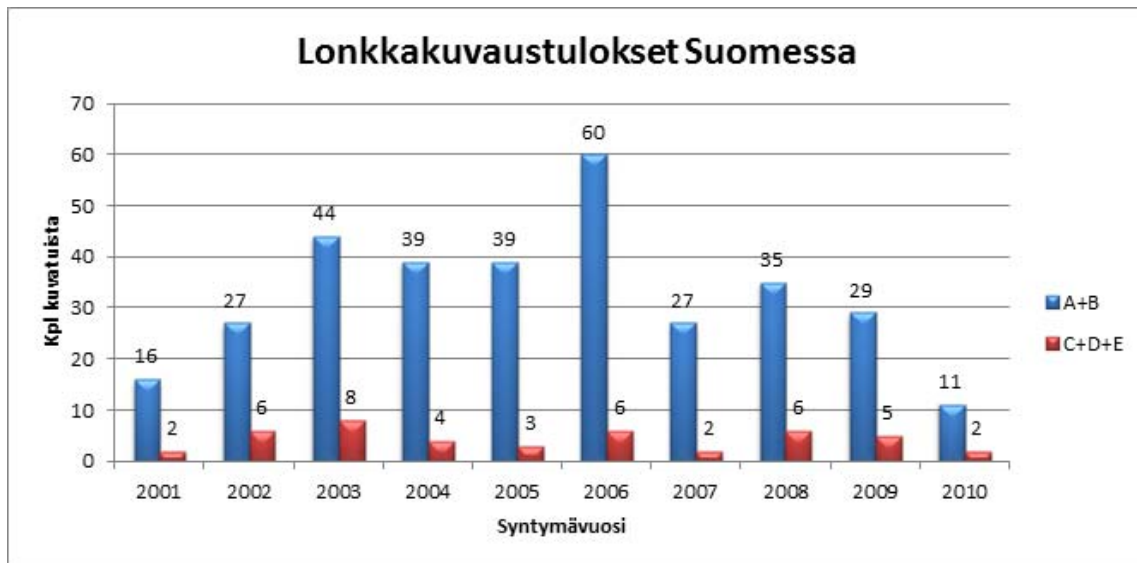
Kun rodulle saadaan riittävästi lonkkaniveldysplasian osalta kuvaustuloksia, voidaan sille laskea BLUP -indeksi ja tämän avulla jalostusvalinta varmistuisi. Toistaiseksi rhodesiankoirien kuvaustulosten määrä ei vielä riitä BLUP -indeksin laskemiseen.

Myös Ruotsissa rhodesiankoirilta vaaditaan lonkkakuvaustulos, mikäli koiraa käytetään jalostukseen. Tosin tulee huomata, että Ruotsissa kuvausikärajaksi on asetettu 12kk kun taas Suomessa edellytetään 18 kk ikää. Ruotsissa on viimeisen 10 vuoden aikana syntyneistä rhodesiankoirista lonkkakuvattu 2134 koiraa. Ruotsissa kuvattujen määrä on hieman suurempi suhteessa populaation kokoon kuin Suomessa. Esimerkiksi vuonna 2006 syntyneistä koirista on lonkkakuvattu 231 koiraa (tuona vuonna syntyi 354 koiraa), eli noin 65 %. Vuonna 2007 syntyneistä on lonkkakuvattu n. 63 % (294/466) ja vuonna 2009 syntyneistä noin 57 % (239/416). Vuonna 2010 syntyneistä on toistaiseksi kuvattu n. 36 % (osaa koirista ei todennäköisesti vielä kuvattu nuoren ikänsä vuoksi). Ruotsin tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin Suomessa lonkkakuvattujen rhodesiankoirien. Suurimmalla osalla koirista lonkat ovat terveet, asteikolla A tai B. A -lonkkaisia on viimeisen kymmenen vuoden aikana n. 70 - 77,2 % lonkkakuvatuista koirista, B-lonkkaisia 12,3-23,6 %. C -lonkkaisia on 3 ja 7.6 % välillä, paitsi vuonna 2010 syntyneiden osalta C-

lonkkaisten osuus on hieman korkeampi, 8,2 %. D- lonkkaisten koirien osuus on keskimäärin 3 % ja E – lonkkaisia on vain joitain yksittäisiä koiria.³¹

Yhdysvalloissa on tutkittu vuosina 1974 – 2010 10 355 rhodesiankoiraa lonkkaniveldysplasian osalta. Näistä koirista 21,7 % ovat saaneet lonkkatuloksen excellent (erinomainen) ja vain 5,1 % ovat olleet dysplastisia (Suomessa C tai huonompi). Tulokset ovat hyvin samansuuntaisia Suomen ja mm. Ruotsin tilanteen kanssa.³² Valitettavasti rodun kotimaasta Etelä-Afrikasta ei ole saatavissa luotettavasti kerättyä tietoa terveyden osalta.

Taulukko 13: Suomessa ja Ruotsissa vuosina 2002-2011 syntyneiden rhodesiankoirien lonkkakuvaustulokset graafisesti esitettyinä:

Lonkkanivelen kasvuhäiriön takia rhodesiankoiria ei ole tietävästi Suomessa lopetettu eikä leikattu. Tiedossa on kuitenkin koiria, joille lonkkanivelen kasvuhäiriö aiheuttaa oireita ja kipuja.

³¹ SKK Avelsdata, <http://kennet.skk.se/avelldata/>, 01/2012.

³² OFA, Orthopedic Foundation for Animals, www.offa.org 01/2012.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö³³

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus).

Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni.

Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnissä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy yleensä aina jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Pohjoismaissa kyynärnivelen kuvien arviointi perustuu sekundaarisiin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärnivelen suhteen terveitä koiria. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

³³ SKL:n nettisivut, www.kennelliitto.fi, ELL Anu Lappalainen, 12/2011.

Taulukko 14: Rhodesiankoirien kyynärnivelten kuvaustilasto vuosilta 2002 -2011 (koirien rekisteröintivuosien mukaan)³⁴:

Kappalemäärittäin esitettynä:

Vuosi	Rekisteröityjä	0	1	2	3	Yhteensä
2002	48	24	4	0	1	29
2003	81	47	4	0	0	51
2004	83	41	2	0	1	44
2005	78	44	3	0	0	47
2006	92	50	5	1	0	56
2007	66	25	5	1	1	32
2008	96	40	4	2	0	46
2009	61	26	0	1	1	28
2010	86	12	1	0	0	13
2011	69	1	0	0	0	1
Yhteensä	760	310	28	5	4	347

Prosenttiluvuin esitettynä:

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2002	60%	83%	14%	0%	3%
2003	63%	92%	8%	0%	0%
2004	53%	93%	5%	0%	2%
2005	60%	94%	6%	0%	0%
2006	61%	89%	9%	2%	0%
2007	48%	78%	16%	3%	3%
2008	48%	87%	9%	4%	0%
2009	46%	93%	0%	4%	4%
2010	15%	92%	8%	0%	0%
2011	1%	100%	0%	0%	0%
Yhteensä	46%	89%	8%	1%	1%

Vain vuosina 2002, 2003, 2005 sekä 2006 Suomessa rekisteröidyistä koirista on kyynärnivelkuvattu yli 60 %. Tarkastelujakson aikana yhteensä vain 46 % rhodesiankoirista on kyynärnivelkuvattu. Terveiden tulosten (tulos 0) osuus on pysynyt suhteellisen samana, tai jopa hieman noussut vuonna 2002 rekisteröityjen 83 %:sta vuonna 2010 rekisteröityjen 92 %:iin. Vuonna 2007 terveiden kyynärnivelten osuus oli hieman pienempi, 78 %. Kyynärnivelkuvaustulosten kehitystä voidaan siis saatavilla olevan tiedon perusteella pitää erittäin hyvänä. Joinain vuosina on ollut yksittäisiä koiria, joilla 2 tai 3 asteen

³⁴ SKL:n KoiraNet –jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 01/2012.

dysplasiaa ja tämä näkyy tilastoissa kuvattujen koirien määrän ollessa niin pieni. Rhodesiankoira on melko kookas ja edestä raskas rotu, joten kyynärnivelen kasvuhäiriö voi aiheuttaa merkittävää haittaa koirille ja rajoittaa niiden harrastuskäyttöä. Kuvattujen koirien lukumäärät ovat kohtuullisen pieniä ja luotettavamman kuvan saamiseksi suurempi osa rhodesiankoirista tulee kuvata kyynärnivelten osalta. Tavoitteeksi asetetaan, että yli 50 % rhodesiankoirista kyynärniveltä kuvataan.

Toistaiseksi suomalaisten rhodesiankoirien kyynärniveltä kuvattujen määrää ei vielä riitä BLUP – indeksin laskemiseen.

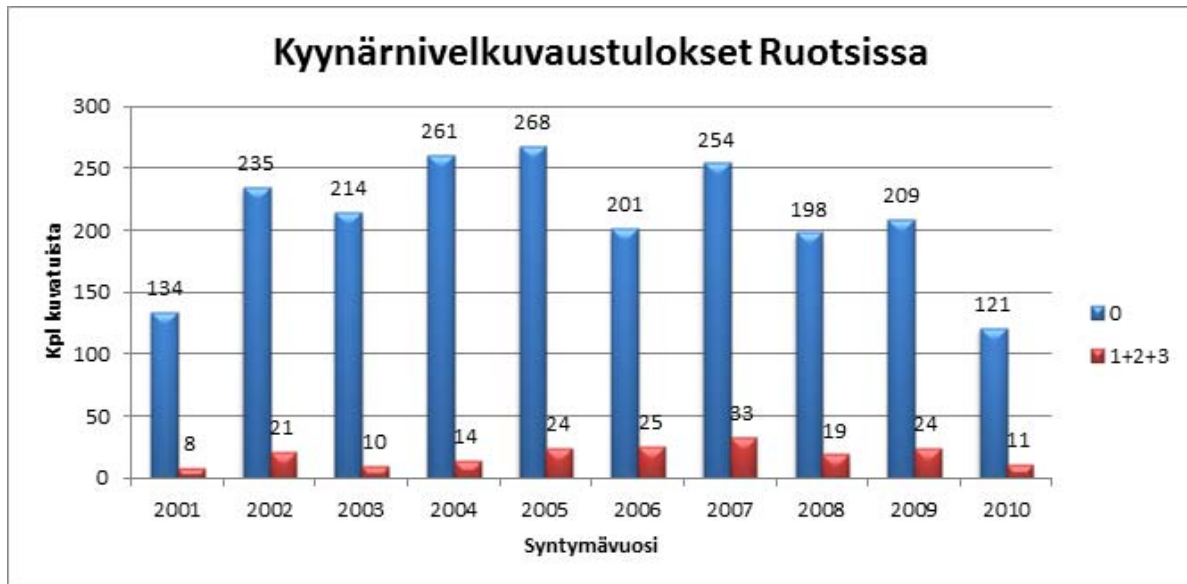
Ruotsissa rhodesiankoirien tilanne on kyynärnivelten osalta hyvin samankaltainen Suomeen verrattuna. Tosin kuten lonkkaniveltenkin kuvauksen osalta, myös kyynärnivelten osalta kuvattujen määrä on Ruotsissa suurempi kuin Suomessa (suhteessa koirapopulaatioon). Ruotsissa on kyynärniveltä kuvattu vuonna 2006 syntyneistä koirista noin 64 %, 2007 syntyneistä noin 62 %, 2009 syntyneistä noin 56 % ja 2010 syntyneistä noin 35 %. Tässäkin vuoden 2010 määrään vaikuttanee koirien nuori ikä. Myös kyynärniveldysplasian suhteen tilanne on vuosina 2002 – 2011 samankaltainen kuin Suomessa: terveitä (0) koiria on 88,5 – 95,5 % kuvatuista. Asteen 1 –dysplasiaa on 2,2 – 8,4 % vuosittain. 2-asteen dysplasiaa on 0,7 – 2,2 % kuvatuista ja 3-asteen dysplasiaa joitain yksittäisiä tapauksia.

Yhdysvalloissa on kuvattu vuosina 1974 – 2010 yhteensä 4707 rhodesiankoiraa. Näistä 93,5 % ovat olleet täysin terveitä kyynärnivelten osalta, ja vain 6,4 % dysplastisia. Dysplastisista suurin osa, 5,9 % on asteen I dysplastiaa (Grade I), 0,4 % asteen II (grade II) ja vain 0,1 % asteen III (grade III) dysplastiaa.³⁵ Kyynärniveldysplasian osalta tilanne Yhdysvalloissa on myös hyvin samansuuntainen kuin Suomessa, vaikkakin tulee muistaa että Suomessa kuvattujen koirien määrä on huomattavasti vähäisempi kuin Yhdysvalloissa ja Ruotsissa.

Taulukko 15: Suomessa ja Ruotsissa vuosina 2002-2011 syntyneiden rhodesiankoirien kyynärniveltä kuvattujen graafisesti esitettyinä:

³⁵ OFA, Orthopedic Foundation for Animals, www.offa.org 01/2012.

Eriasteisten kyynärnivelen kasvuhäiriöiden aiheuttamista haitoista rodun yksilöiden jokapäiväiseen, normaaliin elämään ei ole myöskään saatavissa kerättyä (tutkimus)tietoa. Käytännön kokemus on kuitenkin osoittanut, että kyynärnivelen kasvuhäiriön aste 1 ei yleensä aiheuta haittaa rodun yksilöiden arkielämään. Sitä vastoin asteen 2 ja 3 kyynärnivelet voivat haitata jo nuoria koiria, mutta viimeistään ikääntymisen myötä haitat ilmenevät jäykkyytenä ja ontumisena. Koska koiran painosta suuri osa on eturaajojen varassa, ovat pienehkötkin nivelrikkomuutokset koiralle kivuliaita ja invalidisoivia. Kyynärnivelen sairauden vuoksi leikatut tai kasvuaikana selvänä ontumisena oireilleet nivelet haittaavat suurta osaa koirista, erityisesti iän karttuessa. Kyynärnivelen kasvuhäiriö voi haitata harrastustoimintaa ja jopa arkielämää. Koiraa voidaan joutua lääkitsemään toistuvasti kipujen vuoksi ja se voi estää koiran normaalia liikkumista³⁶

Eriasteisten kyynärnivelen kasvuhäiriön takia rhodesiankoiria on leikattu niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Tarkkaa tietoa leikattujen yksilöiden määrästä ei ole saatavilla. Ainakin Pohjoismaissa on esiintynyt joitakin yksittäisiä tapauksia, joissa koira on joutunut lopettamaan kyynärnivelen kasvuhäiriön vuoksi.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Rhodesiankoiran terveysriskejä ovat lonkka- ja kyynärnivelten kasvuhäiriöiden lisäksi erilaiset tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, kuten selkämuutokset, olkanivelen ja kintereen osteokondroosi, immunologiset ongelmat kuten atopia, allergiat sekä kasvainsairaudet (erityyppiset syövät).

4.3.2.1 Tukirangan muutokset

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet aiheuttavat koiralle liikuntarajoitteisuutta ja kipuja sekä voivat haitata koiran elämää myös normaalina perhekoirana. Näiden sairauksien vastustaminen edellyttää kasvattajien ja omistajien avointa suhtautumista koiriensa sairauksiin sekä tietojen vaihtoa kasvattajien kesken, jotta jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa voitaisiin ottaa huomioon kaikki riskit tosiasioihin pohjautuen.

Rodulla on jonkin verran tukirangan muutoksia mm. välimuotoisia selkänikamia (esim. lannenikamassa risti/rintanikaman piirteitä tai päinvastoin) ja spondyloosia sekä eri syistä johtuvia välilevyn pullistumia. Muutokset ovat löytyneet joko lonkkakuvauksen tai koiran selkäoireiden syyn selvittelyn yhteydessä. Muutosten kliinisestä merkityksestä ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa ja tilannetta tulee seurata tarkoin. Suositeltavaa on, että koirien selkiä kuvataan virallisten röntgenkuvausten yhteydessä tilanteen tarkemmaksi kartoittamiseksi.

³⁶ Suomen Sveitsinpaimenkoirat ry nettisivut, www.sennenkoirat.net, 12/2011.

Spondyloosi³⁷

Spondyloosi (spondylosis deformans) eli silloittuma on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai luisia siltoja, jotka aiheuttavat selkärangan jäykistymistä. Luupiikit saattavat kuitenkin ahtauttaa hermojuurien kanavia, jolloin koiralle aiheutuu kipua ja halvausoireita. On kuitenkin havaittu, että selkärankaan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, selkärankaperäistä kipua ja hyppäämishaluttomuutta. Hermoja painava spondyloosi voi aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä ja halvausoireita. Spondyloosia sairastavien koirien oireilu kuitenkin vaihtelee yksilöittäin ja vakava-asteista spondyloosia sairastava koira voi olla jopa täysin oireetonkin, joten kartoituskuvaaminen on jalostuksellisesti tärkeää.

Hermojuuria painavien luupiikkien kirurginen poisto on halvausoireiden ilmentyessä ainoa joskin harvinainen hoitovaihtoehto. Yhteen kasvaneet luupiikit saattavat myös murtua, jolloin aiheutuu kipua ja tulehdustila. Spondyloosin muodostumisen taustalla voi olla mm. nikamien yliliikkuvuus, nikamaepämuodostumat, välilevyn pullistuma tai tulehdus. Boksereilla spondyloosin on todettu olevan perinnöllistä. Rhodesiankoirilla ei tiedetä spondyloosin aiheuttajaa eikä sitä, onko se perinnöllistä. Spondyloosin esiintyminen tulee ottaa huomioon jalostuksessa, eikä vaikeaa spondyloosia sairastavaa koira tulisi käyttää jalostukseen. Tärkeää on kuitenkin huomioida minkä ikäiselle koiralle spondyloosi-muutoksia on tullut. Nuorelle koiralle ilmaantunut spondyloosi lienee huolestuttavampaa kuin vanhemman koiran iän mukanaan tuomat muutokset. Rhodesiankoirilla spondyloosia on löytynyt myös nuorilta, alle 2-vuotiailta koirilta. Yleensä spondyloosia on diagnosoitu vanhemmilta koirilta.

Välimuotoinen nikama³⁸

Selkärangan eri osien liitoskohdissa selkänikama voi muistuttaa toisenlaista nikamaa. Tämä synnynnäinen anomalia voi esiintyä kaularangan, rintarangan, lannerangan, ristiluun ja häntänikamien liitoskohdissa. Yleisin muutos on lannenikamien määrän muuttuminen. Ensimmäisessä lannenikamassa voi esimerkiksi olla rintanikaman piirteitä ja se voi muodostaa myös kylkiluuaiheen, tai viimeinen lannenikama voi osin sulautua ristiluuhun muodostaen epänormaalin epätäydellisen liitoksen. Muutosta voidaan kutsua välimuotoiseksi segmentiksi. Välimuotoisia nikamia voi esiintyä kaikilla eläinlajeilla, erityisesti koirilla ja kissoilla, hevosella, vuohella, naudalla, sekä myös ihmisellä.

Välimuotoinen lanne-ristinikama³⁹

Välimuotoinen nikama on epänormaalisti muodostunut nikama. Esiintyessään viimeisen normaalin lannenikaman ja ensimmäisen normaalin ristinikaman välillä sitä kutsutaan välimuotoiseksi lanne-ristinikamaksi (lumbosacral transitional vertebra, lumbalisaatio, sakralisaatio). Se on synnynnäinen muutos ja sillä on ominaispiirteitä sekä lannenikamalta että ristinikamalta. Välimuotoinen lanne-ristinikama voi olla kliinisesti merkittävä, ja se voi altistaa cauda equina -syndrooman synnylle. Välimuotoinen lanne-ristinikama voi myös vaikuttaa ristiluun ja lantion liitokseen ja ollessaan epäsymmetrinen, aiheuttaa vinolantion ja vaikuttaa lonkkanivelten kehittymiseen. Epänormaali lanne-ristiluualueen liike voi johtaa luuston muutoksiin, kuten lanne-ristiluualueen päätelevyn skleroosiin, osteofyyttimuodostukseen (luupiikki) fasettivelissä, ligamenttien ja fasettivelkapseleiden hypertrofiaan (liikakasvu) ja välilevyn dorsaaliseen pullistumaan. Välimuotoisen lanne-ristinikaman esiintyvyys vaihtelee roduittain eri tutkimusten mukaan. Rodusta riippuen esiintyvyys on ollut 0-29 %. Sukupuolella tai koolla ei näyttäisi olevan merkitystä. Perinnöllistä taipumusta sen sijaan on löydetty.

³⁷ Saksanpaimenkoirien Jalostuksen tavoiteohjelma 2010, 01/2012 sekä Boksereiden Jalostuksen tavoiteohjelma 2005 - 2009, 01/2012.

³⁸ Salomaa Reea. Saksanpaimenkoirien välimuotoisen lanne-ristinikaman todentaminen röntgenkuvauksen avulla. Syventävät opinnot, Helsingin yliopiston Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Kliinisen hevos- ja pieneläinlääketieteen laitos, Diagnostinen kuvantaminen 2010.

³⁹ Salomaa Reea. Saksanpaimenkoirien välimuotoisen lanne-ristinikaman todentaminen röntgenkuvauksen avulla. Syventävät opinnot, Helsingin yliopiston Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Kliinisen hevos- ja pieneläinlääketieteen laitos, Diagnostinen kuvantaminen 2010.

Välimuotoisen lanne-ristinikaman yhteys sairauksiin⁴⁰

Välimuotoinen lanne-ristinikama voi aiheuttaa Cauda equina –syndroomaa (CES). Cauda equina -syndrooma (CES) on seurausta cauda equinan kompressiosta, ja se aiheuttaa kipua sekä eriasteisia takaosan halvausoireita. Suomessa ei ole tiedossa CES –tapauksia rhodesiankoirien osalta. Välimuotoinen lanne-ristinikama on liitetty nuorella iällä esiintyviin lanne-ristiluvälin välilevyn ongelmiin.

Yhteys lonkkien nivelrikkoon⁴¹

Epäsymmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama aiheuttaa koiran lantion asettumisen vinoon asentoon. Tämä johtaa selkärangan käyristymiseen, takaosan epänormaaliin rakenteeseen ja epänormaaliin liikkeeseen. Koiraa, jolla on vino lantio, on miltei mahdoton asetella suoraksi lonkkakuvaa varten. Epäsymmetrinen lantio aiheuttaa lonkkanivelten epäsymmetrisen kehittymisen ja aiheuttaa toisen reisiluun pään sijoittumisen lonkkamaljasta ulospäin, jolloin lonkkamalja ei riitä kattamaan reisiluun päätä. Tämä johtaa usein nivelrikkoon.

Tarkkaa ja yksityiskohtaisia tietoja ei ole käytettävissä siitä, kuinka yleisiä välimuotoiset nikamat tai spondyloosi rhodesiankoirilla ovat. Suomen Ridgeback –yhdistyksen jalostustoimikunnan terveystutkimuksessa vuonna 2010 selkäongelmat olivat omistajien mukaan yksi suurimpia tukirankaan ja luustoon liittyvä ongelma. Kysely ei kuitenkaan mahdollistanut tarkemman tiedon keräämistä ja analysoimista selkäongelmien osalta. Jalostustoimikunnan tietoon on kuitenkin tullut useampia eri tapauksia, joissa on kyse erilaisista selkään liittyvistä sairauksista.

Jalostustoimikunta suosittelee lonkka- ja kyynärkuvauksen yhteydessä, sekä myös myöhemmin mahdollisten oireiden ilmaannuttua selkärangan kuvaamista. Jos koiralta löytyy selkämuutoksia, niin on suositeltavaa, että omistaja konsultoi jalostustoimikuntaa ennen kuin harkitsee koiran jalostuskäyttöä. Selvittääkseen, kuinka yleisiä erilaiset selkäongelmat rhodesiankoirilla ovat, Suomen Ridgeback -yhdistys on päättänyt tukea selkävaurioiden tutkimista rhodesiankoirista (esim. virallisten lonkka- ja kyynärkuvien yhteydessä). Kuvauttamalla myös selän omistaja pystyy etukäteen ottamaan huomioon mahdolliset rajoitukset harrastuksissa ja jalostuskäytössä. Suomen Ridgeback -yhdistys ry:n hallituksen 02.12.2010 tehdyn päätöksen mukaan yhdistyksen jäsen voi hakea tukea 3.12.2010 jälkeen rhodesiankoiran selkävauriokustannuksiin. Tuen määrä on 30 euroa/ koira. Koiran selästä tulee ottaa erilliset röntgenkuvat, josta näkyy sekä rinta- että lannerangan selkänikamat (koko selkä). Suomen Kennelliitto antaa myös virallisia spondyloosilausuntoja kaikista roduista, tällöin koiran tulee olla vähintään 2 -vuotias. Tuen saamiseksi tulee yhdistykselle toimittaa joko SKL:n virallinen lausunto tai kuvanneelta eläinlääkäriltä pyytää kirjallinen epävirallinen arvio selästä. Tuki myönnetään samalle koiralle ainoastaan kerran. Tuki on anottava kirjallisesti viimeistään puolen vuoden kuluttua selkävauriläusunnon antamispäivämäärästä.

Olkanivelen, kintereen ja/tai polven osteokondroosit⁴²

Osteokondroosi (OCD) on nivelruston sairaus, jossa nivelrustosta voi irrota palanen (irtopala, nivelhiiri) tai nivelruston liukas, nivelen normaalille toiminnalle tarpeellinen pinta on vaurioitunut. Osteokondroosilla tarkoitetaan ruston sisäistä luutumishäiriötä, joka johtaa nivelruston paksuuntumiseen ja vaurioitumiseen. Sitä esiintyy yleisesti suurilla, nopeasti kasvavilla roduilla 5 – 7 kuukauden iässä. Osteokondroosia tavataan koirilla yleisimmin olka-, kyynär-, polvi- ja kinnernivelessä. Osteokondroosin syyt ovat epäselviä. Sairauden epäillään olevan perinnöllinen, tosin sen tarkkaa periytymismekanismia ei tunneta. Perinnöllisen taipumuksen lisäksi sairauden esiintymiseen on yhdistetty mm. nopea kasvu ja energiayliruokinta sekä ympäristötekijät. Osteokondroosi on yleisempää

⁴⁰ Salomaa Reea. Saksanpaimenkoirien välimuotoisen lanne-ristinikaman todentaminen röntgenkuvauksen avulla. Syventävät opinnot, Helsingin yliopiston Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Kliinisen hevos- ja pieneläinlääketieteen laitos, Diagnostinen kuvantaminen 2010.

⁴¹ Salomaa Reea. Saksanpaimenkoirien välimuotoisen lanne-ristinikaman todentaminen röntgenkuvauksen avulla. Syventävät opinnot, Helsingin yliopiston Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Kliinisen hevos- ja pieneläinlääketieteen laitos, Diagnostinen kuvantaminen 2010

⁴² Saksanpaimenkoirien Jalostuksen tavoiteohjelma 2010, 01/2012.

uroksilla. Osteokondroosin aiheuttama rustovaurio saa aikaan nivel tulehduksen, joka ilmenee ontumisena, nivelen aristuksena sekä kipuiluna ja voi johtaa nivelrikkoon. Nivelrikkoo esiintyy yleensä muissa paitsi olkanivelessä. Osteokondroosi diagnosoidaan röntgenkuvien perusteella.

Osteokondroosin lieviä oireita voidaan yrittää hillitä levolla ja kipulääkityksellä, mutta ennusteen kannalta paras hoitovaihtoehto on ajoissa tehty nivelen tähytysleikkaus. Nivelrikkoo kehittyy kuitenkin yleensä myös leikkaushoidon jälkeen. Ajoissa hoidetulla olkanivelen osteokondroosilla on hyvä ennuste. Muiden nivelten osteokondroositapauksissa ennuste on huonompi. Nivelrikkomuutosten kehittyttyä (yli 1 vuotiaalla koiralla) leikkaushoidon ennuste on huono. Tässä tapauksessa keskitytään nivelrikon hoitoon. Tarkkaa tietoa osteokondroosin esiintymisasteesta suomalaisessa rhodesiankoirapopulaatiossa ei ole, mutta nykykäsityksen mukaan varsinkin olka-, kyynär- ja kinnernivelten osteokondroosia esiintyy jonkin verran.

4.3.2.2 Immunologiset eli elimistön vastustuskykyyn liittyvät sairaudet

Rhodesiankoirilla esiintyy immunologisia sairauksia, joissa elimistön puolustusjärjestelmä on häiriintynyt. Elimistö voi toimia tällöin itseään vastaan tai toimia puutteellisesti. Myös kasvainsairauksien ilmenemisen syyt voivat olla immuunijärjestelmän häiriöiden aiheuttamia. Immunologiset sairaudet aiheuttavat merkittävää haittaa koirille ja rajoittavat koirien sekä niiden omistajien elämää ja harrastuksia. Nämä sairaudet vaativat usein jatkuvaa aktiivista ja monipuolista hoitoa. Vaikka osa diagnosoinnin lisääntymisestä todennäköisesti johtuu tietoisuuden lisääntymisestä ja koirakannan kasvusta, immunologiset sairaudet ovat rhodesiankoirilla huomattavasti lisääntyneet ja niiden esiintymistä tulee seurata terveystarkkailujen avulla. Koska immunologiset sairaudet puhkeavat tyypillisesti pentuiän jälkeen ja siten pentuseurannan palauttamisen jälkeen, on toivottavaa, että kasvattajat erikseen ilmoittaisivat tietoonsa tulleista tapauksista jalostustoimikunnan sihteerille.

Immuunipuolustuksen tehtävänä on suojella yksilöä taudinaiheuttajilta, ja erottaa omat ja vieraat kudokset sekä solut. Tämä kyky erottaa omat ja vieraat solut kehittyy jo varhaisella sikiöajalla. Autoimmuunisairauksissa tämä tunnistus pettää eli immuunipuolustus toimii virheellisesti ja se tuhoaa elimistön omia rakenteita ja soluja (esim. elimistön omia punasoluja). Immuunisairaudet ovat joukko hyvin erilaisia sairauksia, jotka voivat vahingoittaa yhtä elintä tai koko elimistöä (esim. kilpirauhasen vajaatoiminta, reuma, SLE). Näille taudeille on perinnöllinen alttius sekä ulkoisia ja sisäisiä laukaisevia tekijöitä, kuten esim. hormonaaliset tekijät, infektiot, rokotukset ja lääkitykset. Immuunipuutokset voivat olla synnynnäisiä ja immuunivasteissa on myös rotu- ja lajikohtaisia häiriöitä. Osa immuunipuutoksista voi olla hankittuja, kuten esimerkiksi virusten (parvovirus) ja bakteerien aiheuttamia ja myös demodikoosissa epäillään esiintyvän immuunipuutosta. Tyypillisimpiä immuunisairauksien kohdekudoksia ovat punasolut (sairautena IMHA), verihiutaleet (immunologinen trombositopenia), nivelneste (moniniveltulehdus), munuaiskudos (glomeruloniitti), iho (dermatiitti) sekä lihakset ja lihas/hermoliitokset (esim. polymyosiitti, myastenia gravis). Valitettavasti ei ole olemassa yhtä ainoa testiä, jolla immuunitautien olemassa olo voidaan todeta. Sairaus todetaan esim. hormonipuutoksen kautta (kuten kilpirauhasen vajaatoiminta, Addisonin tauti, diabetes), ja/tai tyypillisten oireiden ja muutosten kautta (biopsia), hakemalla autoimmuunivastetta (reuma-faktori, tumavasta-aineet (SLE)) ja hakemalla antigeeni-vasta-ainekomplekseja.⁴³

Autoimmuunisairauksien periytyvyyttä ei täysin tunneta. Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Myöskään yhdistelmää, josta on syntynyt autoimmuunisairauksia sairastavia koiria, ei tule uusia.

Rhodesiankoirilla on erilaisia autoimmuunisairauksia. Näistä allergiat, kilpirauhasen vajaatoiminta sekä erilaiset kasvainsairaudet ovat yleisimpiä. Rhodesiankoirilla Suomessa on ollut yksittäisiä tapauksia mm. IMHA:a (Immuunivälitteinen hemolyttinen anemia, Immune Mediated Hemolytic Anemia) ja Addisonin tautia. IMHA:ssa koiran elimistö alkaa hajottaa omia punasolujaan. Tyypillisinä oireina ovat anemia, väsymys, kalpeus, keltaisuus. Ennuste taudissa on vaihteleva: osa koirista paranee kokonaan, osa menehtyy. Addisonin tauti johtuu siitä, että munuaisten etupuolella olevien lisämunuaisten kuorikerros surkastuu. Taustalla on useimmiten elimistön oman immuunijärjestelmän virhearviointi ja hyökkäys

⁴³ ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän Eläinlääkäriasema, SKL:n jalostusneuvojen neuvottelupäivä, 16.10.2011.

omaa kudosta vastaan. Tällöin lisämunuaiskuorikerroksen kortisonin tuotanto hiipuu. Sairaus todetaan yleisimmin nuorilla ja keski-ikäisillä koirilla ja se on yleisempää nartuilla kuin uroksilla. Jonkun verran geneettisilläkin tekijöillä on vaikutusta sairauden esiintymiseen. Addisonin taudilla on hyvä ennuste. Kortikosteroidien puute voidaan korvata suun kautta annettavalla mineralo- ja glukokortikoidilääkityksellä. Lääkitys on päivittäinen ja elinikäinen ja elinikä on normaali. ⁴⁴

Rhodesiankoirilla on tavattu myös molempia Lupus -sairauden muotoja, sekä DLE:tä (Diskoidi Lupus Erythematosus, punahukka) sekä SLE:tä (Systemic Lupus Erythematosus). Lisäksi tiedetään, että myös mm. myastenia gravista (lihasteikkoutta aiheuttava autoimmuunisairaus) ja SLO:ta (Systemic Lupoid Onychodystrophy, vakavia kynsiongelmia aiheuttava autoimmuunisairaus) on esiintynyt rhodesiankoirilla.

Allergiat, atopia, tulehduserkkyys⁴⁵

Rodulla esiintyy allergioita ja/tai atopiaa. Jalostustoimikunnan vuonna 2004 ja 2010 tekemien terveystarkastusten perusteella ainakin erilaiset iho-ongelmat sekä tulehdukset näyttäsivät olevan yleistymässä rodussa. Ruotsissa vuonna 2004 tehdyn terveystarkastuksen mukaan 31 % vastanneiden koirista oli kärsinyt jonkinlaisista ihotulehduksista⁴⁶. Yhdistys pyrkii edelleen kartoittamaan allergioiden ja iho-ongelmien esiintymistä suomalaisissa koirissa.

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Yleisimpiä allergian aiheuttajat ovat pöly- ja varastopunkki. [Atoopista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.](#)

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atoopikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atoopinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympäryks), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito.

Kilpirauhasen vajaatoiminta eli hypotyreoosi

⁴⁴ ELL Timo Ilvesniemi, Malmin Eläinklinikka Apex, 2008.

⁴⁵ ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän Eläinlääkäriasema, SKL:n jalostusneuvojen neuvottelupäivä, 16.10.2011.

⁴⁶ Special Klubben Rhodesian Ridgeback Sverige, <http://www.srrs.org/files/halsoenkat2004.pdf>, 01/2012.

Kilpirauhasen vajaatoiminta on yleisimmin diagnosoitu koiran sisäerityssairaus, jolla on immunologinen tausta. Sairaus johtuu joko siitä, että kilpirauhanen ei eritä riittävästi tyroksiini-hormonia tai että aivolisäke ei eritä tarvittavaa määrää kilpirauhasen toimintaa stimuloivaa TSH-hormonia. Hypotyreoosin esiintyvyys koirilla on noin 0,2-0,6 %. Hypotyreoosia on sekä lymfocytaarista tyreoidiittiä (autoimmuunityreoidiitti) sekä idiopaattista kilpirauhasen surkastumista. Autoimmuunilla muodolla on perinnöllinen tausta: taustalla ovat tietyt kudostigeenityypit (pystytty paikallistamaan tietyillä roduilla, esim. dobermanneilla) ja nämä voivat lisäksi kehittää diabeteksen tai Addisonin taudin. Kliiniset oireet kilpirauhasen vajaatoiminnasta ilmaantuvat vasta, kun noin 75 % kilpirauhasesta on jo tuhoutunut. Näin ollen vajaatoiminta on usein ollut olemassa jo kuukausia tai vuosia ennen kuin havaittavia oireita ilmaantuu. Hypotyreoosia esiintyy keskikokoisilla ja suurilla roduilla, ja keski-ikäisillä tai iäkkäillä koirilla; hypotyreoosi on harvinainen alle 2-vuotiailla koirilla. Sukupuolella ei ole merkitystä taudin esiintymiseen. Kilpirauhashormonin puutos vaikuttaa lähes kaikkiin koiran elimiin, mutta kliiniset oireet vaihtelevat paljon ja tyypillisiä oireita on vaikea osoittaa. Oireet myös kehittyvät hitaasti, ja voi kestää kuukausia ennen kuin omistaja huomaa muutoksia. Oireina on aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten painonnousu, väsymys, rasituksensiedon heikkeneminen, heikkous ja kylmänsiedon heikkeneminen. Iho-oireina esiintyy karvapeitteen ohenemista, huonokuntoista turkkia, hyperpigmentaatiota, märkiviä ihotulehduksia, seborreaa, korvatulehduksia, ihon paksuuntumista, myksedeemaa sekä yleistynyt demodikoosia. Lisäksi koiralla voi olla muita oireita kuten neuropatit (naamahermon halvaus, nieluhalvaus, kohtauksia, kehänkiertoa), heikentynyttä lisääntymiskykyä ja libidoa, ripulointia ja ummetusta, aggressiota, pelkoa ja ahdistusta, sydän- ja verenkiertoelimistön oireita (hidastunut sydämen lyöntirytmä, anemia) ja myös yhteyttä dilatoivaan kardiomyopatiaan tutkitaan. Myös silmäoireita esiintyy (esim. sarveiskalvonhaavaumat). Kaikki oireet eivät toki esiinny samassa yksilössä.

Hypotyreoosi diagnosoidaan tekemällä kilpirauhashormonimääritys, Sairauden toteamiseksi voidaan verestä mitata kilpirauhashormonien (totaali T4 ja T3) ja TSH:n pitosuudet. sekä T4 -hormonin että kilpirauhasen toimintaa stimuloivan TSH -määritys (T4 - TSH -suhde). 75 %:lla hypotyreoottisista koirista on myös kolesterolitaso kohonnut ja 33 %:lla on anemia. Jos T4 hormonitaso on matalalla ja TSH sen sijaan korkealla, on hypotyreoosi helppo diagnosoida. Joka neljännellä koiralla on kuitenkin TSH -taso normaali. Hypotyreoosia hoidetaan syöttämällä koiralle korvaushoitona synteettistä kilpirauhashormonia, L-tyroksiinia. Kilpirauhashormonien tasoa tukee kontrolloida säännöllisesti ja lääkitystä säätää tarpeen vaatiessa. Jos lääkitys on oikealla tasolla, eikä samanaikaisia muita sairauksia esiinny, on hoitovaste hyvä.

Hypotyreoosi on verrattain yleinen rhodesiankoirilla. Yhdysvalloissa on tutkittu vuosina 1974 - 2010 2945 rhodesiankoiraa hypotyreoosin osalta; näistä 10,2 % on hypotyreoosia sairastavia (9,6 % autoimmuuni hypotyreoosi, 0,6 % idiopaattinen hypotyreoosi) ja 12,4 % epäselviä tapauksia. Tutkituista on ollut 77,3 % terveitä. Rhodesiankoira on sijalla 10. tällä yhdysvaltalaisella hypotyreoosia sairastavien koirien listalla tämän tilaston perusteella.⁴⁷ Eri maiden rhodesiankoirakasvattajien käymissä keskusteluissa on ilmennyt, että niissä maissa joissa koiria yleisesti kastroidaan paljon (kuten Yhdysvallat) on hypotyreoosi rhodesiankoirilla suhteellisen yleistä - kun taas maissa joissa koiria ei kastroida (kuten Tanska) ei hypotyreoositapauksia juurikaan esiinny rhodesiankoirilla. Suomalaisten rhodesiankoirien osalta ei ole tehty kartoitusta hypotyreoosin esiintyvyydestä.

Kasvaimet, syöpäsairaudet

Rhodesiankoirilla esiintyy myös erilaisia kasvaimia sekä syöpiä. Erilaiset kasvain- ja syöpäsairaudet ovat käytettävissä olevan tiedon mukaan suurin rhodesiankoirien kuolinsyy Suomessa. Yksi yleisimmistä syöivistä on lymfooma eli imukudossyöpä. Mastsolukasvaimet ovat rhodesiankoirien yleisimpiä kasvaimia.

Lymfooma on lähtöisin elimistön lymfosyyteistä. Se on koirien kolmanneksi yleisin kasvainsairaus. Mitään yksittäistä lymfoomaa aiheuttavaa tekijää ei tunneta, mutta useiden geneettisten ja ympäristöperäisten tekijöiden sekä puutteellisesti toimivan immuunipuolustuksen on todettu suurentavan koirien riskiä sairastua lymfoomaan. Sukupuolen ei ole todettu lisäävän merkittävästi sairastumisriskiä. Kirurgia on hyvin harvoin ensisijainen lymfooman hoitomuoto, mutta sairaus on yksi

⁴⁷ OFA, Orthopedic Foundation for Animals, www.offa.org, 01/2012.

parhaiten solunsalpaajiin vastaavista kasvainsairauksista koirilla. ⁴⁸ Lymfooma on yleisempää vanhemmilla koirilla, mutta Suomessa sitä on esiintynyt myös nuoremmilla rhodesiankoirilla (mm. 4 vuotiailla).

Mastsolukasvain on koiran yleisin ihokasvain ja toiseksi yleisin koirilla tavattavista pahanlaatuisista kasvaimista. Mastsolukasvain saa alkunsa elimistön mast- eli syöttösoluista. Valtaosa mastsolukasvaimista sijaitsee ihossa, mutta niitä voi esiintyä myös muualla elimistössä. Ihon mastsolukasvainten ulkonäkö vaihtelee huomattavasti ja saattaa muistuttaa mitä tahansa ihomuutosta. Mastsolukasvainta ei siksi koskaan voida diagnosoida pelkän ulkonäön perusteella. Sen sijaan kasvaimesta otetun ohutneulanäytteen avulla mastsolukasvain on helppo tunnistaa soluliman rakkuloidensa ansiosta. Mastsolukasvainten biologinen käyttäytyminen vaihtelee suuresti ja tärkein ennusteeseen vaikuttava tekijä on mastsolukasvaimen histologinen luokka. Mastsolukasvaimet jaetaan histologisessa luokituksessa hyvin, kohtalaisesti ja huonosti erilaistuneisiin. Hyvin erilaistuneiden kasvainten riski lähettää etäpesäkkeitä on noin 10 % ja kohtalaisesti erilaistuneiden riski lähettää etäpesäkkeitä vaihtelee matalasta kohtalaiseen. Huonosti erilaistuneet mastsolukasvaimet ovat biologisesti aggressiivisia ja lähettävät usein etäpesäkkeitä. Suurin osa mastsolukasvaimista lähettää etäpesäkkeitä ensin paikallisiin imusolmukkeisiin ja sieltä edelleen maksaan ja pernaan. Mastsolukasvainten ensisijainen hoito on kirurginen poisto laajoin marginaalein. Hyvin erilaistuneiden mastsolukasvainten osalta ennuste onnistuneen kirurgisen poiston jälkeen on erinomainen. Kohtalaisesti erilaistuneista kasvaimista 5 – 20 % uusiutuu tai leviää onnistuneen kirurgisen poiston jälkeen. Huonosti erilaistuneiden mastsolukasvainten hoidossa pelkällä kirurgialla saavutetaan keskimäärin vain noin kymmenen kuukauden elinaika leikkauksen jälkeen. Sädehoidon ja kirurgian yhdistelmä on hyvä vaihtoehto potilaille, joiden hyvin tai kohtalaisesti erilaistunutta kasvainta ei voida poistaa laajoin marginaalein tai jos leikkaushaavan marginaalit ovat jääneet epäpuhtaiksi. Sädehoidon ja kirurgian yhdistelmällä saavutetaan yleensä usean vuoden tautivapaa ajanjakso. Mastsolukasvaimet esiintyvät iholla ja sen alaisessa kudoksessa vartalolla ja peräaukon seudulla.⁴⁹

Yhdysvalloissa mastsolukasvaimet olivat vuonna 2001 päivitetyn terveystarkastuksen mukaan (1763 koiraa mukana) rhodesiankoirilla 5. eniten esiintynyt sairaus. Mastsolukasvaimet eivät kuitenkaan Yhdysvalloissa johda aina koiran kuolemaan, sillä koirien kuolinsyylistä mastsolukasvaimet eivät ole 10. eniten kuolemia aiheuttaneiden syiden joukossa, sen sijaan siellä on muita syöpätyyppejä kuten esim. lymfooma sijalla 4. Lisäksi rodulla esiintyy myös mm. osteosarkoomaa (luusyöpä), hemangiosarkoomaa sekä leukemiaa.

Kuten aiemmin tavoiteohjelmassa on jo todettu, tulisi immunologisten sairauksien lisääntymisen estämiseksi varmistaa rodun monimuotoisuuden ylläpitäminen.

Korvanlehtien reunojen kuivuminen, halkeilu ja haavat

Rhodesiankoirilla esiintyy varsinkin talvella korvanlehtien reunojen kuivumista, halkeilua ja verta vuotavia haavoja, jotka eivät tahdo parantua. Ongelma on ollut rodun harrastajien tiedossa jo pitkään ja sen on uskottu johtuvan osittain ohuista korvanlehdistä. Taustalla voi olla myös immunologisia syitä. Joillain rhodesiankoirilla ongelman aiheuttajaksi on diagnosoitu vaskuliitti (verisuonitulehdus), joka on immunologinen sairaus. Tietoa siitä, onko vaskuliitti näillä koirilla syy vai seuraus, ei ole. Patologit ovat tunnistaneet rhodesiankoirilta trombovaskulaarista korvalehtien kärkien nekroosia (ELL Seppo Saaren suomennos). Rhodesiankoiria, joilla on toistuvasti vuotavia haavoja korvien kärjissä ei tule parittaa keskenään.

4.3.2.3 Muita rodussa esiintyviä vikoja ja sairauksia

⁴⁸ ELK Pihlman Hanna. Omistajien näkemys solunsalpaajahoidoista ja niiden vaikutuksista lymfoomaa sairastavien koirien elämänlaatuun –retrospektiivinen tutkimus. Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto 2009.

⁴⁹ Yli-Rantala 2010.

*Dermoid sinus*⁵⁰

Rhodesiankoirapentueissa esiintyy dermoid sinusta. Se on yhteydessä rodunomaiseen sikiöaikaiseen kehityshäiriöön, jonka vuoksi rodulla on sille tyypillinen ridge. Dermoid sinus on alkionkehityksen aikana muodostuva neuraalikanavan umpeutumishäiriö. Se on ihon epiteelikudosten muodostama putkimainen yhteys syvempiin kudoksetuksiin ja esiintyy yleensä selkärangan alueella. Putkeen kerääntyy eritteitä mikä altistaa koiran vakaville ja invalidisoiville infektioille. Pentueseurannoissa kasvattajien antamien tietojen mukaan 2002-2011 syntyneistä pentueista 4,8 %:lla todettiin dermoid sinus. Vertailuna todettakoon, että vuoden 2001 (viimeisin saatavilla oleva) Yhdysvaltojen rhodesiankoirayhdistyksen terveyskyselyihin perustuvan tilaston mukaan dermoid sinuksia olisi myöskin 4,8 % koirista (koiria kaikkiaan mukana kyselyssä 1763kpl⁵¹).

Pentueet tulee tutkia dermoid sinusten varalta heti syntymän jälkeen ja yhä uudelleen pentujen luovutukseen asti. Dermoid sinus tuntuu sormin tunnusteltaessa kireänä putkimaisena säikeenä nahan ja lihaskerrostien välillä. Se sijaitsee yleisimmin niskan alueella ridgen yläpuolella, mutta se voi olla myös pään alueella tai lantion alueella lähellä hännän tyvää. Satunnaisesti dermoid sinus voi sijaita myös hännässä tai varsinaisen ridgen alueella. Sinus voi olla myös "reiätön"; tuolloin siinä ei ole ihon pinnalle ulottuvaa putkimaista aukkoa ja se voi olla vaikeammin havaittavissa.

Suomessa dermoid sinus -pennut yleensä leikataan. Ne koirat, joilta DS on Suomessa leikattu voivat hyvin eikä DS tai sen leikkaus ole vaikuttanut näiden koirien elämään. Koira jolta dermoid sinus poistetaan kirurgisesti, tulee EJ-rekisteröidä. Dermoid sinuksen osalta tulee huomioida, että kaikkia sinuksia ei välttämättä voida operoida onnistuneesti. Tällöin pentu tulee lopettaa. Dermoid sinuksen tarkka periytyminen ei ole tiedossa. Ilmeisesti vika ei kuitenkaan siirry yhden peittyvästi ilmenevän geenin kautta vaan taustalla on useampia geenejä. On esitetty näkemyksiä, joiden mukaan mahdollinen ridgettömien koirien jalostuskäyttö vähentäisi DS:n esiintymistä. Ulkomaisilta rhodesiankoirakasvattajilta on kuitenkin saatu tietoa, että myös ridgettömillä koirilla esiintyy sinuksia. Tiedetään myös, että on olemassa sellaisia ridgellisiä yksilöitä, joilla on erittäin paljon jälkeläisiä ja näillä kaikilla jälkeläisillä on ridge. Näillä jälkeläisillä ei kuitenkaan ole esiintynyt lainkaan dermoid sinuksia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö dermoid sinuksia voi esiintyä toisen polven jälkeläisissä.

Sekä australialaisen että ruotsalaisen⁵² tutkimuksen mukaan riittävällä foolihapon saannilla on merkitystä dermoid sinuksien esiintymiseen. Ihmisillä tehdyn tutkimuksen mukaan on todettu, että foolihapolla ja sen riittävällä saannilla on merkitystä neuraalikanavan normaalissa sulkeutumisessa. Tutkijat halusivat selvittää foolihapon merkityksen myös rhodesiankoirien dermoid sinusten muodostumisessa. Australialaiseen tutkimukseen osallistui vuoteen 1996 mennessä 51 pentuetta, joissa oli yhteensä 429 pentua. Tutkimuksessa tarkkailtiin narttujen ruokintaa tiineysaikana. Normaalisti ruokituilla nartuilla oli dermoid sinuksia 16 % pennuista. Niillä nartuilla, joille lisättiin foolihapon osuutta ruokinnassa oli sinuksia 4,2 % pennuista. Ja näistä niillä nartuilla, jotka saivat foolihapon suoraan kasvispitoisesta ravinnosta (ei esim. tabletteina), ei pennuilla esiintynyt sinuksia ollenkaan.⁵³

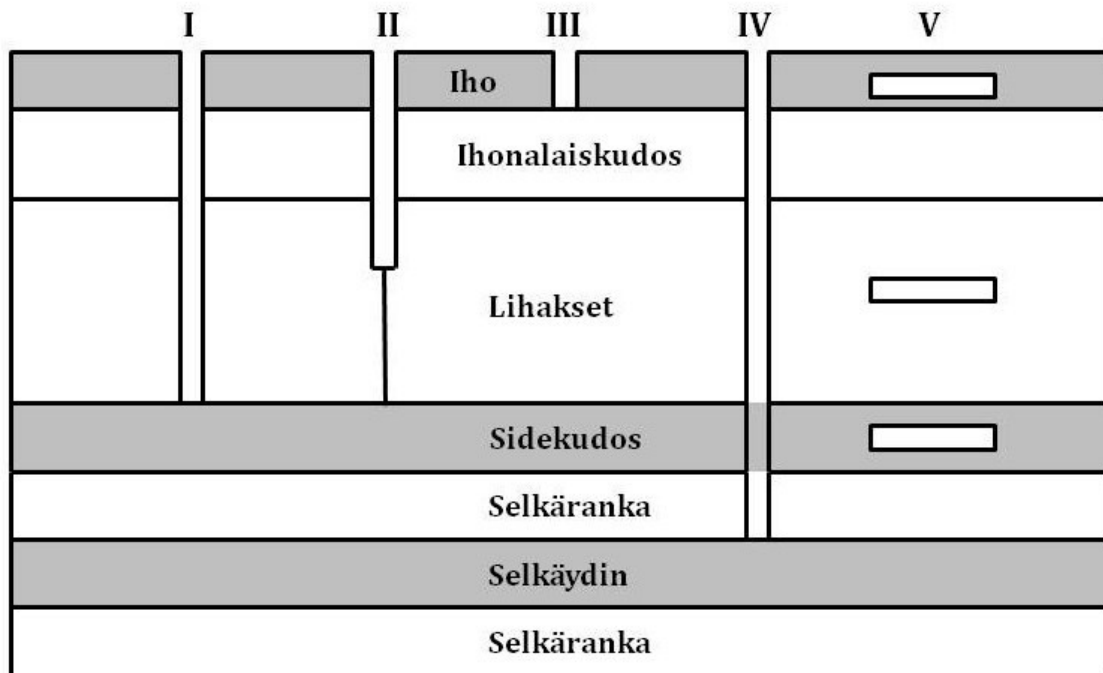
⁵⁰ Salmon Hillbertz, NHC, 2005.

⁵¹ RRCUS, www.rrcus.org, 2012.

⁵² Bergman, Ingrid 2008.

⁵³ Roberts, John G, Dr & Nicholls-Grzemeski, Felicity A.

Alla olevassa kuvassa havainnollistetaan erilaisia dermoid sinuksen muotoja⁵⁴. Yleisimmät rhodesiankoirilta leikatut dermoid sinukset ovat tyyppiä I ja II:

⁵⁴ Bergman, Ingrid 2008.

Eturauhasongelmat

Eturauhasen tulehdus uroksella oireilee virtsan tiputtelulla, virtsa on tällöin usein veristä. Tulehduksen tai kasvaimen vuoksi suurentunut eturauhanen voi vakavammissa tapauksissa aiheuttaa jopa ulostamis- ja virtsaamisvaikeuksia. Tavallisimmin eturauhas-tulehdusta hoidetaan antibioottikuurilla, tarvittaessa hormonihoidoin ja pitkittyneissä tapauksissa, joihin lääkehoidot eivät ole auttaneet, voidaan uros kastroida. Jalostusuroksen hedelmällisyys todennäköisesti alenee, mikäli se sairastaa eturauhas-tulehdusta, varsinkin hormonihoidon jälkeen siittiötuotanto häiriintyy jopa usean kuukauden ajaksi.

Degeneratiivinen myelopatia

Degeneratiivinen myelopatia (DM) on selkäytimen etenevä rappeumasairaus. Se on tyypillisesti suurten koirarotujen sairaus, jota esiintyy myös rhodesiankoirilla. Sairastuneet koirat ovat tyypillisesti keski-ikäisiä tai vanhoja. Sairauden oireita ovat takajalkojen heikkous ja koordinoimattomat takaliikkeet, jotka pahenevat taudin edetessä. Sairauteen ei ole olemassa hoitoa, mutta fysioterapialla taudin oireiden etenemistä voidaan hidastaa. Taudin varmistamiseksi on olemassa geenitesti.⁵⁵

Yhdysvaltalaisen Orthopedic Foundation for Animals, OFA:n sivuilla kuvatun Missourin yliopiston tekemän epävirallisen yhteenvedon mukaan rhodesiankoiria on ko. yliopistossa yhteistyössä OFA:n kanssa testattu 1863 kpl, joista terveitä on ollut 1002 kpl eli 54 % (koira on saanut molemmilta vanhemmaltaan normaalin geenin, homotsygootti N/N), DM -geenin kantajia 740 kpl eli 40 % (koira saanut toiselta vanhemmaltaan mutatoituneen geenin, heterotsygootti A/N), riskissä sairastua ("at risk") 121 kpl eli 6 % (koira saanut molemmilta vanhemmiltaan mutatoituneen geenin, homotsygootti A/A). Koirat, jotka luokitellaan "riskissä sairastua" -kategoriaan, ovat geneettisesti DM -sairaita, mutta eivät vielä välttämättä osoita oireita sairaudesta. Orthopedic Foundation for Animals suosittelee, että koska rodussa on kantajien määrä niin suuri, ei näitä poisteta jalostuksesta. Muuten menetettäisiin erittäin suuri osa koiria, jotka muilla tavoin voivat antaa toivottavia ominaisuuksia rodulle. Jos kantajaa (A/N) käytetään jalostukseen, tulee parituskumppanin olla terve (N/N).⁵⁶ Geenitestituloksen tulee tosin olla vain yksi vaikuttavista tekijöistä jalostusvalintoja tehtäessä.

Muulla maailmassa ei rhodesiankoiria ole testattu siinä määrin, että voitaisiin vetää johtopäätöksiä siitä, onko kantajien määrä yhtä suuri kuin Yhdysvalloissa. Geenitestejä on tehty suomalaisista koirista arviolta n. 10 kpl. Tarkkaa eikä tilastoitua ja kerättyä tietoa testatuista koirista ole. Suomessa ei tiedetä olleen yhtään sairastunutta koiraa. Geenitestien perusteella Suomessa on myös DM - kantaja/-jia.

Kivesviat

Kivesvika tarkoittaa sitä, että uroksen toinen tai molemmat kivekset eivät ole laskeutuneet kivespusseihin. Laskeutumaton kives sijaitsee vatsaontelossa (ns. piilokives) tai nivuskanavassa. Kivesvikoja esiintyy rhodesiankoirilla, mutta ei ongelmallisessa määrin. Kivesvikoja pidetään väistävasti perinnöllisinä ja kivesvikaista urosta ei saa käyttää jalostukseen. Kivesvikaisen uroksen jälkeläisiä ei rekisteröidä eikä sitä näytellyissä arvostella. Pentuiseurannan mukaan 2,4 %:lla syntyneistä rhodesiankoirista (urokset) on ollut kivesvikoja.

Häntämutkat

Synnynnäinen häntämutka on nikamaepämuodostuma hännässä ja se liittyy luun muodostumisen häiriöihin. Kaksi tai useampi nikamaa liittyy toisiinsa viallisesti kulmautuneina. Häntämutkien katsotaan olevan selvästi periytyviä. Selvimmät häntämutkat ilmenevät jo vastasyntyneillä pennuilla. Pentuiseurantatietojen mukaan 4,4 %:lla viimeisen kymmenen vuoden aikana syntyneistä rhodesiankoirapennuista on ollut häntämutka. Pieniä, hännän päässä olevia nikamamuutoksia voidaan tunnustelemalla todeta usein vasta koiran ollessa 2-3-vuotias, koska hännänpää luutuu hitaasti. Häntämutka sellaisenaan ei aiheuta koiralle vaivaa. Selvä häntämutka katsotaan virheeksi eikä tällaisia koiria tule käyttää jalostukseen.

⁵⁵ Saksanpaimenkoirien jalostuksen tavoiteohjelma 2010.

⁵⁶ Orthopedic Foundation for Animals, OFA, Yhdysvallat. www.offa.org, 17.1.2012.

Muut viat

Suomessa rhodesiankoirilla on todettu jonkin verran hammaspuutoksia, yläpurentaa (3,5 %:lla syntyneistä pennuista), ja napatyriä (1,5 %). Ylimääräisiä ripsiä luomien sisäpuolella (ectopic cilia), sisään- tai ulospäin kääntyneitä silmäluomia (entropium, ektropium) sekä vatsalaukun kiertymää, ruokatorven laajentumaa (megaesophagus) sekä epilepsiaa on ollut yksittäisiä tapauksia. Myös erilaisia sydänongelmia esiintyy (esim. dilatoiva kardiomyopatia).

Muut sairaudet

Edellä mainittujen sairauksien lisäksi rhodesiankoirat sairastavat ”tavallisia” koirien sairauksia, kuten korva- ja silmätulehduksia, hotspot-ihottumaa sekä etenkin nuoreilla koirilla on virtsatietulehduksia.

Yksittäisissä tapauksissa toistuva tulehduskierre on selkeä jalostuskäytön este, vaikka koira täyttäisi muut jalostuskäytön vaatimukset. On erittäin tärkeää huomioida, että esimerkiksi uusiutuva korvatulehdus on yksi tyypillisimpiä atopian oireita.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Suomalaisten rhodesiankoirien kuolinsyistä sekä keskimääräisestä eliniästä on saatavilla hyvin vähän tietoa. Alla olevassa taulukossa on esitetty tällä hetkellä tiedossa olevat rhodesiankoirien kuolinsyyt Suomessa vuosina 1988 – 2011. Taulukossa on mukana Kennelliiton KoiraNet -jalostustietojärjestelmässä olevat koirien kuolinsyyt.

Taulukko 16: Rhodesiankoirien kuolinsyitä vuosina 1988 – 2011⁵⁷:

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Iho- ja korvasairaudet	3 vuotta 3 kuukautta	1
Muu iho- tai korvasairaus	3 vuotta 3 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	6 vuotta 7 kuukautta	4
Immuunihemolyttinen anemia, IMHA, AIHA	6 vuotta 10 kuukautta	1
Muu immunologinen sairaus	6 vuotta 7 kuukautta	3
Kasvainsairaudet, syöpä	8 vuotta 2 kuukautta	19
Ihon tai ihonalaiskudoksen kasvain	2 vuotta 8 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 6 kuukautta	3
Luun tai nivelten kasvain	9 vuotta 10 kuukautta	1
Lymfoma, imusolmuke-syöpä	4 vuotta 8 kuukautta	3
Maksan, munuaisten tai suoliston kasvain	11 vuotta 0 kuukautta	4
Muu kasvainsairaus	10 vuotta 0 kuukautta	4
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	7 vuotta 5 kuukautta	3
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 5 kuukautta	4
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 9 kuukautta	2

⁵⁷ SKL:n KoiraNet -jalostustietojärjestelmä, www.kennelliitto.fi, 11/2012.

Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6 vuotta 3 kuukautta	1
Pelokkuus	6 vuotta 3 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 2 kuukautta	1
Nivelrikko, artroosi, muualla kuin lonkissa tai kyynärnivelissä	4 vuotta 2 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	5 vuotta 8 kuukautta	5
Mahalaukun kiertyminen	6 vuotta 1 kuukautta	1
Maksan vajaatoiminta	9 vuotta 7 kuukautta	1
Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	1 vuotta 6 kuukautta	2
Suoliston tukkiva vierasesine	9 vuotta 7 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	5 vuotta 4 kuukautta	4
Sydänsairaus	11 vuotta 3 kuukautta	4
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	12 vuotta 3 kuukautta	2
Sydänsairaus	10 vuotta 3 kuukautta	2
Tapaturma tai liikennevahinko	2 vuotta 0 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 9 kuukautta	14
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	5 vuotta 1 kuukautta	6
Kaikki yhteensä	8 vuotta 0 kuukautta	68

Yllä olevan taulukon perusteella on todettava, että vaikka käytettävissä olevaa tietoa on saatavilla kovin vähän, ovat kasvainsairaudet ja syöpä selkeästi suurin rhodesiankoirien kuolinsyy Suomessa. Keskimääräinen kuolinikä on yllä olevan taulukon mukaan 8 vuotta. Nuoria koiria menehtyy myös jonkin verran, ja näissä tapauksissa useimmiten kyse on autoimmunisairauksista tai syöpä- ja kasvainsairauksista.

Yhdysvaltain rhodesiankoirayhdistyksen (Rhodesian Ridgeback Club of the United States, RRCUS) tietokannan mukaan yleisimmät kuolinsyyt ovat:

Yleisimmät kuolinsyyt	Kappalemäärä	%-osuus ilmoitetuista koirista
1. ridgettömyys	127	7,2%
2. dermoid sinus	44	2,5%
3. auton alle jääminen	22	1,2%
4. lymfooma	16	0,9%
5. ruokatorven laajentuma	13	0,7%
6. liiallinen aggressiivisuus	9	0,5%
7. parvovirus	8	0,5%
8. elinvoimaltaan heikot pennut, "failure to thrive"	8	0,5%
9. hemangiosarkooma	7	0,4%
10. osteosarkooma	7	0,4%
11. vatsalaukun kiertymä	6	0,3%

Jalostustoimikunta asettaa tavoitteeksi, että koirien kasvattajat ja omistajat ilmoittavat entistä aktiivisemmin koiriansa kuolinsyyt jalostustoimikunnalle. Mahdollisimman monen rhodesiankoiran omistajan toivotaan toimittavan koiransa patologin tutkimuksiin koiransa menetettyään ja lähettävän tutkimusten tiedot kuolinsyykartoitukseen jalostustoimikunnalle sekä merkitsevän koiransa kuolinsyyntä Kennelliiton jalostustietojärjestelmään (Omakoira). Tämä koskee erityisesti alle kymmenen (10) -vuotiaita ja/tai jalostukseen käytettyjä uroksia ja narttuja.

4.3.4 Lisääntyminen

Lisääntyminen on yleensä rhodesiankoirilla ongelmatonta. Kiimaväli on yleensä 6-8 kk. Astutustilanteet eivät tuota ongelmia. Keisarinleikkauksia on vähän. Yliseksuaalisuutta ei juuri esiinny. Osa omistajista kokee nartun valeraskauden ongelmaksi. Nartut hoitavat pentunsa hyvin.

Vuosina 2002 - 2011 syntyi 88 pentuetta, yhteensä 776 pentua. Näistä on FI -rekisteröity 538 koiraa ja EJ -rekisteröity 162 koiraa (20,9 %). Kaikkia vuonna 2011 syntyneitä koiria ei ole vielä rekisteröity. Pentueseurannan mukaan pentueista 79 kpl (89,7 %) syntyi normaalisti, 5 narttua keisarinleikattiin (5,7 %) ja hätäsektio tehtiin 4 nartulle (4,6 %). 23 narttua keinosiemennettiin (26,1 %). Inseminaatiot suoritettiin, koska urokset asuivat ulkomailla. Vain 1 inseminaatio tehtiin, koska astutus epäonnistui. Pentuekoossa ei ole merkittävää eroa keinosiemennettyjen ja luonnollisella astutuksella alkunsa saaneiden pentueiden kesken.

Pentukuolleisuus on 10 viimeisen vuoden aikana ollut 60 pentua (7,7 % kokonaispentumäärästä). Näistä 20 pentua lopetettiin heti syntymän jälkeen dermoid sinuksen vuoksi, ja 8 pentua ridgettömyyden vuoksi. 4 pentua on lopetettu tarkasteluajanjaksolla megaesophaguksen (ruokatorven laajentuma) vuoksi. Vuosina 2002 - 2011 on kuolleina syntyneitä ollut 28 kpl (3,6 % kokonaispentumäärästä). Yleisin syy on ollut pitkittynyt synnytys/isot pentueet, jolloin viimeiseksi syntyneet ovat menehtyneet synnytyksen pitkittyessä.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ridge altistaa dermoid sinukselle. Dermoid sinuksia esiintyy myös muilla roduilla, kuten kultaisella noutajilla, boksereilla, corgeilla. Rhodesianikoirakasvattajilta saatujen tietojen mukaan myös ridgettömillä rhodesiankoirilla on esiintynyt dermoid sinuksia.

Rhodesiankoirilla ei ole muita lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Rodun keskeisiä terveysongelmia ovat erilaiset immunologiset sairaudet, erityisesti atopiat, allergiat ja erilaiset kasvainsairaudet ja syövät. Vaikuttaa myös siltä, että tukirangan ongelmat olisivat lisääntymässä ja niiden rodun terveystilannetta tulee tältä osin seurata.

Liian tiukka jalostusmateriaalin rajaaminen jo pikkupentuvaiheessa esim. lievien ridge-virheiden osalta pienentää kuitenkin mahdollisesti jalostukseen käytettävien yksilöiden määrää, jotka saattavat olla terveyden ja ulkomuodon osalta hyviä jalostuskoiria sekä tärkeitä jopa geneettisen monimuotoisuuden kannalta tarkasteltuna.

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä (liite 1)

Nykypoitteavuudet rotumääritelmästä:

- rhodesiankoirien keskimääräinen koko ja paino. Erityisesti urokset ovat jonkin verran painavampia.
- liian lyhyt runko.
- pään linjat eivät ole yhdenmukaiset, pyöreä kallo.
- kuonon syvyys ja pituus heikentyneet.
- löysät huulet.
- mustakirsuisilla koirilla liian vaaleat silmät.
- heikko alaleuka.
- löysä kaulanahka.
- suuret korvat.
- pehmeä selkä.
- luisu, lyhyt ja pysty lantio sekä pitkä lanneosa.
- liian korkealle tai matalalle kiinnittyvä häntä.
- etuasentoisen lavat ja olkavarret.
- pystyt lavat.
- ali- tai ylikulmautuneet polvikulmat.
- korkeat kintereet.
- pystyt ja joustamattomat välikammenet.
- litteät tassut.
- pitkät varpaat.
- lyhyet ja tehottomat liikkeet, tai liioitellut liikkeet.
- pehmeä ja/tai hieman pitkä karvanlaatu.
- nokinen väri.

Rhodesiankoira ei saa olla rakenteeltaan liian raskas, eikä myöskään liian kevyt. Raskaat ja ylisuuret rhodesiankoirat eivät ole parhaita koiria rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen eivätkä myöskään harrastuskoiriksi. Liian raskas rakenne altistaa myös terveysongelmille.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Taulukossa 10 tilastoidut näyttelykäynnit osoittavat sen, että näyttelyt ovat rodun harrastajien piirissä edelleen suosituin harrastus. Näyttelyiden tehtävänä on palvella myös koirien jalostus- ja kasvatustyötä.

Vuosina 2006-2010 on rekisteröity yhteensä 373 kotimaista rhodesiankoiraa, joista näyttelyihin on osallistunut 170 koiraa eli 45,5 % rekisteröidyistä. Näistä koirista 1 kpl on saavuttanut korkeimpana arvosanana EVA:n (ei voida arvostella), 2 kpl eli alle prosentti Tyydyttävän (T), 8 kpl eli 5 % Hyvän (H), 29 kpl eli 17 % Erittäin Hyvän (EH), 44 kpl eli 26 % Erinomaisen (ERI), 49 kpl eli 29 % sertifikaatin (SERT) ja 37 kpl eli 22 % kansainvälisen sertifikaatin (CACIB) Suomesta. Näyttelytulosten perusteella suomalaisia rhodesiankoiria voidaan siis pitää ulkomuodoltaan erinomaisina. Suomalaiset koirat ovat saavuttaneet myös valionarvoja sekä kansainvälisiä ja kansallisia sertifikaatteja useista maista.

Näyttelyissä on aggressiivisen käytöksen vuoksi Suomessa hylätty rhodesiankoiria erittäin vähän. Arka käytös on joissain tapauksissa johtanut laatupalkinnon alentamiseen varsinkin junioriluokassa.

On kuitenkin huomattava, että mikäli näyttelyissä aletaan suosia liioiteltuja piirteitä ja vääriä ominaisuuksia, ohjaavat näyttelyt väistämättä jalostustakin vääriin suuntaan. Rodulla ei ole vielä tapahtunut jakaantumista erillisiin käyttö- ja näyttölinjoihin. Huomiota tulee kiinnittää siihen, ettei tällaista jakaantumista tule myöskään tulevaisuudessa tapahtumaan. Lisäksi ulkomuototuomareiden

koulutuksissa ja jatkokoulutuksissa tulee kiinnittää huomiota siihen, että rotu säilyy sekä ulkomuodoltaan että luonteeltaan rotumääritelmän mukaisena.

Jalostustarkastuksia on alettu järjestämään aktiivisesti vasta viime vuosina. Jalostustarkastus on järjestetty vain, mikäli ilmoittautuneita koiria on ollut vähintään 5. Rhodesiankoirilla jalostustarkastus on lähinnä tarkastus ulkomuodon osalta joten siinä annetulla luonnearviointilla ei ole käytännön merkitystä. Toistaiseksi ei yhtään tarkastettua koiraa ole suljettu jalostuksesta luonteen vuoksi.

Vuonna 2002 on tarkastettu 8 rhodesiankoiraa, vuonna 2005 tarkastettuja koiria oli 10 ja vuonna 2007 koiria oli 8 kappaletta. Vuosina 2009 ja 2010 jalostustarkastettuja koiria on ollut 10 per vuosi. Vuonna 2011 jalostustarkastusta ei järjestetty liian vähäisen osallistujamäärän vuoksi.

1.1.2012 alkaen jalostustarkastus muuttuu nimeltään ulkomuodontarkastukseksi.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Käyttötarkoituksen kannalta olennainen asia ulkomuodossa on sopusuhtainen ja terve rakenne ja sen mukanaan tuomat tehokkaat sekä maatavoittavat liikkeet ja hyvät kestävät käpälät. Rhodesiankoira ei saa olla liian suurikokoinen eikä raskas, mutta ei toisaalta myöskään liian kevyt ja/tai lihakseton. Rotumääritelmä ja alkuperäinen käyttötarkoitus huomioiden jalostuksessa tulee kiinnittää erityisesti huomiota:

- kokoon ja mittasuhteisiin,
- tilavaan ja pitkään rintakehään,
- riittäviin, mutta ei liioiteltuihin etu- ja takakulmauksiin,
- olkavarsien pituuksiin,
- ylälinjaan,
- riittäviin, mutta ei liioiteltuihin eturintoihin,
- maatavoittaviin liioittelemattomiin liikkeisiin ja
- tiiviisiin tassuihin.

4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Rodun keskeisimmät ulkomuoto- ja rakenneongelmat on kuvattu yllä olevissa luvuissa. Suurikokoisten ja/tai nopeasti kehittyvien koirien jalostuskäyttöä ei tulisi terveydellisten riskien vuoksi suosia. Rodun jalostuksessa on muistettava rodun alkuperäinen käyttötarkoitus. Ylisuuri ja/tai raskas tai vastavuoroisesti liian kevytrakenteinen rhodesiankoira ei kykene toimimaan oikealla tavalla nopealiikkeisen ja voimakkaan suurriistan metsästyksessä. Rodun edustajan tulee ilmentää tasapuolisesti niin ketteryyttä, voimaa kuin kestävyyttäkin. Koiran lihasten tulee olla pitkät, ei voimakkaan ulkonevat eikä ylikehittyneet.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman ajanjaksolla on jalostukseen käytetty yhteensä 32 urosta ja 35 narttua. Ajanjakson loppupuolella syntyneistä jälkeläisistä ei ole käytettävissä virallisia terveystuloksia. Mukana on myös koiria, joiden jälkeläisistä ei ole tutkittu yhtään. Tutkittujen jälkeläisten osalta voidaan todeta, että käytettyjen jalostuskoirien taso on ollut erittäin hyvä.

Käytettyjen jalostuskoirien osalta vaaditut terveyskriteerit ovat täyttyneet (PEVISAn mukaiset) ja lisäksi käytetyt koirat ovat pääsääntöisesti täyttäneet suositukset näyttelytuloksesta ja/tai jalostustarkastuksesta (kts. tarkemmin luvussa 6.2). Lisäksi kasvattajat ovat noudattaneet jalostussuosituksia.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

TAVOITTEET 2007-2011	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN
1. GEENIPOHJAN LAAJUUS	
Jalostuspohjan turvaaminen/kasvattaminen.	Tehollista populaatiota ei ole juurikaan onnistuttu kasvattamaan.
Tuontikoirat.	Tuontikoirien määrä on hieman kasvanut, mutta niistä jalostukseen on käytetty 20%.
Enimmäispentuemäärän (3) noudattaminen.	Enimmäispentuemääriä ei ole ylitetty.
2. TERVEYS	
PEVISAn noudattaminen.	Kaikki yhdistelmät ovat täyttäneet PEVISA- määräykset.
Lonkka- ja kyynärkuvausten lukumäärien kasvattaminen.	Lonkka- ja kyynärkuvattujen koirien lukumäärät ovat laskeneet.
Tukirangan muutoksista ilmoittaminen jalostustoimikunnalle.	Jalostustoimikunta sai tietoonsa muutamia tukirangan muutoksia ja ongelman laajuuden selvittämiseksi yhdistys on ryhtynyt tukemaan selkäkuvauksia.
PEVISAn kuulumattomista sairauksista tiedottaminen ja tiedon kerääminen.	Tiedon kerääminen terveystarkastusten avulla ei ole täysin onnistunut. Jalostustoimikunta on järjestänyt luentoja mm. seuraavista aiheista: luusto-ongelmat, luonne, perinnöllisyys.
Terveystarkastusten tekeminen ja niihin vastaamiseen aktivointi.	Ajanjaksolla on toteutettu 2 terveystarkastusta. Vastausmäärät ovat kuitenkin olleet vähäisiä, joten tilastointi ei ole onnistunut suunnitellusti.
Rodun terveystilanteen seuraaminen aktiivisesti kotimaassa sekä mahdollisuuksien mukaan ulkomailla.	Tietoisuus rodun terveystilanteesta kotimaassa ja ulkomailla on lisääntynyt erilaisten tietokantojen ja tiedonvaihtokanavien kehityttyä. Vuonna 2011 jalostustoimikunta järjesti myös kerhopäivän, jossa luennoinvat sekä tanskalainen että ruotsalainen kasvattaja.
3. LUONNE	
Käytöskyselyiden tekeminen ja niihin vastaamiseen aktivointi.	Ajanjaksolla on toteutettu 1 käytöskysely, mutta saadut 35 vastausta ovat riittämättömiä johtopäätösten tekemiseksi.
Pyrkimys, että jalostukseen käytetään luonnetestattuja tai -kuvattuja yksilöitä.	Luonnetestattujen ja -kuvattujen koirien määrä on noussut ja myös jalostukseen käytettyjä koiria on testattu entistä enemmän. Yhdistys on järjestänyt myös itse vuosittain Ruotsin luonnetestiä vastaavan testin.
4. ULKOMUOTO	
Pyrkimys säilyttää rotumääritelmän mukainen sopusuhtainen ja liioittelematon rakenne.	Rotumääritelmän mukainen ulkomuoto on jonkin verran muuttunut, mutta koirat ovat edelleen pääosin sopusuhtaisia ja liioittelemattomia rakenteeltaan.
Jalostustarkastusten järjestäminen säännöllisesti ja pyrkimys, että jalostukseen käytettävät yksilöt jalostustarkastettaisiin.	Jalostustarkastuksia on järjestetty aina, kun vaadittu osallistujamäärä (5) on toteutunut ja myös jalostukseen käytettyjä koiria on tarkastettu entistä enemmän. (nykyisin ulkomuodon tarkastus)
Jälkeläistarkastusten järjestäminen.	Jälkeläistarkastuksia ei ole järjestetty, mutta niitä ei ole myöskään kysytty.
Ulkomuototuomareiden koulutukseen ja jatkokoulutukseen osallistuminen.	Yhdistys on ollut aktiivinen uusien ulkomuototuomareiden koulutustilaisuuksiin osallistumisessa. Ulkomuototuomareiden jatkokoulutuksia ei ole järjestetty, mutta tuomareita on kutsuttu mukaan tilaisuuksiin, joissa ulkomaalaiset kasvattaja-tuomarit ovat luenneet rodusta.
5. KÄYTTÖOMINAISUUDET	
Käyttöominaisuuksien seuraamiseksi pyrkimys kannustaa omistajia harrastamaan tarjoamalla aktiivisesti harrastustoimintaa.	Käyttö monipuolisena harrastuskoirana on lisääntynyt. Yhdistys on toiminut aktiivisesti järjestämällä eri lajeihin koulutusta, epävirallisia ja virallisia kisoja sekä muita harrastetapahtumia.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustavoitteena on rodun jalostuspohjan säilyttäminen/tavoittelu mahdollisimman laajana. Yhdistyksen tavoitteena on edistää rhodesiankoirien oikeaa luonnetta sekä hyvää terveyttä ja käyttöominaisuuksia. Jalostuksen tavoiteohjelmalla pyritään ennaltaehkäisemään rodun luonteeseen heikkeneminen sekä sellaisten periytyvien vikojen tai sairauksien leviäminen, jotka lyhentävät koiran elinikää tai aiheuttavat sen elämän laadun heikentymistä.

Yhdistyksen tavoitteena on, että yli 50 % rhodesiankoirista lonkka- ja kyynärkuvataan ja kuville haetaan Suomen Kennelliiton virallinen lausunto. Myös koirien selkiä suositellaan kuvattavaksi. Jalostustoimikunta kartoittaa aiempaa aktiivisemmin koirien käyttäytymistä sekä niiden terveyttä erilaisten kyselyjen avulla. Koirien omistajien toivotaan vastaavan aktiivisemmin käytös- ja terveystarkastuksiin sekä ilmoittamaan koirien kuolinsyyt jalostustoimikunnalle sekä lisäämään se Kennelliiton Omakoira -järjestelmään. Tavoitteena on saada kasvattajilta ja koirien omistajilta tietoa rodussa myös harvoissa yksilöissä ilmenevistä sairauksista.

Jalostusyhdistelmissä pyritään mahdollisimman suureen monipuolisuuteen, turvaamaan rodun perinnöllinen monimuotoisuus ja estämään perinnöllisten ongelmien yleistyminen rodussa. Tavoitteena on lisätä kotimaisten urosten jalostuskäyttöä. Suositeltu koirakohtainen enimmäispentuemäärä on kolme pentuetta. Urosta voidaan kuitenkin perustellusta syystä käyttää jalostukseen tämänkin jälkeen, kunhan jälkeläisten osalta on näyttöä siitä, että uros periyttää terveitä, rodunomaisia ja hyväluonteisia koiria.

Koirien tuonnissa ja valittaessa ulkomaalaisia koiria jalostuskäyttöön huomioidaan tuotavan koiran taustat ja maahamme aiemmin tuodut linjat. Tuonneilla on tarkoitus pyrkiä mahdollisimman hyvälaatuiseen ja eri linjoihin pohjautuvaan jalostusmateriaaliin. Sukusiitosta ja matadorijalostusta on vältettävä. Mahdollisuuksien mukaan on selvitetävä, että tuontikoirien taustat ovat terveet. Rodun kokonaistilanteen arviointi edellyttää avointa keskustelua ja tietojen saantia kokonaisista pentueista pikemminkin kuin yksittäisistä koirista. Tavoitteena on myös Suomen rhodesiankoirakannan perinnöllisen monimuotoisuuden selvittäminen geenitestien avulla (DLA-haplotyypitys).

Rodun terveystilannetta kotimaassa sekä mahdollisuuksien mukaan ulkomailla seurataan aktiivisesti. Jalostustoimikunnan tavoite on kehittää tiedonhankintamenetelmiä ja seurantaa, sekä toteuttaa aiempaa tehokkaampaa tiedotusta esiintyvistä terveysongelmista. Eryteisesti erilaisten immunologisten sairauksien ja tukirangan muutosten esiintymiseen tulee kiinnittää huomiota.

Ulkomuodon tarkastuksia järjestetään säännöllisesti ja niiden arvostusta kasvattajien keskuudessa pyritään parantamaan. Tavoitteena on luonnetestata/-kuvata sekä tarkastaa ulkomuodon osalta mahdollisimman paljon rhodesiankoiria, eikä ainoastaan jalostukseen käytettäviä yksilöitä. Jalostustoimikunta järjestää tarpeen mukaan myös jälkeläiskatselmuksia.

Lisäksi tavoitteena on kouluttaa ulkomuototuomareita kiinnittämään arvosteluissaan huomioita rodunomaiseen ulkonäköön, luonteeseen ja liikkeisiin. Jalostustoimikunnan tavoitteena on myös jakaa kasvattajille, etenkin aloitteleville, runsaasti tietoa ja järjestää tapahtumia (luonnetestejä, ulkomuodon tarkastuksia jne.), jotka edistävät kasvattajien valvutuneisuutta.

Rodun tunnettavuuden lisääminen sekä todenperäisen tiedon levittäminen ovat yhdistyksen ja sen jalostustoimikunnan tavoitteita.

Nykyisin rhodesiankoirat ovat seura- ja harrastuskoiria. Mikäli rodun terveystilanne on tulevaisuudessa hyvä ja luonne sekä rakenne pystytään pitämään rotumääritelmän mukaisina, tulee rodun käyttö harrastuskoirana edelleen lisääntymään.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Kasvattajan tulee noudattaa jalostusvalinnoissaan seuraavia suosituksia:

6.2.1 Geenipohjan laajuus

- Jalostusyhdistelmissä pyritään mahdollisimman suureen monipuolisuuteen.
- Suositeltu koirakohtainen enimmäispentuemäärä on kolme pentuetta.
- Ennen kuin koiraa mahdollisesti käytetään seuraavan kerran jalostukseen, tulee sen aiempien jälkeläisten terveyttä ja luonnetta arvioida kriittisesti.
- Koirien tuonneissa sekä käytettäessä ulkomaisia uroksia on otettava huomioon koiran taustat ja maahamme jo tuodut linjat ja näin pyrkiä mahdollisimman korkeatasoiseen, eri linjoihin pohjautuvaan jalostusmateriaaliin.
- Yhdistelmän sukusiitosaste ei saa olla viiden sukupolven perusteella yli 6,25 %.

6.2.2 Terveys

- Koiraa, jolla on (poistettu) dermoid sinus, ei saa käyttää jalostukseen.
- Pentujen rekisteröinnin ehtona ovat seuraavat PEVISA-määräykset:

Jotta pennut rekisteröidään, tulee pentujen vanhemmista olla astutushetkellä virallinen lonkkakuvaus- ja kyynärnivelkuvauslausunto. Raja-arvo on lonkkien osalta C ja kyynärnivelten osalta 1. Minimi-ikä kuvaushetkellä on 18 kk. Jos koiran lonkkakuvaustulos on C, tulee parituskumppanin olla A- tai B-lonkkainen. Jos kyynärnivelkuvaustulos on 1, tulee parituskumppanilla olla 0-kyynärniveltulos.

- Koira tulee tutkia myös muiden mahdollisten luuston kasvuhäiriöiden varalta, mikäli aiheita ilmenee. Myös selkärangan kuvaaminen (rtg) on suositeltavaa, jotta mahdolliset selän muutokset saadaan selville. Tutkimustulokset tulee huomioida tehtäessä päätös koiran jalostuskäytöstä.
- Tiedot suvuissa esiintyneistä sairauksista pitää huomioida, eikä sellaisia koiria saa yhdistää, joiden takaa tulee sama vakava terveysongelma.
- Jalostukseen käytettävien yksilöiden tulee olla terveydeltään normaaleja.
- Jalostukseen tulee käyttää mahdollisimman pitkäikäisistä suvuista polveutuvia koiria.
- Koirien tulee kyetä lisääntymään normaalisti.

6.2.3 Luonne

- Jalostusvalinnoissa tulee kiinnittää erityistä huomiota rodun luonteeseen. Yksilöitä, jotka ovat arkoja, paukkuarvoja tai aggressiivisiä ja/tai joilla on huono palautumiskyky, ei saa käyttää jalostukseen.
- Jalostusvalinnoissa tulisi käyttää luonnetestattuja/-kuvattuja koiria.

6.2.4 Ulkomuoto

- Olennainen asia ulkomuodossa on rotumääritelmän mukainen sopusuhtainen, terve rakenne ja sen mukanaan tuomat sujuvat, maataavoittavat ja liioittelemattomat liikkeet.
- Koiran oikeisiin mittasuhteisiin tulee kiinnittää huomiota (koira on korkeuttaan pidempi), myös rintakehä on ravaajille ominaisesti pitkä.

6.2.5 Yleiset jalostusohjeet

Kasvattajan tulee huomioida edellä mainitut jalostusohjeet ja, että jalostukseen käytettävä koira

- on palkittu virallisessa näyttelyssä vähintään kaksi kertaa arvosanalla erittäin hyvä avoimessa luokassa tai kerran arvosanalla erittäin hyvä avoimessa luokassa ja hyväksytyt ulkomuodon tarkastuksessa.
- ei ole arka, aggressiivinen tai hermostunut.
- ei omaa rotumääritelmän mukaisia vakavia virheitä.
- pystyy lisääntymään luonnollisesti ja hoitamaan pentujaan.
- jalostukseen käytettävän uroksen tulee olla vähintään 2 vuoden ikäinen.

Edellisten lisäksi jalostukseen käytettävä narttu

- on fyysisesti hyväkuntoinen.
- on täyttänyt 2 vuotta tai ensimmäinen astutus tapahtuu aikaisintaan kolmannelta juoksusta.
- ei ole täyttänyt 8 vuotta astutushetkellä.
- on sellainen, jonka edellisestä penikoimisesta on pentueen syntyessä oltava kulunut vähintään kymmenen (10) kuukautta. Tätä tiheämpi pennutus sallitaan alle 8-vuotiaalle nartulle yhden (1) kerran ilman poikkeuslupaa, ja tällöin seuraavan synnytyksen väli on oltava vähintään yksi (1) vuosi.

Mikäli kasvattaja haluaa perustelluista syistä käyttää jalostukseen koira, jonka ridge ei ole rotumääritelmän mukainen (= ridgevirheellinen, joka on rekisteröity FI -rekisteriin) ja jolla ei näin ollen ole näyttelytuloksia, tulee koira hyväksyä rodun ulkomuodon tarkastuksessa ennen jalostuskäyttöä. Lisäksi koira tulee olla luonnetestattu/-kuvattu.

Ridgettömälle koiralle, joka muilta osin täyttää muut edellä mainitut jalostusvaatimukset (pl. näyttelytulos), voidaan hakea jalostustoimikunnalta erityislupaa ("testiparitus") jalostuskäyttöön. Tällainen "testiparitus" edellyttää, että parituskumppanille on tehty ridgen periytyvyyttä osoittava geenitesti, joka osoittaa että parituskumppani periyttää ridgeä (homotsygootti ridge-geenin suhteen). Lisäksi molemmista vanhemmista tulee olla DLA - haplotyyppitys tehtynä.

Suomen Ridgeback -yhdistyksen jalostustoimikunta suosittelee, että pennut, joilla on selkeä häntämukka tai selkeä purentavirhe tai (poistettu) dermoid sinus tulee rekisteröidä EJ-rekisteriin ja myydä halvemmalla kauppahinnalla kuin edellä mainittujen ominaisuuksien suhteen virheettömät pennut.

6.2.6 Uroksen omistajan vastuu

Uroksen omistajalla on aina päätösvalta uroksensa käytöstä. Hänen tulee myös varmistaa, että astutettava narttu täyttää jalostuksen tavoiteohjelmassa kuvatut jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset. Uroksen omistajan ei tule antaa urostaan huonokuntoiselle tai epätyypilliselle nartulle. Uroksen omistajan tulee myös varmistaa, että uros itse täyttää jalostukselle asetetut vaatimukset.

Uroksen omistajan tulee poistaa uros jalostuksesta, mikäli sen todetaan periyttävän runsaasti jotakin virhettä tai sairautta tai ei-toivottavaa luonnetta.

Uroksen omistajan on osaltaan huolehdittava, ettei uroksen pentuemäärä ylitä Suomessa kolmea pentuetta. Urosta voidaan käyttää jalostukseen perustelluista syistä tämänkin jälkeen, kunhan jälkeläisten osalta on näyttöä siitä, että uros periyttää terveitä, rodunomaisia ja hyväluonteisia koiria.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rhodesiankoirien rotujärjestö Suomen Seurakoirayhdistys ry vastaa ulkomuototuomareiden koulutuksesta.

Rotua harrastava yhdistys eli Suomen Ridgeback –yhdistyksen osalta toimenpiteet ja tavoitteet on kuvattu yllä luvussa 6.1.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Eri osa-alueiden kriittiset menestystekijät, uhat ja mahdollisuudet on alla esitetty SWOT-kaaviossa.

<p>Vahvuudet</p> <p><u>Populaatio</u> Rodun populaation koko on hieman kasvanut ja tämä mahdollistaa myös kotimaisten koirien lisääntyneen jalostuskäytön.</p> <p><u>Luonne ja käyttöominaisuudet</u> Vastaa luonteeltaan nyky-yhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin. Yhä suurempi osa koirista luonnetestataan.</p> <p><u>Terveys</u> Rodun terveydentila verrattain hyvä.</p> <p><u>Rakenne</u> Terve ja liioittelematon peruskoiran rakenne.</p> <p><u>Rodun markkinapotentiaali</u> Monipuolinen harrastuskoira, joka soveltuu moneen eri harrastuslajiin ja on erinomainen perhekoira.</p> <p><u>Yhdistys</u> Toimii aktiivisesti niin rodun kuin jäsenistön eduksi</p>	<p>Heikkoudet</p> <p><u>Populaatio</u> Koirapopulaatio Suomessa vielä verrattain pieni ja jalostukseen käytettävien koirien ja linjojen määrä rajallinen. Tehollinen populaatio todella pieni.</p> <p><u>Luonne ja käyttöominaisuudet</u> Vain osa jalostukseen käytetyistä koirista on luonnetestattu/-kuvattu tai sillä on käyttötulos. Jalostukseen käytettäviltä koirilta ei vaadita luonnetestitulosta. Rotumääritelmästä poikkeavasta luonteesta huolimatta koiria käytetään jalostukseen.</p> <p><u>Terveys</u> Tuontilinjojen osalta luotettavien terveystietojen saatavuus rajallista. Lonkka- ja kyynärkuvattujen koirien lukumäärä pieni. Lievästi lonkka- ja/tai kyynärvikaisten koirien jalostuskäyttö. Nopeasti kasvavien ja suurikokoisten koirien määrällinen lisääntyminen. Peittyvästi ja monitekijäisesti periytyvien sairauksien, yleistyminen, esim. immunologiset sairaudet.</p> <p><u>Rodun markkinapotentiaali</u> Rotu houkuttaa pelkästään näyttävän ulkomuodon perusteella.</p> <p><u>Yhdistys</u> Melko pieni, rajalliset resurssit.</p>
--	---

<p>Mahdollisuudet</p> <p><u>Populaatio</u> Nykypäivänä mahdollisuus verrattain helposti muodostaa kontakteja ulkomaalasiin kasvattajiin/rodun harrastajiin, verrattain helppoa tuoda maahan uutta jalostusmateriaalia.</p> <p><u>Luonne ja käyttöominaisuudet</u> Aktiivisten harrastajien kiinnostus rotuun kasvaa, kun rotu saa enemmän tuloksia ja positiivista julkisuutta.</p> <p><u>Terveys</u> Säilyttää rodun verrattain hyvä terveys sekä karsia ilmenneitä ongelmia.</p> <p><u>Rakenne</u> Säilyttää rotu rotumääritelmän ja alkuperäisen käyttötarkoituksensa mukaisena.</p> <p><u>Rodun markkinapotentiaali</u> Monien koirarotujen nykyinen terveystilanne saa harrastajat etsimään vaihtoehtoja ei-perinteisten harrastuskoirien parista. Menestys eri koelajeissa sekä näyttelyissä innostaa ihmisiä rodun pariin.</p> <p><u>Yhdistys</u> Jäsenmäärän lisääminen suhteessa rhodesiankoirien omistajien määrään.</p>	<p>Uhat</p> <p><u>Populaatio</u> Tuonnit perustuvat jo maassa oleviin linjoihin. Jalostukseen käytetään koiria samoista sukulinjoista. Jalostukseen käytettävien koirien osuus pienenee entisestään.</p> <p><u>Luonne ja käyttöominaisuudet</u> Mikäli jalostukseen käytettävien yksilöiden luonne- ja käyttöominaisuuksiin ei suhtauduta riittävän kriittisesti, on vaarana vääränlaisten luonteiden lisääntyminen. Nopeakasvuisten ja massiivisten koirien määrän kasvu.</p> <p><u>Rakenne</u> Näyttävän ulkonäön tavoittelu oikean rakenteen kustannuksella. Nopeakasvuisten ja massiivisten koirien määrän kasvu.</p> <p><u>Rodun markkinapotentiaali</u> Tehdasmaisen rhodesiankoiratuotanto naapurimaissa. Vääränlaiset ihmiset löytävät rodun.</p> <p><u>Yhdistys</u> Aktiivisia yhdistyksen jäseniä on hyvin vähän, joten uhkana yhdistyksen toiminnan "kuihtuminen".</p>
---	--

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2013-2017	TOTEUTUSTAPA- JA AJANKOHTA
1. GEENIPOHJAN LAAJUUS	
Monimuotoisuuden lisääminen.	DLA-haplotyypitys. Pyritään selvittämään antaisiko kotimaisten urosten käyttö mahdollisuuksia geenipoolin laajentamiseen.
2. TERVEYS	
PEVISAan kuuluvien sairauksien seuraaminen.	Vuosittain. Tulevan PEVISAn ja jalostussuosituksen muokkaaminen, tulosten pohjalta.
Virallisten lonkka- ja kyynärkuvausten lukumäärien kasvattaminen siten, että yli 50 % kustakin ikäluokasta kuvataan.	Kannustetaan jäsenistöä kuvauttamaan koiransa tiedottamalla asiasta yhdistyksen web-sivuilla sekä yhdistyksen lehdessä. Toteutettu helmikuussa 2012. Muistutetaan jäsenistöä ja kasvattajia vuosittain.
Epävirallisten selkäkuvausten lukumäärien kasvattaminen tiedottamalla jäsenistöä kuvausten tärkeydestä.	Toteutettu helmikuussa 2012 tiedottamalla asiasta yhdistyksen web-sivuilla sekä yhdistyksen lehdessä. Muistutetaan jäsenistöä ja kasvattajia vuosittain.
PEVISAan kuulumattomista sairauksista tiedottaminen.	Jalostustoimikunta toteuttaa tiedottamisen yhdistyksen lehteen kirjoitettavilla artikkeleilla sekä luentotilaisuuksilla.
Terveyskyselyiden tekeminen.	Vuosittain.
3. LUONNE	
Käytöskyselyiden tekeminen.	Vuosittain.
Luonnetestin tai MH-luonnekuvauksen järjestäminen. ⁵⁸	Vuosittain.
4. ULKOMUOTO	
Ulkomuodontarkastusten järjestäminen.	Vuosittain aina kun vähintään 5 koiraa ilmoitetaan tarkastettavaksi.
Jälkeläiskatselmusten järjestäminen.	Kun 5 tai useampi saman koiran jälkeläistä ilmoitetaan tarkastettavaksi.
Ulkomuototuomareiden koulutukseen ja jatkokoulutukseen osallistuminen ja ajantasaisen materiaalin tuottaminen niihin.	Aina kun koulutustilaisuuksia järjestetään. Lisäksi kutsutaan ulkomuototuomareita yhdistyksen järjestämiin ulkomuodontarkistuksiin sekä luento- ja kerhotilaisuuksiin.
5. KÄYTTÖMINAISUUDET	
Käyttöominaisuuksien seuraamiseksi kannustetaan omistajia harrastamaan koiriensa kanssa.	Yhdistys järjestää erilaisia tapahtumia, koulutuksia sekä epävirallisia ja virallisia kisoja vuosittain. Yhdistys jakaa myös eri lajien kiertopalkintoja.
6. MUUTA	
Kasvattajapäivien järjestäminen.	Ensimmäiset kasvattajapäivät järjestetään vuoden 2013 aikana. Palautteen perusteella arvioidaan kasvattajapäivien järjestämisestä jatkossa esim. joka toinen vuosi.

⁵⁸ Epävirallisten luonnetestien järjestämisestä jatkossa: Suomen Ridgeback -yhdistys on ollut tyytyväinen epävirallisissa testeissä saatuihin tuloksiin. Rotua harrastavan yhdistyksen puolesta ne voitaisiin hyvin laittaa näkyviin Kennelliiton jalostustietojärjestelmään, mikäli sopiva tapa siihen olisi olemassa ja Kennelliiton luonnetoimikunta katsoisi tulokset riittävän vertailukelpoisiksi suomalaisissa luonnetesteissä saatujen tulosten kanssa, tai muuten katsoisi niiden palvelevan koiraharrastajia. Yhdistyksen jalostustoimikunta on pitänyt tärkeänä, että dokumentoitua tietoa rodusta on saatu kerättyä edes epävirallisilla testeillä, koska tämä tieto olisi ilman näitä testejä jäänyt kokonaan saamatta. Testaajana toiminut Barbro Börjesson on saanut omistajien ja kasvattajien luottamuksen omalla persoonallaan. Testien tulokset ovat myös keskenään vertailukelpoisia, koska testaaja on aina ollut sama ja testit on suoritettu samalla tavalla. Jalostustoimikunta ei missään vaiheessa ole neuvonut koiranomistajia olemaan viemättä koiriaan suomalaiseseen luonnetestiin vaan päinvastoin kertonut sen olevan erinomainen, virallinen vaihtoehto omille testeillemme.

JTO-päivä.	Vuosi 2012.
Aktivoidaan jäsenistöä ilmoittamaan aktiivisesti koirien kuolinsyyt jalostustoimikunnalla ja Kennelliiton Omakoira - järjestelmään.	Toteutettu helmikuussa 2012 tiedottamalla asiasta yhdistyksen web-sivuilla sekä yhdistyksen lehdessä. Muistutetaan jäsenistöä vuosittain.
Luonne-, terveys- ja käyttötulosten seuraaminen.	Arvioidaan yhdessä kasvattajien kanssa päämäärien saavuttamista jalostuksen tavoiteohjelman voimassaoloajan päättyessä 2017. Arviointi tehdään vertaamalla tuloksia tässä jalostuksen tavoiteohjelmassa raportoituihin vuosien 2002-2011 tuloksiin.

7. LÄHTEET

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry., www.kennelliitto.fi, 2011 & 2012.

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry., KoiraNet –jalostustietojärjestelmä, <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx>, 2011 & 2012.

Suomen Ridgeback –yhdistys ry, www.ridgeback.fi, 2011 & 2012.

Suomen Ridgeback –yhdistys ry, jalostustoimikunnan arkistot (terveys- ja käytöskyselyt, pentueseurannat, muut ilmoitukset).

Suomen Ridgeback –yhdistys ry:n jalostustoimikunnan toimintaohje, hyväksynyt Suomen Ridgeback –yhdistyksen hallitus 23.1.2012., www.ridgeback.fi.

Rhodesiankoirien jalostuksen tavoiteohjelma 2007 – 2011.

Saksanpaimenkoiran jalostuksen tavoiteohjelma 2009 – 2013.

Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys – Jalostuksen tavoiteohjelma 2010.

Suomen Sveitsinpaimenkoirat ry, www.sennenkoirat.net, 2011 & 2012.

AKC (American Kennel Club), 01/2012.

ANKC (Australian National Kennel Club), 01/2012.

Rhodesian Ridgeback Club of the United States, www.rrcus.org, 2012.

Special Klubben Rhodesian Ridgeback Sverige, SRRS, Hälsa och temperament hos Svenska Rhodesian Ridgebacks födda 2004, <http://www.srrs.org/files/halsoenkat2004.pdf>.

Svenska Kennelklubben, Avelsdata, <http://kennet.sk.se/avelldata/>, 2011 & 2012.

The Orthopedic Foundation for Animals (USA), OFA, www.offa.org, 2012.

Suomen Ridgeback –yhdistyksen vuosikirjat

VDH (Vereinung für das Deutsche Hundewesen), 01/2012.

Kirjallisuus:

Salmon Hillbertz, NHC: "Inheritance of dermoid sinus in the Rhodesian ridgeback." Journal of Small Animal Practice (2005) 46, 71-74.

Bergman, Ingrid: "Dermoid sinus hos Rhodesian Ridgeback." Institution för Husdjursgenetik, Husdjursvetenskap – Examensarbete 15hp, Litteraturstudie. SLU Uppsala 2008 http://epsilon.slu.se:8080/archive/00002506/01/Kandidatuppsats_Ingrid_Bergman.pdf.

Moritz, Vicki: COI – This acronym tells breeders how inbred their dogs are. The Ridgeback Register, May 2009, http://www.rridgeback.net/Documents/COI_Register_0001.pdf.

Roberts, John G, Dr & Nicholls-Grzemski, Felicity A.: "Folic Acid Study – A Role for Folic Acid in the Prevention of Dermoid Sinus in the Rhodesian Ridgeback". Finders Medical Centre & University of Adelaide, South Australia, <http://www.movourneen.com/documents/folic.pdf>.

Salomaa Reea: "Saksanpaimenkoirien välimuotoisen lanne-ristinikaman todentaminen röntgenkuvauksen avulla." Syventävät opinnot. Helsingin yliopiston Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Kliinisen hevos- ja pieneläinlääketieteen laitos, Diagnostinen kuvantaminen, 2010.

Yli-Rantala, Saana, ELK: Koiran mastsolukasvaimet – kirjallisuuskatsaus, Eläinlääketieteen lisensiaatin tutkielma, Pieneläinten sisätaudit, Kliinisen Hevos- ja pieneläinlääketieteen osasto. Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto, 2010.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/17239/lisensiaatin%20tutkielma_Saana%20Yli-Rantala.pdf?sequence=1

8. LIITTEET

Rhodesiankoiran rotumääritelmä (FCI)

Rhodesiankoirien rotumääritelmän tulkintaohje (SRB ry)
